

SEANCE DU MERCREDI 7 JUIN 1989
VERGADERING VAN WOENSDAG 7 JUNI 1989ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 2535.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi modifiant la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, la loi du 16 mars 1954 relative au contrôle de certains organismes d'intérêt public et la loi du 15 mai 1846 sur la comptabilité de l'Etat, et abrogeant la loi du 31 décembre 1986 portant réglementation des crédits provisoires.

Discussion générale (Reprise). — *Orateurs*: MM. de Wasseige, Cooreman, Deprez, Moens, Van Hooland, M. Schiltz, Vice-Premier ministre et ministre du Budget et de la Politique scientifique, p. 2535.

Discussion et vote des articles, p. 2543.

Projet de loi modifiant la loi du 19 décembre 1974 organisant les relations entre les autorités publiques et les syndicats des agents relevant de ces autorités et la loi du 1er septembre 1980 relative à l'octroi et au paiement d'une prime syndicale à certains membres du personnel du secteur public et aux chômeurs mis au travail dans ce secteur.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Cardoen, rapporteur, Vandenhoute, p. 2550.

Discussion et vote des articles, p. 2551.

Ann. parl. Sénat de Belgique — Session ordinaire 1988-1989
Parlem. Hand. Belgische Senaat — Gewone zitting 1988-1989

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 2535.

ONTWERPEN VAN WET (Beraadslaging):

Ontwerp van wet houdende wijzigingen van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut en van de wet van 15 mei 1846 op de comptabiliteit van de Staat, en tot opheffing van de wet van 31 december 1986 tot regeling van de voorlopige kredieten.

Algemene beraadslaging (Hervatting). — *Sprekers*: de heren de Wasseige, Cooreman, Deprez, Moens, Van Hooland, de heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid, blz. 2535.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 2543.

Ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 19 december 1974 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van haar personeel en van de wet van 1 september 1980 betreffende de toekenning en de uitbetaling van een vakbondspremie aan sommige personeelsleden van de overheidssector en aan de in die sector tewerkgestelde werklozen.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers*: de heren Cardoen, rapporteur, Vandenhoute, blz. 2550.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 2551.

Projet de loi portant diverses réformes institutionnelles.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Aerts, rapporteur, Henrion, Erdman, Vaes, Cerexhe, Desmedt, S. Moureaux, M. Dupré, secrétaire d'Etat aux Réformes institutionnelles, chargé de la restructuration du ministère des Travaux publics, adjoint au ministre des Communications et des Réformes institutionnelles, et secrétaire d'Etat aux Petites et Moyennes Entreprises, adjoint au ministre des Classes moyennes, p. 2554.

Discussion et vote d'articles:

A l'article 17: *Orateur*: M. Henrion, p. 2568.

A l'article 32: *Orateurs*: M. Tant, M. Dupré, secrétaire d'Etat aux Réformes institutionnelles, chargé de la restructuration du ministère des Travaux publics, adjoint au ministre des Communications et des Réformes institutionnelles, et secrétaire d'Etat aux Petites et Moyennes Entreprises, adjoint au ministre des Classes moyennes, p. 2573.

A l'article 52: *Orateur*: M. Desmedt, p. 2577.

Projet de loi contenant le budget des Pensions pour l'année budgétaire 1989.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Bock, Anthuenis, Wyninckx, M. le Président, Mme Detiège, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Pensions, p. 2578.

Discussion et vote des articles, p. 2585.

PROPOSITION DE RESOLUTION (Dépôt et prise en considération):

Page 2587.

M. Gijs et consorts. — Proposition de résolution condamnant l'intervention de l'armée contre les manifestants en république populaire de Chine.

Ontwerp van wet houdende diverse institutionele hervormingen.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers*: de heren Aerts, rapporteur, Henrion, Erdman, Vaes, Cerexhe, Desmedt, S. Moureaux, de heer Dupré, staatssecretaris voor Institutionele Hervormingen, belast met de herstructurering van het ministerie van Openbare Werken, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen, en staatssecretaris voor Kleine en Middelgrote Ondernemingen, toegevoegd aan de minister van Middenstand, blz. 2554.

Beraadslaging en stemming over artikelen:

Bij artikel 17: *Spreker*: de heer Henrion, blz. 2568.

Bij artikel 32: *Sprekers*: de heer Tant, de heer Dupré, staatssecretaris voor Institutionele Hervormingen, belast met de herstructurering van het ministerie van Openbare Werken, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen, en staatssecretaris voor Kleine en Middelgrote Ondernemingen, toegevoegd aan de minister van Middenstand, blz. 2573.

Bij artikel 52: *Spreker*: de heer Desmedt, blz. 2577.

Ontwerp van wet houdende de begroting van Pensioenen voor het begrotingsjaar 1989.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers*: de heren Bock, Anthuenis, Wyninckx, de Voorzitter, mevrouw Detiège, staatssecretaris voor Pensioenen, toegevoegd aan de minister van Pensioenen, blz. 2578.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 2585.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE (Indiening en inoverwegening):

Bladzijde 2587.

De heer Gijs c.s. — Voorstel van resolutie ter veroordeling van het militaire optreden tegen protestbetogers in de volksrepubliek China.

PRESIDENCE DE M. SWAELEN, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SWAELEN, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 10 m.
De vergadering wordt geopend te 14 h 10 m.

CONGES — VERLOF

M. De Bondt, pour d'autres devoirs, demande un congé.

Verlof vraagt: de heer De Bondt, wegens andere plichten.

— Ce congé est accordé.

Dit verlof wordt toegestaan.

MM. Appeltans, malade, Delloy et Taminiaux, pour d'autres devoirs, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Appeltans, ziek, Delloy en Taminiaux, wegens andere plichten.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

PROJET DE LOI MODIFIANT LA LOI DU 28 JUIN 1963 MODIFIANT ET COMPLETANT LES LOIS SUR LA COMPTABILITE DE L'ETAT, LA LOI DU 16 MARS 1954 RELATIVE AU CONTROLE DE CERTAINS ORGANISMES D'INTERET PUBLIC ET LA LOI DU 15 MAI 1846 SUR LA COMPTABILITE DE L'ETAT, ET ABROGEANT LA LOI DU 31 DECEMBRE 1986 PORTANT REGLEMENTATION DES CREDITS PROVISOIRES

*Reprise de la discussion générale
et vote des articles*

ONTWERP VAN WET HOUDENDE WIJZIGINGEN VAN DE WET VAN 28 JUNI 1963 TOT WIJZIGING EN AANVULLING VAN DE WETTEN OP DE RIJKSCOMPTABILITEIT, VAN DE WET VAN 16 MAART 1954 BETREFFENDE DE CONTROLE OP SOMMIGE INSTELLINGEN VAN OPENBAAR NUT EN VAN DE WET VAN 15 MEI 1846 OP DE COMPTABILITEIT VAN DE STAAT, EN TOT OPHEFFING VAN DE WET VAN 31 DECEMBER 1986 TOT REGELING VAN DE VOORLOPIGE KREDIETEN

*Hervatting van de algemene beraadslaging
en stemming over de artikelen*

M. le Président. — Nous reprenons la discussion générale du projet de loi modifiant la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, la loi du 16 mars 1954 relative au contrôle de certains organismes d'intérêt public et la loi du 15 mai 1846 sur la comptabilité de l'Etat, et abrogeant la loi du 31 décembre 1986 portant réglementation des crédits provisoires.

Wij hervatten de algemene beraadslaging over het ontwerp van wet houdende wijzigingen van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut en van de wet van 15 mei 1846 op de comptabiliteit van de Staat, en tot opheffing van de wet van 31 december 1986 tot regeling van de voorlopige kredieten.

La parole est à M. de Wasseige.

M. de Wasseige. — Monsieur le Président, permettez-moi tout d'abord de remercier le rapporteur pour la qualité du rapport relatif à ce projet de loi, très complexe en raison de son itinéraire. Les propos tenus hier par M. Poulet ont parfaitement mis en valeur les points principaux du projet qui nous occupe.

Il s'agit, en l'occurrence, d'une initiative très louable de la Chambre. Après plusieurs années de réflexion et de travaux, nous aboutissons enfin à la concrétisation, sous forme de projet de loi, d'une série d'idées relatives à la réforme de la comptabilité de l'Etat.

Si cette réforme constitue une étape importante en direction d'une meilleure gestion des politiques de l'Etat, elle n'en reste

pas moins un tout premier pas. Il conviendrait, à mon sens, d'aller plus loin et d'envisager divers éléments complémentaires, par exemple, des budgets pluriannuels par programme, l'affectation des dépenses fiscales à chacun des programmes auxquels elles se réfèrent, les facturations internes et caetera, de manière à disposer d'un véritable outil de gestion.

Le travail n'est donc pas terminé. Peut-être le Sénat et sa commission des Finances pourront-ils reprendre et poursuivre l'œuvre si bien entreprise par la Chambre.

Le contrôle parlementaire sera-t-il amélioré à la suite du vote de cette loi? On peut espérer — mais ce n'est qu'un espoir — que le vote d'un budget unique interviendrait dans les délais, c'est-à-dire avant la fin de l'année qui précède celle relative au budget déposé. La légalité serait ainsi respectée.

Toutefois, il convient de ne pas se faire trop d'illusions à cet égard. La loi actuelle prévoit déjà les délais dans lesquels les budgets des différents départements doivent être déposés et nous savons ce qu'il en est, quelle que soit la majorité au pouvoir, d'ailleurs! La loi, dite Wauthy, relative aux crédits provisoires, votée il y a quelques années, n'a jamais été réellement appliquée. Elle fut toujours plus ou moins violée; elle visait pourtant à mieux ordonner le recours à cette pratique.

En conséquence, il ne faut peut-être pas crier victoire trop tôt. Certes, la simplification des procédures budgétaires devrait à présent permettre que le budget global de l'Etat, sous forme d'un budget unique puisse être voté, dans les délais requis, dans les deux assemblées.

Le contrôle parlementaire sera-t-il ainsi amélioré? A vrai dire, il est permis d'en douter. En effet, la Chambre et le Sénat vont être saisis d'un budget unique par programmes. Trois cents, voire quatre cents programmes, devront être étudiés dans un délai relativement court, d'environ un mois pour chaque assemblée, travaux en commission et en séance plénière inclus. Durant cette période de trente jours, nous devons, au sein d'une seule commission peut-être et au cours d'un laps de temps pratiquement identique, examiner l'ensemble des budgets actuellement soumis à l'examen de chacune des commissions spécialisées du Sénat et de la Chambre. Cela engendrera vraisemblablement une révision des méthodes de travail du Sénat et, partant, une modification du règlement de ce dernier.

Cette réforme constitue — c'est indéniable — un progrès que nous devons accepter et auquel nous devons nous habituer. Sans doute, est-il également temps que nous adaptions nos méthodes restées parfois, sinon souvent, quelque peu désuètes?

Cette réforme concerne l'Etat central et ne s'applique pas, à notre avis, aux Communautés et aux Régions. En effet, l'ensemble de la matière relative aux Communautés et aux Régions est régi par la loi spéciale de financement de celles-ci.

L'article 50 de cette loi édicte effectivement que «chaque conseil vote le budget, arrête les comptes et caetera...» Par conséquent, les Communautés et les Régions sont compétentes pour ce qui regarde l'organisation de leur comptabilité. Ce même article, en son paragraphe 2, précise notamment qu'une loi nationale «détermine les dispositions générales applicables au budget et à la comptabilité des Communautés et des Régions ainsi qu'à l'organisation du contrôle exercé par la Cour des comptes. Il en va de même en ce qui concerne les organismes d'intérêt public et les dispositions générales en matière de contrôle d'octroi et d'emploi des subventions.

Il est clair que le projet de loi dont nous discutons aujourd'hui ne peut être assimilé à la loi fixant les dispositions générales. Le gouvernement l'a confirmé de manière très nette à la commission qui, à l'unanimité de ses membres, a fait la même constatation.

Nous tombons de ce fait sous le champ d'application de l'article 71 de la loi spéciale de financement des Communautés et des Régions. Cet article, en son paragraphe premier, précise: «jusqu'à l'entrée en vigueur de la loi visée à l'article 50, paragraphe 2». L'article 71 règle donc bien une situation transitoire s'écoulant entre le moment où la loi spéciale de financement des Communautés et des Régions est d'application jusqu'à celui où

la fameuse loi de dispositions générales prévue à l'article 50, paragraphe 2, entre en vigueur.

Quelle est la situation pendant cette période transitoire? L'article 71 est très clair à ce sujet. Il stipule: «Sont applicables aux Communautés et aux Régions les dispositions en vigueur relatives à l'organisation du contrôle de la Cour des comptes, au contrôle de l'octroi des subventions ainsi que les dispositions en matière de comptabilité de l'Etat.» Il est clair qu'il s'agit, en l'occurrence, des dispositions en vigueur au moment du vote de la loi spéciale de financement des Communautés et des Régions.

Trois arguments plaident, de façon évidente, en faveur de cette interprétation.

C'est, tout d'abord, la cohérence globale de la loi de financement laquelle ainsi que la loi sur les compétences des Communautés et des Régions octroient, à celles-ci, l'autonomie dans cette matière, sous réserve d'une loi de dispositions générales. Cette loi n'existant pas, la loi spéciale soumet les Communautés et les Régions à une contrainte relativement légère, puisqu'elle existait déjà auparavant: le statu quo.

Il serait contraire à cette cohérence que le législateur national, que nous sommes, modifie par la suite cette contrainte imposée temporairement aux Communautés et aux Régions.

En second lieu, l'exposé des motifs de la loi spéciale de financement des Communautés et des Régions, est plus explicite encore que le dispositif de la loi et ne laisse subsister aucune ambiguïté.

Il précise que: «Sont applicables aux Communautés et aux Régions jusqu'à l'entrée en vigueur de la loi et à titre de mesures transitoires, les dispositions actuellement en vigueur.» Il s'agit donc bien de celles qui existent au moment du vote de la loi spéciale de financement.

Par ailleurs, en ce qui concerne l'article 68, devenu plus tard l'article 71, on peut encore lire dans l'exposé des motifs: «Cet article maintient les dispositions en vigueur régissant l'organisation ...» S'il maintient les dispositions, il est donc indéniable que l'on ne peut les modifier.

Dans le rapport de la Chambre des représentants relatif à cette même loi de financement, le gouvernement ne s'est pas exprimé autrement puisqu'il confirme, à plusieurs reprises, que pendant cette période transitoire, les dispositions en vigueur sont d'application. Je ne reprendrai pas dans le détail cette affirmation que vous trouverez aux pages 542 et 630 du rapport de la Chambre des représentants.

J'en viens au troisième argument.

Si l'on admettait un instant que le législateur national puisse modifier les règles générales sur la comptabilité de l'Etat, applicables aux Communautés et aux Régions — par exemple, que le présent projet de loi leur serait applicable —, le législateur aurait alors toute latitude pour agir puisque nous nous trouverions en permanence dans un état transitoire, la loi de dispositions générales étant toujours reportée à plus tard.

Cette situation serait tout à fait incohérente et ne correspondrait absolument pas à la volonté du législateur spécial.

Dans le même ordre d'idées, la loi spéciale de financement des Communautés et des Régions fait, en ses articles 55 et 56, référence, de manière explicite, à un certain nombre de fonds budgétaires. Or, si le présent projet de loi était appliqué aux Communautés et aux Régions, les fonds en question seraient supprimés. Bien entendu, leur suppression n'interviendrait qu'à la fin de l'année 1990 si aucun décret n'était voté entre-temps dans le but de leur conférer une structure budgétaire. Quoi qu'il en soit, il serait donc incohérent d'admettre que ce projet est applicable aux Communautés et aux Régions puisqu'une loi à majorité ordinaire pourrait annuler les dispositions d'une loi à majorité spéciale.

On peut encore aborder le problème par un autre angle. Le législateur national pourrait imposer, aux conseils des Communautés et des Régions, le vote de décrets organiques destinés à constituer un certain nombre de fonds, de façon à permettre à la loi spéciale de financement d'être appliquée normalement.

Or, il s'agit de matières désormais de la compétence exclusive des Communautés et Régions. C'est donc impossible.

Le ministre du Budget, même s'il a précisé que c'était à titre personnel, a confirmé qu'il était d'avis que le présent projet ne devrait s'appliquer qu'à l'Etat central et non aux Régions et aux Communautés. Comme le rapporteur le souligne dans son rapport, la commission, qui n'a pas débattu longuement à ce sujet, n'a pas tranché la question, mais elle n'avait pas à le faire. En effet, il appartient aux seules Régions et aux Communautés de juger si ce projet, une fois voté, leur sera ou non applicable. J'ai montré qu'il ne leur était pas applicable.

Quoi qu'il en soit, nous risquons de nous retrouver dans une situation délicate si certaines Régions et Communautés continuent à appliquer les mesures anciennes et si d'autres préfèrent observer les règles actuellement en discussion. Si elles prennent la décision de s'en tenir — et c'est, à mon avis, ce qui va se passer — aux règles en vigueur au moment du vote de la loi de financement les concernant, deux lois régiront les mêmes matières: d'une part, une loi reprenant les trois lois actuellement en discussion et qui sera applicable aux Communautés et aux Régions et, d'autre part, une loi modifiant les trois lois en question et applicable à l'Etat central.

Ceci montre bien à quel point il est urgent de voter la loi de dispositions générales prévue à l'article 50, paragraphe 2, de la loi spéciale de financement des Communautés et des Régions.

Tant la Cour d'arbitrage que la Cour des comptes, les tribunaux, les ministres et les inspecteurs des finances auront à appliquer, pendant cette période transitoire, deux lois différentes selon qu'il s'agira du budget des Communautés et des Régions ou du budget de l'Etat central. Cette situation souligne encore davantage la nécessité de voter d'urgence cette loi spéciale.

Monsieur le Président, le groupe socialiste votera le projet, mais tient à préciser que celui-ci doit bien s'appliquer à l'Etat central et rien qu'à lui. Par ailleurs, notre groupe entend insister auprès du gouvernement sur l'urgence du dépôt de la loi de dispositions générales prévue à l'article 50, paragraphe 2, de la loi spéciale de financement des Communautés et des Régions. (Applaudissements.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Cooreman.

De heer Cooreman. — Mijnheer de Voorzitter, dit ontwerp dat werd overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers is het gevolg van een initiatief van enkele kamerleden en is een stap vooruit in een poging tot het beheersen van de staatsuitgaven. De leden van de commissie en ikzelf verheugen zich over dit initiatief.

Sinds zeventien jaar is er een bestendige verzwaring van de tekorten op de staatsbegroting. In een analyse die door de Franse Senaat over België werd gemaakt wordt gezegd dat het uit de hand lopen van de uitgaven in België hoofdzakelijk wordt veroorzaakt door de sociale uitgaven, voor meer dan 60 pct., waardoor de rijksschuld is gaan stijgen en uiteraard ook de rentelasten, wat een sneeuwbal effect gaf.

Wij merken dat de toestand momenteel minder slecht is en dat de huidige en ook de vorige regering iets aan het probleem hebben gedaan.

Mijnheer de minister van Begroting, u heeft gisteren een persconferentie gehouden om de publieke opinie te waarschuwen voor dit probleem. Als voorzitter van de commissie voor de Financiën betreur ik echter dat die waarschuwing niet eerst in het Parlement werd naar voren gebracht en pas daarna in een persconferentie. Ik heb geen kritiek op het houden van persconferenties. Ik verheug mij er zelfs over, want de belangrijke vergaderingen in Kamer en Senaat, ook van commissies, krijgen spijtig genoeg niet altijd de weerklink die zij verdienen. Ik pleit hier echter voor het omkeren van de volgorde: Eerst een bespreking in de commissie, daarna in openbare vergadering, waarna een persconferentie kan worden gehouden. Uiteindelijk is het toch het Parlement dat samen met de regering een poging moet doen tot het beheersen van de uitgaven.

In de synthese van de Franse Senaat wordt gezegd dat onze regering in 1988 niets bijzonders heeft gedaan aan het probleem dan alleen maar profiteren van de algemeen gunstige conjunctuur en van de verlaging van de rentevoet. Ik val dat bij. Men had een stap meer moeten doen voor een snellere gezondmaking van de openbare financiën.

Dit debat zouden wij moeten kunnen houden ter gelegenheid van de bespreking van de Rijksmiddelenbegroting tenzij wordt ingegaan op het voorstel om het Parlement elk jaar vóór 1 juli een resolutie te laten goedkeuren waarin wordt vermeld dat het tekort op de begroting voor het volgende jaar niet hoger mag zijn dan een bepaald bedrag.

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — Mijnheer Cooreman, ik kan uw Frans-talige collega's niet goed volgen waar zij spreken over de rentevoet. Zij zeggen namelijk dat wij alleen maar hebben geprofiteerd van renteverlagingen. De rentestijging heeft zich immers ingezet in augustus 1988. Dat weet toch iedereen die in de financiële wereld thuis is. De huidige regering werd dus alleen maar met renteverhogingen geconfronteerd.

De heer Cooreman. — Wij zijn niet zo naïef, mijnheer de minister. Op de leningen die geplaatst werden tegen 7,60 en 7,75 pct. wordt in 1989 toch een lagere rente aangerekend dan die welke geplaatst werden tegen 8 en 8,25 pct.

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — In 1986 plaatste men leningen tegen 6,25 pct.

De heer Cooreman. — Ik wil maar zeggen dat de regering in elk geval geprofiteerd heeft van de zogezegde hoogconjunctuur. Ik durf die term nog niet gebruiken, hoewel wij toch zien dat de werkloosheid terugloopt, de BTW-inkomsten veel hoger zijn dan vroeger en in elk geval gunstiger dan werd geraamd en dat de belastinginkomsten van de ondernemingen eveneens veel hoger zijn dan werd geschat. De ontvangst van de roerende voorheffing op obligaties is gedurende het eerste kwartaal van dit jaar met meer dan 5 miljard teruggelopen, wat enorm is.

Wij zouden dit debat moeten houden ter gelegenheid van de bespreking van de Rijksmiddelenbegroting. Wij kunnen daar nu niet bij blijven stilstaan, maar ik wil er nog op wijzen dat wij met dit ontwerp een stap vooruit doen in onze poging tot beheersing van de staatsuitgaven. Dat is bijzonder positief. Gedurende jaren was het immers net andersom: men liet de sluizen open en, men draaide de kraan open hoewel men besparingen kon doen. Ik zal dit onmiddellijk bewijzen aan de hand van enkele voorbeelden.

Het verheugt mij dat dit op het eerste gezicht zeer technisch ontwerp unaniem werd aangenomen in de commissies van Kamer en Senaat. Iedereen wil dus een poging doen om de staatsuitgaven te beheersen. Dat dit niet altijd van een leien dakje zal lopen, weten wij ook. De bespreking in de senaatscommissie heeft dat reeds bewezen. Ik heb in dit verband gesproken van een kleine revolutie, ongetwijfeld in de gewoonten en in het gedrag van heel wat ambtenaren en politieke mandatarissen.

Op een ogenblik dat wij voorstellen de fondsen af te schaffen, tracht men er nog elke dag nieuwe bij te creëren. Het zal in elk geval heel wat politieke mandatarissen ertoe nopen hun aanpak en hun beleid aan te passen.

Een tweede punt dat ik in dit verband wil beklemtonen is dat een hele reeks misbruiken die wij de jongste jaren hebben gekend, voortaan toch niet worden uitgesloten. Ik heb ter zake altijd gepleit voor sanctiëring. Wanneer een burger een cheque zonder dekking uitschrijft, wordt hij meestal correctioneel vervolgd. Tegenwoordig wordt zulks dikwijls ook wel geclasseerd zonder gevolg. Sommigen huldigen immers het principe dat misdrijven die zeer vaak voorkomen, niet meer moeten worden vervolgd.

Wij kennen dit ook op andere vlakken, maar ik ga daar niet mee akkoord.

Wanneer een minister uitgaven doet die niet zijn opgenomen in de begroting, moet hij mijns inziens gesanctioneerd worden.

In het 139e boek van het Rekenhof, zitting 1982-1983, worden op twee pagina's schadevergoedingen vermeld ten belope van 384 miljoen. Zij werden betaald door het ministerie van Openbare Werken. Omdat de minister oordeelde dat de termijn voor de uitvoering van bepaalde werken te lang was, werd gevraagd de werken te bespoedigen, met als gevolg een schadevergoeding van 52 miljoen. Uit een andere post blijkt dat het Wegenfonds meer dan 70 miljoen schadevergoeding betaalde voor werken voor de omvorming van de zuidelijke ring om Halle tot autosnelweg. De werken werden aanbesteed op 29 november 1979.

Ik citeer: « Het contract werd gesloten zonder dat het bestuur in het bezit was van de bouwvergunning voor de infrastructuurwerken. De deelregering van de Nederlandse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest weigerde echter een dergelijke vergunning af te leveren zodat het contract onuitvoerbaar werd. » En nu komt de finesse: « Desondanks heeft de minister van Openbare Werken bij het ontslag van de regering op 16 mei 1980 toch de overeenkomst gegund, zodat zijn opvolger op 8 augustus van hetzelfde jaar heeft moeten verbreken. »

Slotsom: voor de Staat een schadevergoeding van meer dan 70 miljoen. De minister werd gerustgelaten, hoewel hij een contract had ondertekend waarvan hij wist dat het niet kon worden uitgevoerd. Hij maakt nog steeds deel uit van het Parlement, en kan er prat op gaan dat een schadevergoeding van meer dan 70 miljoen diende te worden betaald. Wie dat in de privé-sector doet, wordt aan de deur gezet. In dit ontwerp van wet worden ook geen sancties ingeschreven. Men vindt dat veel te streng want indien er voor ministers sancties zouden kunnen komen, zou niemand nog minister willen worden. Dat betwijfel ik.

Men kan volgens mij wel sancties opleggen indien de kredieten van een begroting worden overschreden of indien daden worden verricht die duidelijk schade berokkenen aan de Staat. Indien het Parlement niet de moed heeft maatregelen te nemen, en duidelijke grenzen vast te leggen zullen er steeds, uit electorale overwegingen, misbruiken blijven bestaan op kosten van de hele gemeenschap.

Ik nodig de Senaat uit daarover na te denken zodat wij na deze eerste stap een volgende stap kunnen doen in de richting van de sanering van de rijksmiddelen. Slechts nadat een evenwicht kan worden bereikt in de begroting kunnen de belastingen werkelijk worden verlaagd. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Deprez.

De heer Deprez. — Mijnheer de Voorzitter, ik sluit aan bij wat de vorige sprekers hebben gezegd en voeg eraan toe dat wij dit ontwerp van wet zullen aannemen. Wij zijn er in zekere mate gelukkig mee en wel om meerdere redenen.

Ten eerste, het is bijzonder interessant dat dit ontwerp van wet het gevolg is van een parlementair initiatief. Bij deze gelegenheid is gebleken dat het Parlement nog een eigen en onvervangbare taak heeft, vooral wat de begrotingsprocedure betreft. Bovendien is ook gebleken dat de parlementaire werkzaamheden efficiënt en doelmatig kunnen verlopen op een manier die aangepast is aan het tweekamerstelsel dank zij overleg en duidelijke afspraken. Ik hoop dat deze manier van werken ook in de toekomst zal kunnen worden voortgezet met het oog op een vruchtbare werking van het Parlement in het tweekamerstelsel.

Het ontwerp van wet biedt ook mogelijkheden voor een eigentijdse en meer efficiënte begrotingsprocedure. Alle partijen hebben daarbij belang, zowel de wetgevende als de uitvoerende macht.

Het Parlement zal de mogelijkheid hebben om aan de hand van de éénheidsbegroting een debat te voeren over het algemeen beleid en het geheel van middelen en uitgaven. Bovendien zal men dank zij de programma's beter inzicht hebben over de krachtlijnen van het regeringsbeleid.

Het Parlement kan op deze wijze opnieuw zeggingsmacht krijgen. Het grote gevaar voor het Parlement bestaat er immers

in dat het zich verliest in details en geen oog meer heeft voor de krachtlijnen van het algemeen beleid. Deze nieuwe procedure — de eenheidsbegroting — biedt een nieuwe kans.

Persoonlijk ga ik niet akkoord met diegenen die vrezen dat de administratieve of departementale uitvoeringsbegrotingen zullen ontsnappen aan het toezicht van het Parlement. In elke commissie blijft een discussie mogelijk over de conformiteit van de deelbegrotingen met het algemeen beleid van de centrale Staat. Men kan er een minister vragen zijn huiswerk over te doen en de cijfers aan te passen conform het algemeen beleid, wat de voorwaarde is voor het vertrouwen van de commissie. Ik ben ervan overtuigd dat deze nieuwe begrotingsprocedure een revalorisering inhoudt van de commissies in het Parlement.

Ook de uitvoerende macht, de regering en de ministers, krijgen meer armslag. Dat mag en moet. De minister moet over voldoende autonomie beschikken om in de loop van het begrotingsjaar kredieten te verschuiven. De beleidsprogramma's en de activiteitenprogramma's daarentegen moeten aan beperkende maatregelen worden onderworpen. Het Parlement moet hierbij niet alleen het eerste, maar ook het laatste woord hebben.

In deze context wijs ik erop dat het toelageregime wordt verbeterd.

Tot op heden werden subsidies ingeschreven in de begrotings-tabellen met de libellering die erbij hoort. Voortaan zullen ze worden opgenomen in de wetsartikelen, zodat het verlenen van toelagen minder verdoken en onopgemerkt zal gebeuren dan dat dit tot op heden het geval is. Dit zal de uitvoerende macht meer discipline opleggen en het Parlement meer kans op toezicht en controle bieden.

De strenge termijnen die werden ingevoerd, in verband met het indienen en behandelen van de begrotingen bieden garanties, niet alleen voor het Parlement maar ook voor de uitvoerende macht. Een «goed functionerende» minister zal er alle baat bij hebben. De nieuwe procedure is meteen een revalorisering van de uitvoerende macht.

Om al deze redenen is het nuttig dat het ontwerp nog vóór het zomerreces wordt aangenomen in beide Kamers zodat het van toepassing kan worden met ingang van het begrotingsjaar 1990, met uitzondering dan van de begrotingsfondsen en de algemene uitgavenbegroting. Het is echter goed dat het uitstel voor deze twee posten tot één jaar beperkt blijft.

Dit geeft de regering de mogelijkheid, en ook voldoende tijd, om voorbereidingen te treffen om voor het begrotingsjaar 1991 werkelijk een volwaardige begrotingsprocedure te krijgen waarmee het Parlement en de regering ernstig kunnen werken.

Over de kwaal van de begrotingsfondsen werd ook in de commissie voor de Financiën veel gesproken. Ik neem aan dat het moeilijk is om de begrotingsfondsen met één pennetrek af te schaffen, maar ik waarschuw toch voor de neiging van sommigen om deze fondsen, ook in het nieuwe regime, zoveel mogelijk in stand te houden. Er is daaraan geen behoefte, vooral omdat men met een programmabegroting werkt die toelaat sommige ontvangsten die speciaal geaffecteerd worden op bepaalde uitgaven in het programma in te schrijven. Met het nieuwe systeem van begrotingsprocedure zijn begrotingsfondsen minder dan ooit noodzakelijk.

Tot besluit formuleer ik nog enkele beschouwingen.

Ten eerste, de eenheidsbegroting zal een omvangrijk document worden, waarop het beleid wordt geënt en waaruit een belangrijk debat met noodzakelijke en diepgaande besprekingen in het Parlement en in de commissie voor de Financiën moet volgen. Men kan zich afvragen of de samenstelling van de commissie voor de Financiën niet moet worden aangepast, rekening houdend met de omvang van de besprekingen die in deze commissie zullen moeten worden gevoerd en om ervoor te zorgen dat de representativiteit van beide kamers voldoende wordt gewaarborgd.

Mijn tweede beschouwing houdt verband met de beheersing van de overheidsfinanciën. Ik sluit mij aan bij wat de voorzitter van de commissie, de heer Cooreman, heeft gezegd; wij moeten vanzelfsprekend aandacht besteden aan deze beheersing, maar ik ben nog altijd van mening — misschien overdrijf ik enigszins

— dat vele aberraties te wijten zijn aan de analiteit van de begrotingskredieten. Ik weet dat ik nu het risico loop mij op een gevaarlijk pad te begeven en ik verklaar mij nader. Op het einde van het jaar gaan heel wat ministers snel na in welke mate hun kredieten opgebruikt zijn. Wanneer zij vaststellen dat zij nog een pakket over hebben en daarmee volgend jaar niets kunnen beginnen, doen zij al het mogelijke om de overblijvende kredieten toch te besteden, zonder zich al te veel zorgen te maken over de noodzaak ervan. Dit is een totaal verkeerde mentaliteit en een bewijs van slecht beheer, maar het is te begrijpen.

Ministers die een beleid op langere termijn willen voeren en bepaalde uitgaven dit jaar niet willen doen om de kredieten volgend jaar voor andere, belangrijker projecten te gebruiken, zijn immers niet zeker in een nieuwe begroting nog over deze kredieten te kunnen beschikken. Nu wij over een programmabegroting zullen beschikken, vraag ik mij af of de beperking van de transfermogelijkheden van kredieten van het ene jaar naar het andere niet wat kan worden versoepeld om een continu, zinvol en beheerst financieel beleid mogelijk te maken. Ik weet dat dit niet zo gemakkelijk is, maar toch moeten wij hieraan voldoende aandacht besteden.

Onderhavig ontwerp is, zoals vorige sprekers reeds hebben gezegd, slechts een eerste stap. Hoe beperkt dit ontwerp ook is, het succes ervan is afhankelijk van de manier waarop het Parlement de wet toepast. Wij zijn voor een groot deel verantwoordelijk voor het rendement van deze nieuwe wetgeving. Wij hopen uiteraard dat de regering daaraan voldoende zal meewerken, in zekere zin ervan de motor zal zijn, en ervoor zal zorgen dat alles vanaf het begrotingsjaar 1990 en in elk geval vanaf 1991 volgens de regels van het spel kan verlopen.

Er moeten echter ook nog andere maatregelen worden genomen, onder meer in verband met de betalingsmodaliteiten. Met andere woorden, hoe wordt het geld besteed en op welke manier wordt het uitgegeven? Ook deze wetgeving is voor modernisering vatbaar.

Het ware nuttig, mijnheer Cooreman, dat ter zake in de Senaat een initiatief wordt genomen.

Tot slot herhaal ik mijn pleidooi om ter gelegenheid van de aan de gang zijnde grondwetswijziging artikel 71 te wijzigen, zodat een legislatuurparlement kan worden geïnstalleerd. Dat zou met zich brengen dat men in het Parlement op een meer continue wijze aan de begrotingen kan werken en dat de werkzaamheden, bij wijze van spreken, niet om het jaar worden onderbroken omwille van verkiezingen en de installatie van een nieuw Parlement, met de vertraging die zulks voor de begrotingen tot gevolg heeft.

Mijnheer de Voorzitter, het resultaat van dit ontwerp zal in menig opzicht afhankelijk zijn van wat het Parlement ervan zal maken. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Moens.

De heer Moens. — Mijnheer de Voorzitter, de rapporteur heeft de werkzaamheden in de commissie op een juiste, volledige en zeer heldere wijze uiteengezet. Wij danken hem niet alleen daarvoor, maar ook voor wat hij buiten zijn strikt rapporteringswerk heeft verricht. Hij heeft namelijk demarches gedaan om consensus te bereiken enerzijds binnen de commissie en anderzijds tussen de afgevaardigden van de commissies van Kamer en Senaat en tussen de Vice-Eerste minister en de leden van de commissie. Uiteindelijk werd het ontwerp van de Kamer dermate geamendeerd dat de tekst die wij thans bespreken waarschijnlijk een definitieve eindversie zal zijn die ook in de Kamer zonder problemen zal kunnen worden aanvaard.

Enkele woorden over het ontwerp van wet zelf. Het adagium dat geen belastingheffing mag worden uitgevoerd zonder wettelijke basis wordt in België jaarlijks omgezet in de Rijksmiddelenbegroting. Het correlaat daarvan aan de uitgavenzijde is evenzeer waar. Er mag geen enkele uitgave worden gedaan zonder wettelijke basis. Ook dat kent in België zijn vertaling in een wettelijk document. De departementale uitgavenbegrotingen

zouden dus ieder jaar moeten zijn goedgekeurd vooraleer de uitgaven worden gedaan. Dat is althans de wettelijke regeling.

Iedereen is er zich van bewust dat wij in België in feite al vele jaren onder een uitzonderingsregime leven. Wij hebben meer met voorlopige kredieten gewerkt dan met goedgekeurde begrotingen. Of dat gewild of ongewild is gebeurd, laat ik in het midden. Ik geef het voordeel van de twijfel aan degenen die zeggen dat het ongewild is gebeurd. Toch kan niet worden ontkend dat op een bepaald ogenblik de doelstelling om besparingen te verwezenlijken aanwezig zou geweest zijn. Een aantal beleidsmensen hebben immers geprobeerd om via voorlopige kredieten de uitgaven van de Staat in de hand te houden. Dat is echter een intentieproces dat ik niet wil voortzetten.

In ieder geval, in plaats van het wettelijk regime is het normale uitgavenregime in België de jongste tijd dat geweest van voorlopige kredieten en dan geeft de regering meer mogelijkheden dan het wettelijk geregeld stelsel om zich aan de parlementaire controle te onttrekken.

Onze wetgeving moedigde die techniek van voorlopige kredieten aan. Het initiatief dat een aantal parlementsleden in de Kamer hebben genomen vloeit mijns inziens voort uit die frustratie die de parlementsleden op hun honger laat. In het verleden werd al te veel een beroep gedaan op voorlopige kredieten en andere technieken zoals begrotingsmachtigingen, het invoeren van artikel 24, de legitimatie van begrotingsoverschrijdingen in de Ministerraad, het beroep op begrotingsfondsen en het gebruik van de debudgetteringstruuk.

De kamerleden hebben zich bij hun voorstel natuurlijk ook laten inspireren door de werkzaamheden van de algemene afvaardiging voor de hervorming van de rijkscomptabiliteit die sinds 1982 aan het werk is.

Toch denk ik dat het gevoel van onmacht van het parlements-lid eerder dan de bekommerning om correct begrotingswerk af te leveren, doorslaggevend is geweest voor dit parlementair initiatief.

Daarom zijn de belangrijkste maatregelen in dit ontwerp gericht op het moeilijker maken, bijna onmogelijk maken van het beroep op voorlopige kredieten. De minister wordt werkelijk een carcan opgelegd en de sancties zijn duidelijk bepaald. De intentie om de begrotingsfondsen te reduceren is in het ontwerp alleszins aanwezig. De machtigingen en de begrotingsoverschrijdingen zullen met dit ontwerp moeilijker worden dan in het verleden. Dat allemaal is in feite de kern van het debat dat wij hier vandaag voeren. Het inschrijven in deze wet van de unieke uitgavenbegroting, dat enige document dat de wettelijke basis zal zijn voor alle uitgaven die per programma zullen worden uitgewerkt, is natuurlijk mooi meegenomen. De economische classificatie die ons internationaal wordt opgelegd en die van toepassing is voor de administratieve begrotingen, is dan een soort erfdiensbaarheid waaraan we niet kunnen ontkomen in de internationale context waarin ons land zich vanaf 1992, nog meer dan in het verleden, zal bevinden.

Met dit ontwerp hebben we de stap gedaan waarmee we ons inschrijven in een moderne begrotingstechniek die de parlementsleden bovendien meer controlemogelijkheden geeft. Dat was toch ook een belangrijke doelstelling van het ontwerp.

Dan nog drie kleine opmerkingen. Degenen die de verslagen van de afvaardiging van de hervorming van de rijkscomptabiliteit doorgenomen hebben zullen gelezen hebben dat generaal-majoor Hebbelynck die bij de werkzaamheden van zeer nabij was betrokken, zegt dat men het optimum niet zal bereiken hoezeer men ook per programma mag werken. Het over verscheidene programma's uitsmeren van basisallocaties, het opdelen van de personeelsleden per programma tot op de laatste frank, enzovoort zijn bijna onmogelijke opdrachten. Meer nog: het juist berekenen van de fiscale uitgaven en van de niet-fiscale ontvangsten voor elk programma zal wel een ijdele droom blijven. We zullen ons moeten neerleggen bij het feit dat dit ontwerp een verbetering inhoudt, maar dat het ideaal niet wordt bereikt.

Tweede opmerking over de overgangsregeling. Mijnheer de Vice-Eerste minister, heb ik het goed begrepen dat er dit jaar

voor 1990 geen unieke programmabegroting komt? Vóór 30 september komen er wel departementale programmabegrotingen. We krijgen dus veel deeldocumenten die samengevoegd een enig document zouden kunnen zijn met begrotingen per programma.

Wij krijgen vóór het einde van het jaar ook nog klassieke departementale begrotingen, die die programma's omzetten in economische allocaties. Deze twee documenten betreffende het begrotingsjaar 1990 komen ons dus nog vóór het einde van het jaar toe. Ik had dit graag door de Vice-Eerste minister opnieuw horen bevestigen. De reductie van de begrotingsfondsen van titel IV zou worden verschoven naar de begroting voor 1991.

De heer Poulet. — De Vice-Eerste minister heeft gezegd dat er een inspanning zal worden gedaan om verscheidene departementale begrotingen al samen te brengen in de zogenaamde eenheidsbegroting. De overige departementale begrotingen zullen nadien afzonderlijk worden besproken.

De heer Moens. — Indien ik het goed versta, zal men voor het begrotingsjaar 1990 dus voor zover mogelijk een eenheidsbegroting opstellen, maar zullen de departementale begrotingen die niet in de eenheidsbegroting zitten, afzonderlijk worden ingediend, maar wel per programma.

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — Slechts op deze voorwaarde wilde de voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers zich bij het compromis aansluiten. Wij zullen dus een inspanning doen om zoveel mogelijk departementale begrotingen in de vorm van programmabegrotingen bij de Rijksmiddelenbegroting te voegen. De andere departementale begrotingen zullen dan, eveneens volgens de formule van de programmabegroting, in een volgend document worden samengebundeld of afzonderlijk worden voorgelegd aan het Parlement, met dien verstande dat zij vóór het einde van het jaar worden goedgekeurd.

De heer Moens. — En vóór 30 september worden ingediend!

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — In de mate van het mogelijke.

De heer Moens. — Een derde kleine opmerking, die ik ontleen aan het verslag van de algemene afvaardiging tot hervorming van de rijkscomptabiliteit, betreft het belang van de informatica bij de overheid in heel deze operatie. Volgens dit verslag is het tot stand brengen van het door de algemene afvaardiging voorgestelde informaticaprogramma essentieel om de diensthoofden van de organisatieafdelingen en de directeurs-generaal de mogelijkheid tot opvolging van de uitvoering van de begroting van dag tot dag te bieden. Het is belangrijk dat ook het Parlement toegang krijgt tot dit informaticaprogramma. Er werd ter zake gesproken over Bistel. Op die wijze zal het Parlement ook de uitvoering van de begrotingen beter kunnen volgen.

Het samenbrengen van de begrotingen in één programmabegroting is uiteindelijk een computertruc. Om op het niveau van de laagste toewijzingen, aan alle kostenposten de goede codering te geven, waardoor zij daarna is grote categorieën kunnen worden samengebracht, zowel per programma als per economische categorie, volstaan goede programma's en voldoende grote machines. Indien we die hebben, zullen wij automatisch over alle nodige documenten kunnen beschikken. Dit neemt natuurlijk niet weg dat er bij heel deze begrotingshervorming ook politieke bedoelingen komen kijken.

Het laatste gedeelte van mijn betoog heeft betrekking op een pikanter detail, namelijk op de gelukkig geaborteerde poging van de Kamer van volksvertegenwoordigers om de Senaat voortijdig te begraven. Zoals u weet hadden de kamerleden in de artikelen 2, 3, 4 en 7 van het ontwerp, die handelen over het indienen van de unieke uitgavenbegroting, voorgesteld dat alle documenten met betrekking tot die uitgavenbegroting en de adviezen en de rapporten van het Rekenhof en andere instanties dienaangaande, zouden worden ingediend in de Kamer van

volksvertegenwoordigers. Artikel 27 van de Grondwet, door de grondwetgever in 1921 gewijzigd, vermeldt echter duidelijk dat er tussen Kamer en Senaat geen verschil mag worden gemaakt met betrekking tot het wetgevend werk, dus ook niet met betrekking tot de Rijksmiddelenbegroting of de Uitgavenbegrotingen. Het recht van initiatief behoort aan elk van de drie takken der wetgevende macht, zegt artikel 27.

Er bestaan zeer zeker tradities waardoor een feitelijke voorrang aan de Kamer gegeven werd. In geen enkele tekst wordt dit verschil echter vastgelegd. Ik begrijp wel dat een aantal kamerleden die reeds willen vooruitlopen op de derde fase van de Staatshervorming, in hun diepste binnenste gedacht hebben: laten wij van de gelegenheid gebruik maken om wat komen moet, reeds nu in de feiten om te zetten. Vandaar de geformuleerde tekst. Overhaasting, vooral bij het eten, maar ook in andere omstandigheden, leidt vaak tot indigesties. Dat is u allen bekend.

Precies om de kamerleden moeilijkheden met hun spijsvertering te besparen, hebben de senatoren amendementen ingediend ten einde die discriminatie te voorkomen — of althans de schijn hoog te houden —, zodanig dat in de toekomst, zoals in het verleden, zowel in de Kamer als in de Senaat een algemene Rijksbegroting zal mogen worden ingediend.

Een laatste opmerking moet mij nog van het hart. Een eminent kamerlid die de werkzaamheden in de gemengde werkgroep heeft bijgewoond, nog jong, maar reeds oud-minister van begroting, meende op dat ogenblik te moeten vooropstellen dat het hier slechts ging om een « tekstverbetering » en dat de leden van de Senaat veel stof deden opwaaien voor niets. Ik ben daar niet zo zeker van. Ik houd hier namelijk een boekje ter beschikking dat in *tempore non suspecto*, althans in juli 1988, is geschreven en is uitgegeven door het Studiecentrum voor politieke instellingen, onder de leiding van een gewezen volksvertegenwoordiger, de heer d'Alcantara, met als titel *Een meer doeltreffend en democratisch begrotingsstelsel*. Het handelt precies over de problemen die ons vandaag bezighouden.

Ik citeer een passage die handelt over de praktische problemen bij de invoering van een algemene uitgavenbegroting:

« Naast de algemene toelichting en de Rijksmiddelenbegroting zou voortaan ook de algemene uitgavenbegroting steeds bij de Kamer van volksvertegenwoordigers worden ingediend. Zulks onderstreept nog meer de bevoegdheid van de Kamer van volksvertegenwoordigers inzake begrotingsaangelegenheden. Is het derhalve ook niet aangewezen dat aan de Kamer meer tijd, bijvoorbeeld zes weken, wordt toebedeeld voor het onderzoek van deze begroting in commissies en plenaire vergadering, meer dan aan de Senaat, bijvoorbeeld maar twee weken? Zulks in de veronderstelling dat bij de herziening van de Grondwet en inzonderheid van het tweekamerstelsel toch nog aan de Senaat in principe een gelijkwaardige rol in begrotingsaangelegenheden zou blijven toebedeeld. »

Men voelt de wens dat dit laatste niet het geval zou zijn en dat men de bevoegdheid inzake begrotingen aan de Senaat wil onttrekken en uitsluitend toevertrouwen aan de Kamer van volksvertegenwoordigers. Ik ga er dus van uit dat de filosofie die in deze tekst verborgen is wellicht reeds werd vertolkt door de volksvertegenwoordigers bij het neerschrijven van de ons voorgestelde tekst en dat ons amendement meer is dan een « tekstverbetering ». De kamerleden zullen dus helaas nog tot na de derde fase van de staatshervorming geduld moeten oefenen. Zeer waarschijnlijk zal dit hun spijsvertering ten goede komen. *(Applaus.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Hooland.

De heer Van Hooland. — Mijnheer de Voorzitter, heer vice-premier, waarde collega's, ik heb met grote belangstelling geluisterd naar de diverse uiteenzettingen in deze algemene bespreking, inzonderheid naar die van de rapporteur en van de voorzitter van de Commissie voor de Financiën. Ik zal noodgedwongen enkele punten opnieuw moeten aansnijden, maar ik zal er uiteraard ook nieuwe aan toevoegen. Namens de VU-fractie feliciteer ik de Vice-Eerste minister en minister van Begroting en zijn

medewerkers, alsmede de rapporteur voor het onderhavige ontwerp van wet.

Dit ontwerp is een parlementair initiatief dat door de regering ten volle wordt gesteund.

De Kamer van volksvertegenwoordigers heeft de hervorming met veel ijver ter hand genomen. Volgens sommigen zelfs met iets te veel ijver, want men was de Senaat een beetje vergeten, of wilde hem al te graag vergeten. Dat werd in de beste verstandhouding rechtgezet, zodat wij nu allemaal samen resoluut dit ontwerp verdedigen. Het is zelfs een voorbeeld geworden van effectieve samenwerking tussen Kamer en Senaat, wat wij nog niet veel hebben meegemaakt.

Waar de Kamer van volksvertegenwoordigers vooral de nadruk heeft gelegd op de procedure, heeft onze commissie, terecht, het geheel bekeken en inzonderheid de techniek van de programmabegroting.

In de algemene bespreking wil ik de aandacht vragen voor de nieuwe begrotingsprocedure en voor de techniek, de twee bestanddelen van het ontwerp. Ik zou mijn uiteenzetting als titel kunnen geven: de budgettaire hervorming, revolutie of droom?

De nieuwe begrotingskalender is eenvoudig, dat werd hier reeds herhaalde malen gezegd. Tegen 30 september moeten de Rijksmiddelenbegroting, de Algemene Uitgavenbegroting en de algemene toelichting aan de Wetgevende Kamers worden bezorgd, eventueel samen met de administratieve begrotingen van de departementen. Vóór 30 november moeten de Wetgevende Kamers de Rijksmiddelenbegroting en de Algemene Uitgavenbegroting aannemen. Vóór 15 december, indien al niet vroeger ingediend, moeten de administratieve begrotingen aan Kamer en Senaat en het Rekenhof worden overgezonden. De Wetgevende Kamers verklaren dan, via een met redenen omklede motie en vóór het einde van het jaar, eventueel reeds vóór 7 december indien zij vroeger werden ingediend, dat de administratieve begrotingen in overeenstemming zijn met de inhoud en de doelstellingen van de Algemene Uitgavenbegroting. Daar wil ik straks nog even bij stilstaan.

Deze nieuwe kalender is positief. Hij laat zinnige en vooral tijdige parlementaire, dus democratische goedkeuring en controle toe. Sommigen twijfelen aan de noodzaak van de vernieuwing en menen dat de regering in de plaats van in juli, evengoed in mei of juni de begrotingsvoorstellen kan aannemen waardoor begrotingen tijdig kunnen worden besproken in Kamer en Senaat. Dat is praktisch uitgesloten, onder meer omdat de begroting als raming onvoldoende zou kunnen steunen op geschikte en recente gegevens inzake de uitvoering van de begrotingen van het jaar dat het begrotingsjaar voorafgaat. Ik verwijs hier naar de begrotingscontrole.

Het tweede deel van het ontwerp omvat de begrotingstechniek. Hierin zijn begrepen de techniek van de fondsen en van de programmabegroting.

Wij zullen voortaan worden geconfronteerd met programmabegrotingen. De begroting wordt aldus in de toekomst een beheersinstrument.

Dit is een grote innovatie.

De begroting is immers tot nu toe allermint een beleids- en beheersinstrument gebleken. In de huidige structuur van de rijksbegroting ligt de nadruk op de economische aard van de uitgaven: personeelsuitgaven, uitgaven voor de aankoop van goederen en diensten, rentelasten van de rijksschuld, transfers naar de bedrijven, het onderwijs, de sociale zekerheid, de gemeenten, de provincies, de EG, de internationale instellingen enzoverder.

De bedoeling van een dergelijke structuur was en is gewoon de boeking van de budgettaire verrichtingen van de Staat in de rijksboekhouding te vergemakkelijken. Dit is een macro-economisch probleem. Een dergelijke structuur biedt echter geen steun voor een beleidstechnische aanpak van de overheidsfinanciën. Het beleidsvlak dat in — of achter — de staatsuitgaven zit, is geheel ondoorzichtig, vaak niet zeer gefundeerd, systematisch noch samenhangend.

Het management van de diensten of instellingen die onder dat beleid ressorteren komt niet tot zijn recht. De raming van de kosten voor de uitvoering van het beleid en de budgettaire programmering op middellange termijn zijn weinig of niet expliciet omschreven. Goede beleidsnota's kennen wij niet.

Naast de indiening bij en goedkeuring door het Parlement van de begrotingsbescheiden volgens een strakke kalender en de principiële afschaffing van de begrotingsfondsen, krijgen wij een nieuw stelsel met een revolutionaire en beleidsgerichte visie dat steunt op het principe van de algemene en dus enige uitgavenbegroting per programma's, enerzijds en op het principe van de administratieve begrotingen die de kredieten der programma's verdelen over basisallocaties — in totaal 2 500 à 3 000 — overeenkomstig de economische classificatie, anderzijds.

Materieel gaat het over de volgende documenten:

1. De Rijksmiddelenbegroting;
2. De Algemene Uitgavenbegroting, zoals wij die reeds jaren kennen in de Vlaamse Raad;
3. De algemene toelichting van de begroting;
4. De administratieve begrotingen per departement.

Inzake de begrotingstechniek stellen wij drie vragen:

Ten eerste, zal effectieve parlementaire controle nog mogelijk zijn? Wij gaan naar een gelijktijdige behandeling en goedkeuring van middelen en uitgaven, wat overzichtelijker is, en een algemene uitgavenbegroting met een andere, namelijk een meer bestuurlijke begrotingsspecialiteit per programma.

Dit opent zeer gunstige perspectieven voor parlementaire controle en evaluatie van overheidsbeleidsvoering. Het Parlement zal beleidsprogramma's goedkeuren en zal verder nagaan of de basisallocaties in de administratieve departementale begrotingen overeenstemmen met de doelstellingen en de inhoud van de programma's. De vraag rijst of dit mogelijk zal zijn.

Voor 1990 start men begrijpelijkerwijs met programma's als een samenvoeging van de vroegere artikelen, de verantwoordingsprogramma's bij de uitgavenbegrotingen sedert 1986. Een programma — en bijaldien een programmastructuur — is echter een geheel van oogmerken, middelen of inputs voor het hanteren van bepaalde beleidsinstrumenten en van gewenste resultaten of outputs geplaatst in een welbepaald tijdsperspectief, veeleer dan een samenvoeging van artikelen.

Indien deze programma's niet professioneel worden ontwikkeld en zeer geëxpliciteerd worden, dan zal deze controle onmogelijk of zinloos zijn.

Ten tweede, heeft men de les uit het verleden inzake een programmabegroting en een beleid door middel van gestelde oogmerken dan niet begrepen? De heer Pouillet heeft hierop gisteren ook gewezen, hoewel in andere bewoordingen, toen hij het had over de geschiedkundige achtergrond van dit ontwerp van wet.

In 1937 werd in de Verenigde Staten van Amerika reeds gestart met programmabegrotingen, weliswaar op federaal niveau. In november 1966 lanceerde de toenmalige regering-Vanden Boeynants het beleid door middel van gestelde oogmerken; een project waaruit 10 jaar ontwikkelingswerk voor toepassing van PPBS — *planning programming budgeting system* — zou ontstaan. Het ging om een unieke samenwerking tussen administratie en universiteit in het Instituut Administratie-Universiteit te Brussel. Dit project heeft helaas niet geleid tot de verhoopde nieuwe beleidscultuur, programmabegrotingen en het betere management. Uit een evaluatie gemaakt op het einde van de jaren zeventig is gebleken dat politici en ambtenaren een dergelijk beleid niet voldoende hebben begrepen en niet hebben gesteund.

Terloops gezegd, in 1965 had president Johnson in de VSA het PPBS zonder succes, zo bleek nadien, verplicht gemaakt voor alle federale departementen. En wat doen wij vandaag? Wij geloven in de hervorming, wij verdedigen ze, maar we mogen

niet vergeten dat vijf jaar werken met verantwoordingsprogramma's bij de uitgavenbegrotingen, een soort voorafbeelding van onze programmabegrotingen, niet heeft geleid tot enige vooruitgang. Wij beschikken vandaag en voor gebruik morgen niet over degelijke beleidsprogramma's of programma's *tout court*. Wij beschikken op het nationale vlak over zeer weinig departementale beleidsnota's.

Ten derde, is een grootscheeps meerjarenprogramma voor investering in nieuwe beleidstechnologie, organisatiecultuur, financiële analyse en management niet dringend nodig? Wij menen van wel, maar wij hebben reeds vele kansen gemist, vaak te goeder trouw. De tijd om ons voor te bereiden is eigenlijk voorbij. De Vice-Premier heeft hierover en herhaaldelijk op indringende wijze gesproken.

Wij missen in België nog steeds een gepaste beleidstheorie en een geschikt instrumentarium, namelijk organisatie, managers en beleidsanalysten.

Wij hebben nu een grote stap gedaan naar een prospectief overheidsbeleid. De overheid moet zich immers op de toekomst richten en mag de toekomst niet de rug toekeren.

Om de toekomst te maken moet ze zich baseren op een gefundeerde planning inzake behoeften en voorkeur van de individuele of georganiseerde burger, een meerjarenprogramma en een meerjarenbudget en op een begroting met een gefundeerd en geïntegreerd programma als spil van de beleidsvoering.

Ik stel een gerichte en geïntegreerde investeringsbegroting van 2,5 miljard frank voor over een periode van vijf jaar: dus een half miljard per jaar.

Dit is in de gegeven omstandigheden uitermate veel geld. Men moet dit bedrag echter relativiseren. Het is een investering, en niet het verhogen van de kosten. Men moet het bedrag toetsen aan o.a. wat de heer Cooreman heeft gezegd in verband met de verwijlrenten en de schadevergoeding ten belope van 384 miljoen frank, in één jaar in de sector Openbare Werken.

Ik hoorde zo pas dat de overheid, naar ik meen terecht, 500 miljoen bijlegt voor de investering in een nieuwe fabriek van een grote groep met 600 arbeidsplaatsen. Wij steunen dit.

Ik verwijs ook even naar Bistel dat, wellicht terecht, in vijf jaar meer dan 1 miljard frank heeft gekost.

Mijn voorstel gaat erom te investeren om te beheersen, te bezuinigen en deze hervorming aan te kunnen. Wij hebben nu geen andere keuze.

De investering die ik voorstel is bedoeld voor onder andere wetenschappelijk onderzoek, beleidscellen in alle departementen, de overschakeling van groeibeleid naar beheersbeleid, financiële analyse, aanpassing van de hoofdstructuur van de rijksdiensten, strategische informatieplannen per ministerie. Ik verwijs naar het MINIS-systeem in Groot-Brittannië: *Ministerial Information System*. Ze is ook bedoeld voor informatica-ondersteuning en een nationaal vormingsprogramma: een PNA, *Programme national d'administration*, in plaats van een ENA, *Ecole nationale d'administration*, inclusief voor topambtenaren, kabinetsleden, leden van het Rekenhof, en waarom niet, voor volksvertegenwoordigers en senatoren.

Het voorstel tot oprichting van een onafhankelijke audit, dat gisteren is geformuleerd, vind ik aantrekkelijk maar helpt ons niet. Het schept geen nieuwe beleidscultuur. Wij zijn in ons land trouwens controle zat.

Voor de opstelling van de begroting 1990 zal, overeenkomstig de omzendbrief van 17 april 1989 van de minister van Begroting, gebruik worden gemaakt van de bestaande programma's voorgesteld door de Commissie-Hebette.

Ik heb echter begrepen dat dit geen principiële beslissing is om vorm en inhoud van de programma's definitief te behouden. Dat is ook niet mogelijk. De programma's die wij nu voor 1990 noodgedwongen moeten gebruiken, werden in 1986 opgesteld en stonden vanaf het begin aan kritiek bloot. Helaas heeft men ze de voorbije jaren niet ernstig ontwikkeld. Mijn standpunt is

en blijft dus dat, zodra de huidige aanlooperikelen achter de rug zijn, de programma's moeten worden herzien vanuit een wetenschappelijke benadering van de begrotingsproblematiek.

Samenvattend wijs ik erop dat deze budgettaire hervorming een historische stap in de goede richting is. De parlementaire controle op en evaluatie van de budgetten kunnen en moeten in de toekomst worden verbeterd, maar als wij niet opletten, zullen zij veel moeilijker, zoniet onmogelijk worden. Wij hebben uit het verleden geen lessen getrokken.

Een gericht investeringsprogramma van 2,5 miljard frank voor de komende vijf jaar is noodzakelijk. Met dit ontwerp gaat het immers niet alleen om de hervorming van de rijkscomptabiliteit of de versterking van de parlementaire controle, maar om veel meer, namelijk een kleine politieke en bestuurskundige revolutie. Daarom is een aanzienlijk investeringsprogramma, dat over meerdere jaren loopt, voor de ontwikkeling van de beleidsvoering, de organisatie en het management in de administratie absoluut noodzakelijk, anders is deze hervorming gedoemd om te mislukken, hoe graag wij ook zouden zien dat zij slaagt.

Als deze hervorming faalt, belanden wij opnieuw in de oude routine met veel maatschappelijk ondoeltreffende programma's, activiteiten van de overheid zonder resultaten, grote inefficiëntie, demotivatatie van bestuurders en ambtenaren, een steeds groter wordend deficit en een verstikkende rijksschuld.

Tot slot hoop ik dat het Parlement, inzonderheid de Senaat, bij de behandeling van de jaarlijkse begroting met bezieling, met volle inzet en met meer inzicht zijn historische bevoegdheid zal uitoefenen. Ik hoop eveneens dat de regering en de administratie alle nieuwe mogelijkheden op een professionele wijze zullen benutten. Het Parlement, de regering en de medewerkers in de administratie krijgen meer actieruimte. De vraag is echter of zij die ook ten volle zullen benutten. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan Vice-Eerste minister Schiltz.

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — Mijnheer de Voorzitter, een uiteenzetting van de regering in dit debat moet enigszins bescheiden blijven, omdat het Parlement zelf — gelukkig en toch ook wel vanzelfsprekend — de hoofdbrok van het werk heeft geleverd. In de zeer drukke voorbije maanden, waarin het begrotingswerk zeer veel aandacht en energie van de regering heeft opgeslorpt, heeft het Parlement gelukkig niet gewacht om de sinds lang als noodzakelijk aangevoelde hervorming van de begrotingsprocedure ter hand te nemen. Alles laat vermoeden dat zij deze hervorming ook tot een goed einde zal brengen.

Allereerst feliciteer ik de rapporteur met zijn merkwaardig verslag. Hij heeft veel meer gedaan dan enkel een synthese van de besprekingen gegeven. Hij heeft eveneens een analyse van de problematiek en de aangereikte oplossingen gemaakt.

Ik knoop even aan bij de uiteenzetting van de heer Moens. Het is duidelijk dat de nu reeds een halve eeuw oude, slechte gewoonte van de voorlopige kredieten de meest onmiddellijke aanleiding is geweest om eindelijk de koe bij de horens te vatten.

De vraag over de voordelen en nadelen van voorlopige kredieten is voor een minister van Begroting tweeslachtig.

Denken dat de regering wel vaart bij voorlopige kredieten en het aldus gemakkelijker heeft is een taai misverstand. Voorlopige kredieten zijn voor de regering eerder een hinderpaal omdat zij opgesloten zit in het stramen van de begroting van het voorgaande jaar. Men kan de eigen begroting moeilijk uitvoeren zonder een beroep te doen op deliberaties en andere maatregelen die niet erg interessant en evenmin sympathiek zijn.

Voor de minister van Begroting is het regime van de voorlopige kredieten meestal een zegen. De staatsuitgaven worden afgeremd in plaats van versneld. Men kan merken dat in jaren waarin lange tijd met voorlopige kredieten werd gewerkt, het tempo van de uitgaven wordt vertraagd en de omvang van de uitgaven daalt. Dat is geen verontschuldiging, of geen reden,

om het oude, democratisch principe te overtreden, dat teruggaat tot de zogenaamde bedden van onze middeleeuwse steden.

De privileges van de steden in ons land vormden immers de bakermat van de democratie. In de bedden moest de vorst of de soeverein aan de burgers vragen om belastingen te mogen heffen en uitgaven te mogen doen. Het volk mocht dus de koorden van de beurs houden, en niet de uitvoerende macht.

De werkzaamheden van de parlementaire commissies hebben geleid tot dit wetsontwerp. Er is een originele, maar gelukkige samenwerking geweest tussen enerzijds het Parlement en anderzijds het Rekenhof, dat zeer actief heeft meegewerkt aan de totstandkoming van de teksten, de administratie en het kabinet van de minister van Begroting. Dit is een schoolvoorbeeld van overleg en consensus om dergelijke belangrijke hervormingen te kunnen uitvoeren. Wellicht kan dat ook op andere vlakken.

L'historique du projet a déjà été très bien retracé par le rapporteur, ce qui me dispense de reprendre ce point.

Le projet traduit, en termes légistiques, un équilibre entre les nécessités d'un contrôle plus efficace du Parlement et, plusieurs intervenants l'ont souligné, une gestion budgétaire plus simple, plus raisonnée surtout, que dans le système antérieur.

Par ailleurs, le Parlement votera un budget non encore dépensé et sous forme de programmes qui seront l'expression de la politique du ministre ordonnateur. De plus, dans le cas où un ministre ne remettrait pas son budget dans les délais impartis, il se verrait sanctionné par un nouveau système de crédits provisoires extrêmement strict. J'insiste beaucoup sur cet aspect des choses.

Beaucoup plus que dans le passé, le système des crédits provisoires constituera un véritable fardeau pour le ministre ordonnateur qui, prisonnier d'un véritable étai par la limitation de ses moyens d'action, se hâtera de déposer son budget administratif afin de pouvoir entamer l'exécution.

A la suite des changements apportés à la loi sur la comptabilité de l'Etat, M. de Wasseige a exposé le problème de l'interprétation à l'égard des Communautés et des Régions. J'ai indiqué en commission que ces changements ne s'appliqueraient qu'aux budgets de l'Etat central, que je m'engageais à promouvoir, dans des délais aussi brefs que possible, le dépôt du projet de loi contenant les principes généraux sur la confection des budgets et sur les règles budgétaires applicables à toutes les composantes de l'Etat, mais qu'entre-temps, il s'imposait de reconnaître l'autonomie des Communautés et des Régions telle que la prévoient les lois spéciales qui ont été votées.

Si un doute survient quant à l'interprétation, il n'appartient pas au gouvernement central de s'ériger en arbitre. D'autres instances sont habilitées à interpréter les lois réglant les attributions des compétences et le gouvernement central ne jouit pas de l'autorité suprême en la matière. Je n'entends d'ailleurs pas qu'il donne une quelconque interprétation de ces lois et je n'ai, quant à moi, livré que mon avis personnel.

L'application pratique du présent projet de loi, comme je l'ai signalé à la Chambre lors du vote de la première mouture de la loi, nécessitera l'adaptation des techniques budgétaires actuelles afin que l'entrée en vigueur de cette loi s'opère dans des conditions optimales.

Daarom werden op vraag van verscheidene senatoren en van mezelf enkele amendementen ingediend die door de commissie, na overleg met de Kamer, met het Rekenhof en met de administratie, werden aangenomen. Deze amendementen hadden in de eerste plaats betrekking op het in werking treden van de bepalingen betreffende de begrotingsfondsen. De heer Deprez heeft daarover enkele behartenswaardige beschouwingen ontwikkeld. Het overdadig gebruik van de formule van de begrotingsfondsen heeft ons in het verleden budgettair heel wat parten gespeeld omdat daardoor het Parlement, maar ook de regering, de greep op het begrotingsgebeuren verloren. Dit gebeurt vooral wanneer systematisch de annaliteit van de begrotingskredieten doorbroken wordt door het opsparen van machtigheden voor kredieten die dan plots gebruikt worden, wat de begrotingsvooruitzichten op kasbasis volkomen ontreedert.

Het Parlement heeft ingezien dat aan dit systeem paal en perk moest worden gesteld en het heeft vrij strenge bepalingen ingevoerd. Men weet wellicht dat er zo'n 300 begrotingsfondsen bestaan. Ze zijn niet allemaal actueel en ze functioneren ook niet meer allemaal. Maar de afschaffing of transformatie van alle fondsen, die door het wetsontwerp wordt opgelegd, zal tal van technische en juridische problemen doen rijzen die zich niet alleen beperken tot de overheid zelf, maar die ook derden kunnen betreffen. Daarom vond ik het noodzakelijk dat men de tijd krijgt om na rijp overleg te bepalen welke fondsen worden afgeschaft, wat het lot is van de afgeschafte fondsen, en hoe de resterende fondsen zullen worden omgevormd. Ik wil dit samen met het Parlement degelijk voorbereiden in de loop van volgend jaar.

Het tweede probleem is het materieel voorbereiden van de Algemene Uitgavenbegroting op basis van de programma's van de verscheidene departementen.

Mijnheer Moens, zoals afgesproken met de Kamer doen wij ons uiterste best om het Parlement samen met de Rijksmiddelenbegroting een maximaal aantal uitgavenbegrotingen voor te leggen die wij technisch zullen bundelen, zodanig dat zij kunnen worden behandeld volgens de techniek voorgesteld in het ontwerp. Het zal een compilatie zijn van verscheidene begrotingen onder één hoofd. De wetsbepalingen van de verscheidene begrotingen, die vroeger telkens bij iedere uitgavenbegroting voorkwamen, zullen voortaan bij de tabel van elk departement komen.

Het in elkaar werken van al die artikelen in één wetsontwerp is evenwel een omvangrijk werk dat langer vooraf moet worden voorbereid. Ik verklap u geen geheim als ik zeg te vermoeden dat niet alle departementen op tijd klaar zullen zijn met hun programmabegroting. Na een jaar ervaring weet ik hoe moeilijk het is om kalenders te doen naleven door de diverse administraties. De ontbrekende begrotingen zullen we dan in de daaropvolgende maanden indienen.

Het is wel mijn vast voornemen om alle begrotingen vóór het einde van het jaar door het Parlement te laten behandelen. Ik heb overigens ook aan de kabinetsraad gesignaleerd dat dit de eis en de wens is van het Parlement.

Met deze wet is uiteraard niet het laatste woord gezegd over de vernieuwing van het budgettaire denken en de budgettaire technieken. Een aantal leden hebben daar trouwens de aandacht op gevestigd. Met deze wet als uitgangspunt zullen wij het begrip «programmabegroting» moeten uitdiepen en verfijnen. Dit werk zal enkele jaren vergen. De administratie zal zich immers op deze nieuwe situatie moeten instellen en ook het politiek denken dienaangaande moet worden geïntensifieerd.

Mijnheer Van Hooland, ik weet niet of mij hiervoor nieuwe kredieten ter beschikking zullen worden gesteld. Dit zal gedeeltelijk afhangen van het welslagen van de sanering van de begroting. Ik heb immers, en de heer Cooreman trouwens ook, herhaaldelijk in deze vergadering gezegd dat wij geen beleidsruimte hebben voor nieuwe initiatieven zolang de aangroei van het renteaandeel in onze begroting explosief blijft toenemen. Zolang de rentelast als een koekoeksjong alle andere bekommelingen van sociale, economische en bestuurlijke aard als zwakkere nestjongen uit het nest duwt, zie ik niet in op welke supplementaire middelen ik een beroep kan doen om dit beleidsvoorbereidend en -ondersteunend onderzoek uit te bouwen.

Toch blijft deze wet een belangrijke stap. Hiermede wordt het Parlement immers een kans geboden om zijn oorspronkelijke rol weer te vervullen en om zijn macht inzake begrotingsaangelegenheden gedeeltelijk weer in eer te herstellen. Er zal een nieuwe politieke cultuur tot stand kunnen komen met een beter evenwicht tussen de uitvoerende en de wetgevende macht. Veel zal natuurlijk afhangen van het gebruik dat het Parlement zal maken van de nieuwe mogelijkheden en van de greep die het daardoor zal krijgen op de uitvoerende macht. Ik hoop in ieder geval dat deze wet zal bijdragen tot de verbetering van de democratie in ons land en dat het Parlement hieraan actief zal meewerken.

Ik wil hierbij wel een kleine, maar ondeugende opmerking maken. Ik kijk met nieuwsgierigheid uit naar het gebruik dat het Parlement van deze mogelijkheden zal maken. Het Parlement

kan met deze wet een meer directe greep krijgen op de omvang van de overheidsuitgaven dan in het verleden. Vroeger werd bij de Rijksmiddelenbegroting die vóór het einde van het jaar werd aangenomen, wel een tabel van de uitgaven gevoegd, maar de reële uitgaven weken nadien af van die tabel. Die tabel had immers geen enkele juridische waarde: zij werd enkel ter informatie aan het Parlement gegeven. Nu krijgt het Parlement de macht om bij de goedkeuring van de middelenbegroting gelijktijdig de grens van de uitgaven vast te leggen, nog vóór de aanvang van het begrotingsjaar. Het Parlement klaagt er immers altijd over dat het departementale begrotingen moet behandelen op het ogenblik dat drievierde van de uitgaven al zijn gedaan. Deze klacht is natuurlijk terecht, want het Parlement kon op dat ogenblik de begrotingen niet meer fundamenteel wijzigen. Die macht krijgt het Parlement nu wel.

Gaat het Parlement die macht gebruiken om de minister van Begroting te steunen in zijn pogingen om de begroting binnen welbepaalde perken te houden of gaat het Parlement die macht integendeel gebruiken om de uitgaven te vergroten? De overgrote meerderheid van wetsvoorstellen met budgettaire consequenties leiden immers tot een vermeerdering van de uitgaven en niet tot een vermindering.

De heer Cooreman. — Mijnheer de Vice-Eerste minister, ik haal nog eens cijfers aan uit het 139e boek van het Rekenhof. In 1981 bedroegen de voorziene uitgaven voor het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid circa 44 miljard. Op het einde van het jaar bereikte men een bedrag van 78 miljard wat bijna het dubbele is. Dit is een duidelijke onderschatting bij het opmaken van de begroting. Kan zulks door het nieuwe systeem worden belet?

De heer Schiltz, Vice-Eerste minister en minister van Begroting en Wetenschapsbeleid. — Het zal niet ten volle kunnen worden uitgeschakeld, maar het Parlement zal veel sneller bij de evolutie worden betrokken. Het verheugt mij deze opmerking te horen. Het voorbeeld dat u citeert is een van de meest flagrante overschrijdingen die wij hebben gekend. Het verklaart waarom wij het nog altijd zo moeilijk hebben. Indien de vorige begroting correct was ingeschat had men in 1987 geen correcties moeten uitvoeren bijvoorbeeld door middel van schatkestvoorschotten en debudgettering. In de begroting 1988 moest dit worden opgevangen zodanig dat het netto te financieren saldo 30 miljard hoger was dan ingeschat.

Het nieuwe systeem zal natuurlijk niet beletten dat onverwachte gebeurtenissen de begroting bezwaren. Wanneer de werkloosheid plots stijgt mag men zich niet achter een programmabegroting verschuilen om de werklozen niet meer uit te betalen. Het Parlement zal er thans echter onmiddellijk worden bij betrokken, vermits het gaat om een wijziging van de administratieve begroting die op korte termijn aan het Parlement moet worden voorgelegd. Het Parlement zal dus de mogelijkheid hebben de uitvoerende macht hieromtrent op de voet te volgen.

Tot zover, mijnheer de Voorzitter, enkele beschouwingen van de regering. Ik hoop dat de traditie die is ingezet om een intense samenwerking tussen Parlement, regering, administratie en Rekenhof inzake begrotingsaangelegenheden tot stand te brengen, in de toekomst op een constructieve wijze zal kunnen worden voortgezet. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Vraagt niemand meer het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten en gaan wij over tot de bespreking van de artikelen van het ontwerp van wet.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

L'article premier est ainsi rédigé:

Article 1er. L'article 3, deuxième alinéa, de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat est abrogé.

Artikel 1. Artikel 3, tweede lid, van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit wordt opgeheven.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 2. L'article 9 de la même loi est remplacé par la disposition suivante:

« Art. 9. § 1er. Chaque année, les projets du budget des Voies et Moyens et du budget général des dépenses, ainsi qu'un exposé général relatif auxdits projets, sont imprimés par les soins du ministre qui a le Budget dans ses attributions.

Ces projets de budget ainsi que l'exposé général sont déposés à la Chambre des représentants ou au Sénat et distribués aux membres des Chambres législatives au plus tard le 30 septembre de l'année qui précède l'année budgétaire.

§ 2. L'exposé général du budget contient notamment:

1. L'analyse et la synthèse des budgets;
2. Un rapport économique;
3. Un rapport financier;
4. Une estimation pluriannuelle.

§ 3. Le budget des Voies et Moyens autorise la perception de l'impôt conformément aux lois, arrêtés et tarifs qui s'y rapportent. Il contient l'évaluation des recettes de l'Etat et autorise, dans les limites et conditions qu'il précise, la conclusion des emprunts.

Un inventaire de toutes les dépenses fiscales est joint au projet de budget des Voies et Moyens.

Les dépenses fiscales comprennent tous les abattements, réductions et exceptions au régime général d'imposition dont bénéficient des contribuables ou des activités d'ordre économique, social ou culturel pendant l'année budgétaire.

Le budget des Voies et Moyens est approuvé par les Chambres législatives au plus tard le 30 novembre de l'année qui précède l'année budgétaire.

§ 4. Le budget général des dépenses prévoit et autorise les dépenses, par programme, des services d'administration générale de l'Etat.

Les crédits afférents aux programmes regroupent distinctement les moyens budgétaires qui se rapportent aux frais de fonctionnement des administrations et aux objectifs des programmes d'activités.

Le budget général des dépenses fixe, s'il y a lieu, les conditions relatives aux dépenses. En l'absence d'une loi organique, tout subside doit faire l'objet dans le budget général des dépenses d'une disposition spéciale qui en précise la nature; ces subsides peuvent être octroyés aux conditions fixées par le Roi.

Le budget général des dépenses est approuvé par les Chambres législatives au plus tard le 30 novembre de l'année qui précède l'année budgétaire.

§ 5. La justification du budget général des dépenses se compose de notes exposant les lignes générales de la politique des départements et, par division organique, les missions assignées et, par programme, les objectifs poursuivis, ainsi que les moyens à mettre en œuvre pour les réaliser. Elle comprend en outre une ventilation de l'inventaire visé au § 3, deuxième alinéa, et précise ainsi dans quelle mesure des dépenses fiscales contribuent à la réalisation des objectifs poursuivis par chaque programme.

§ 6. Les crédits afférents aux programmes sont ventilés en allocations de base conformément à la classification économique. Cette disposition ne s'applique pas aux crédits prévus pour les dotations.

Les tableaux des allocations de base, avec indication des dépenses affectées au service financier de dépenses préfinancées, sont appelés budgets administratifs et sont joints au projet de budget général des dépenses ou transmis par les soins du ministre ordonnateur et du ministre qui a le Budget dans ses attributions aux Chambres législatives et à la Cour des comptes, au plus tard le 15 décembre de l'année qui précède l'année budgétaire.

Le cas échéant, la Cour des comptes fait parvenir sans délai ses observations aux Chambres législatives.

Les Chambres législatives déclarent, par une motion motivée, que les budgets administratifs sont conformes au contenu et aux objectifs du budget général des dépenses et cela:

— Au plus tard sept jours après l'approbation du budget général des dépenses, si les budgets administratifs ont été joints à celui-ci;

— Ou au plus tard quinze jours après la transmission des budgets administratifs par les soins du ministre ordonnateur et du ministre qui a le Budget dans ses attributions.

§ 7. Le ministre ordonnateur peut, après accord du ministre qui a le Budget dans ses attributions, procéder à une nouvelle ventilation des allocations de base au cours de l'année budgétaire et dans les limites de chacun des crédits ouverts pour les programmes dans le budget général des dépenses. Les budgets administratifs ainsi modifiés sont également transmis aux Chambres législatives et à la Cour des comptes. Le cas échéant, la Cour des comptes fait parvenir sans délai ses observations aux Chambres législatives.

Lorsqu'une nouvelle ventilation des allocations de base pour un programme d'activités porte sur un montant de plus de 50 millions de francs ou à la fois sur plus de 15 p.c. de l'allocation de base concernée et sur un montant d'au moins 5 millions de francs, les Chambres législatives déclarent par une motion motivée, dans les quinze jours de la transmission du budget administratif ainsi modifié, que cette nouvelle ventilation est conforme au contenu et aux objectifs du budget général des dépenses.

Si de nouvelles ventilations successives se rapportent à une même allocation de base, les montants qu'elles autorisent sont additionnés pour l'application de cette disposition.

§ 8. Dans les cas suivants, les ministres ordonnateurs ne peuvent, mensuellement, poser d'actes d'engagement et procéder à des ordonnancements qu'à concurrence d'un douzième dans les limites des allocations de base résultant du dernier budget adopté:

a) Tant que le budget administratif n'a pas été transmis aux Chambres législatives;

b) Pendant les 15 jours suivant la transmission du budget administratif en l'absence d'une motion motivée des Chambres législatives déclarant que le budget administratif est conforme au contenu et aux objectifs du budget général des dépenses;

c) Lorsque l'une des Chambres législatives déclare par une motion motivée, dans les 15 jours qui suivent la transmission du budget administratif, que celui-ci n'est pas conforme au contenu et aux objectifs du budget général des dépenses;

d) Pendant la dissolution d'une ou des deux Chambres, lorsque cette dissolution intervient dans les 15 jours suivant la transmission du budget administratif et que ce dernier n'a pas encore été déclaré conforme au contenu et aux objectifs du budget général des dépenses par une motion motivée des Chambres législatives, pour autant que la transmission ait eu lieu après le 15 décembre de l'année qui précède l'année budgétaire.

Dans les quatre cas cités, il ne peut être procédé à des engagements relatifs à des crédits dissociés ou à charge d'autorisations d'engagement prévues dans la loi.

Dans les autres cas, les ministres ordonnateurs peuvent exécuter les budgets administratifs qui ont été transmis.

Lorsque la ventilation des allocations de base est modifiée ainsi qu'il est prévu au § 7, deuxième et troisième alinéas, les ministres ordonnateurs ne peuvent, dans les cas suivants, poser d'actes d'engagement et procéder à des ordonnancements que dans les limites des allocations de base déjà valables pour l'année budgétaire concernée:

a) Tant que le budget administratif ainsi modifié n'a pas été transmis aux Chambres législatives;

b) Pendant les 15 jours suivant la transmission du budget administratif ainsi modifié, en l'absence d'une motion motivée des Chambres législatives déclarant que le budget administratif

ainsi modifié est conforme au contenu et aux objectifs du budget général des dépenses;

c) Lorsque l'une des Chambres législatives déclare par une motion motivée, dans les 15 jours qui suivent la transmission du budget administratif ainsi modifié, que celui-ci n'est pas conforme au contenu et aux objectifs du budget général des dépenses;

Dans les autres cas, les ministres ordonnateurs peuvent exécuter les budgets administratifs modifiés qui ont été transmis.

§ 9. Les contrôleurs des engagements et la Cour des comptes veillent à ce que les dépenses soient correctement imputées sur les allocations de base et à ce que celles-ci ne soient pas dépassées.»

Art. 2. Artikel 9 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling:

« Art. 9. § 1. Elk jaar worden de ontwerpen van de Rijksmiddelenbegroting en van de algemene uitgavenbegroting, samen met een algemene toelichting bij genoemde ontwerpen, gedrukt door toedoen van de minister die de Begroting onder zijn bevoegdheid heeft.

Deze ontwerpen van begroting worden, met de algemene toelichting, ingediend bij de Kamer van volksvertegenwoordigers of de Senaat en, uiterlijk op 30 september van het jaar dat aan het begrotingsjaar voorafgaat, uitgedeeld aan de leden van de Wetgevende Kamers.

§ 2. De algemene toelichting op de begroting behelst inzonderheid:

1. De ontleding en de synthese van de begrotingen;
2. Een economisch verslag;
3. Een financieel verslag;
4. Een meerjarenraming.

§ 3. De Rijksmiddelenbegroting verleent machtiging voor de invordering van de belasting overeenkomstig de wetten, besluiten en tarieven die er betrekking op hebben. Ze bevat de raming van de ontvangsten van de Staat en verleent machtiging, binnen de grenzen en onder de voorwaarden die ze bepaalt, tot het aangaan van leningen.

Bij het ontwerp van Rijksmiddelenbegroting wordt een inventaris van alle fiscale uitgaven gevoegd.

De fiscale uitgaven omvatten alle aftrekken, verminderingen en uitzonderingen op het algemeen stelsel van belastingheffing, die gedurende het begrotingsjaar gelden ten voordele van belastingplichtigen of van economische, sociale of culturele activiteiten.

De Rijksmiddelenbegroting wordt door de Wetgevende Kamers goedgekeurd uiterlijk op 30 november van het jaar dat aan het begrotingsjaar voorafgaat.

§ 4. De algemene uitgavenbegroting voorziet in een behelst machtiging tot de uitgaven, per programma, van de diensten van algemeen bestuur van de Staat.

De kredieten voor de programma's groeperen onderscheidenlijk de begrotingsmiddelen die betrekking hebben op de werkingskosten van de administraties en op de doelstellingen van de activiteitenprogramma's.

De algemene uitgavenbegroting bepaalt zo nodig de aan de uitgaven verbonden voorwaarden. Bij ontstentenis van een organieke wet, moet elke toelage in de algemene uitgavenbegroting het voorwerp zijn van een speciale bepaling die de aard van de toelage preciseert; die toelagen kunnen worden toegekend onder de voorwaarden vastgesteld door de Koning.

De algemene uitgavenbegroting wordt door de Wetgevende Kamers goedgekeurd uiterlijk op 30 november van het jaar dat aan het begrotingsjaar voorafgaat.

§ 5. De verantwoording van de algemene uitgavenbegroting is samengesteld uit nota's waarin de algemene beleidslijnen van de departementen worden uiteengezet, en, per organisatieafdeling, de toegewezen opdrachten en, per programma, de nagestreefde doelstellingen, alsook de in te zetten middelen om deze

te verwezenlijken. Ze bevat daarenboven een uitsplitsing van de in § 3, tweede lid, bedoelde inventaris en preciseert aldus in welke mate fiscale uitgaven bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van elk programma.

§ 6. De kredieten voor de programma's worden volgens de economische classificatie opgesplitst in basisallocaties. Deze bepaling geldt niet voor de kredieten ingeschreven voor de dotatiën.

De tabellen van de basisallocaties, met aanduiding van de uitgaven bestemd voor de financiële dienst van geprefinancierde uitgaven, worden administratieve begrotingen genoemd en worden gevoegd bij het ontwerp van de algemene uitgavenbegroting of uiterlijk op 15 december van het jaar dat aan het begrotingsjaar voorafgaat aan de Wetgevende Kamers en aan het Rekenhof overgezonden, door toedoen van de ordonnancerende minister en van de minister die de Begroting onder zijn bevoegdheid heeft. In voorkomend geval doet het Rekenhof onverwijld zijn opmerkingen aan de Wetgevende Kamers geworden.

De Wetgevende Kamers verklaren, in een met redenen omklede motie, dat de administratieve begrotingen in overeenstemming zijn met de inhoud en de doelstellingen van de algemene uitgavenbegroting en dit:

— Uiterlijk zeven dagen na de goedkeuring van de algemene uitgavenbegroting, indien de administratieve begrotingen bij eerstgenoemde begroting werden gevoegd;

— Of uiterlijk 15 dagen na de verzending van de administratieve begrotingen door toedoen van de ordonnancerende minister en van de minister die de Begroting onder zijn bevoegdheid heeft.

§ 7. De ordonnancerende minister kan, na akkoord van de minister die de Begroting onder zijn bevoegdheid heeft, tijdens het begrotingsjaar en binnen de perken van elk van de kredieten voor de programma's geopend in de algemene uitgavenbegroting, overgaan tot een herverdeling van de basisallocaties. De aldus gewijzigde administratieve begrotingen worden eveneens overgezonden aan de Wetgevende Kamers en het Rekenhof. In voorkomend geval doet het Rekenhof onverwijld zijn opmerkingen aan de Wetgevende Kamers geworden.

Wanneer een herverdeling van de basisallocaties voor een activiteitenprogramma betrekking heeft op een bedrag van meer dan 50 miljoen frank of gelijktijdig op meer dan 15 pct. van de betrokken basisallocatie en op een bedrag van ten minste 5 miljoen frank, verklaren de Wetgevende Kamers, binnen 15 dagen na de verzending van de aldus gewijzigde administratieve begroting, in een met redenen omklede motie dat de herverdeling in overeenstemming is met de inhoud en doelstellingen van de algemene uitgavenbegroting.

Wanneer achtereenvolgende herverdelingen betrekking hebben op eenzelfde basisallocatie worden de bedragen waartoe zij machtiging verlenen, samengeteld voor de toepassing van deze bepaling.

§ 8. In de hiernavolgende gevallen mogen de ordonnancerende ministers maandelijks slechts vastleggingsakten opmaken en ordonnanceringen verrichten a rato van één twaalfde binnen de perken van de basisallocaties voortvloeiend uit de laatste goedgekeurde begroting:

a) Zolang de administratieve begroting niet is overgezonden aan de Wetgevende Kamers;

b) Gedurende de 15 dagen volgend op de verzending van de administratieve begroting, bij ontstentenis van een met redenen omklede motie van de Wetgevende Kamers waarbij de administratieve begroting in overeenstemming is verklaard met de inhoud en de doelstellingen van de algemene uitgavenbegroting;

c) Indien een Wetgevende Kamer, binnen 15 dagen volgend op de overzending, bij een met redenen omklede motie verklaart dat de administratieve begroting niet in overeenstemming is met de inhoud en de doelstellingen van de algemene uitgavenbegroting;

d) Tijdens de ontbinding van één of van beide Kamers, wanneer deze ontbinding is geschied binnen 15 dagen volgend op de overzending van de administratieve begroting en deze laatste

op dat ogenblik door de Wetgevende Kamers nog niet bij een met redenen omklede motie in overeenstemming is verklaard met de inhoud en de doelstellingen van de algemene uitgavenbegroting, indien de overzending gebeurde na 15 december van het jaar dat aan het begrotingsjaar voorafgaat.

In de vier genoemde gevallen geen vastleggingen worden aangegaan op gesplitste kredieten of ten bezware van in de wet toegestane vastleggingsmachtigingen.

In de andere gevallen mogen de ordonnancerende ministers de overgezonden administratieve begrotingen uitvoeren.

Bij herverdelingen van de basisallocaties zoals bedoeld in § 7, tweede en derde lid, mogen de ordonnancerende ministers in de hiernavolgende gevallen slechts vastleggingsakten opmaken en ordonnanceren verrichten die binnen de perken van de eerder reeds geldende basisallocaties voor het betrokken begrotingsjaar vallen:

a) Zolang de aldus gewijzigde administratieve begroting niet is overgezonden aan de Wetgevende Kamers;

b) Gedurende de 15 dagen volgend op de overzending van de aldus gewijzigde administratieve begroting, bij ontstentenis van een met redenen omklede motie van de Wetgevende Kamers waarbij de aldus gewijzigde administratieve begroting in overeenstemming is verklaard met de inhoud en de doelstellingen van de algemene uitgavenbegroting;

c) Indien een Wetgevende Kamer, binnen 15 dagen volgend op de overzending, bij een met redenen omklede motie verklaart dat de aldus gewijzigde administratieve begroting niet in overeenstemming is met de inhoud en de doelstellingen van de algemene uitgavenbegroting;

In de andere gevallen mogen de ordonnancerende ministers de overgezonden gewijzigde administratieve begrotingen uitvoeren.

§ 9. De controleurs van de vastleggingen en het Rekenhof zien erop toe dat de uitgaven juist worden aangerekend op de basisallocaties en dat deze laatsten niet worden overschreden.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. L'article 10 de la même loi est remplacé par la disposition suivante:

« Art. 10. § 1er. Il est procédé chaque année, dans le courant du premier trimestre, à un contrôle budgétaire en vue d'ajuster éventuellement le budget des Voies et Moyens et le budget général des dépenses. Le cas échéant, des projets d'ajustement seront déposés à la Chambre des représentants ou au Sénat et distribués aux membres des Chambres législatives au plus tard le 30 avril.

Ces ajustements sont approuvés par les Chambres législatives avant le 30 juin.

§ 2. En cas d'ajustement du budget général des dépenses, les budgets administratifs ajustés sont joints au projet d'ajustement du budget général des dépenses ou transmis au plus tard quinze jours après l'approbation du budget général des dépenses ajusté aux Chambres législatives et à la Cour des comptes par les soins du ministre ordonnateur et du ministre qui a le Budget dans ses attributions. Le cas échéant, la Cour des comptes fait parvenir sans délai ses observations aux Chambres législatives.

Les Chambres législatives déclarent, par une motion motivée, que les budgets administratifs ajustés sont conformes au contenu et aux objectifs du budget général des dépenses ajusté et cela:

— Au plus tard sept jours après l'approbation du budget général des dépenses ajusté, si les budgets administratifs ajustés ont été joints à celui-ci;

— Ou au plus tard quinze jours après la transmission des budgets administratifs ajustés par les soins du ministre ordonnateur et du ministre qui a le Budget dans ses attributions.

§ 3. Dans les quatre cas visés à l'article 9, § 8, premier alinéa, les ministres ordonnateurs ne peuvent poser d'actes d'engagement et procéder à des ordonnancements à charge du budget général des dépenses ajusté que dans les limites des allocations de base déjà valables pour l'année budgétaire.

§ 4. L'article 9, § 7 et § 8, quatrième et cinquième alinéas, de la présente loi est applicable aux nouvelles ventilations des budgets administratifs ajustés.

§ 5. L'article 9, § 9, s'applique également aux allocations de base ajustées.»

Art. 3. Artikel 10 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling:

« Art. 10. § 1. Ieder jaar wordt in de loop van het eerste trimester een begrotingscontrole uitgevoerd naar de eventuele aanpassing van de Rijksmiddelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting. In voorkomend geval zullen ontwerpen tot aanpassing worden ingediend bij de Kamer van volksvertegenwoordigers of de Senaat en uiterlijk op 30 april worden uitgedeeld aan de leden van de Wetgevende Kamers.

Deze aanpassingen worden vóór 30 juni goedgekeurd door de Wetgevende Kamers.

§ 2. Wanneer de algemene uitgavenbegroting aangepast wordt, worden de aangepaste administratieve begrotingen toegevoegd aan het ontwerp van aanpassing van de algemene uitgavenbegroting of uiterlijk 15 dagen na de goedkeuring van de aangepaste algemene uitgavenbegroting aan de Wetgevende Kamers en aan het Rekenhof overgezonden door toedoen van de ordonnancerende minister en van de minister die de Begroting in zijn bevoegdheid heeft. In voorkomend geval doet het Rekenhof onverwijld zijn opmerkingen aan de Wetgevende Kamers geworden.

De Wetgevende Kamers verklaren, in een met redenen omklede motie, dat de aangepaste administratieve begrotingen in overeenstemming zijn met de inhoud en de doelstellingen van de aangepaste algemene uitgavenbegroting en dit:

— Uiterlijk zeven dagen na de goedkeuring van de aangepaste algemene uitgavenbegroting, indien de aangepaste administratieve begrotingen bij eerstgenoemde begroting werden gevoegd.

— Of uiterlijk 15 dagen na de overzending van de aangepaste administratieve begrotingen door toedoen van de ordonnancerende minister en van de minister die de Begroting onder zijn bevoegdheid heeft.

§ 3. In de vier gevallen bedoeld in artikel 9, § 8, eerste lid, mogen de ordonnancerende ministers ten laste van de aangepaste algemene uitgavenbegroting slechts vastleggingsakten opmaken en ordonnanceren verrichten binnen de perken van de eerder reeds geldende basisallocaties voor het betrokken begrotingsjaar.

§ 4. Artikel 9, § 7 en § 8, vierde en vijfde lid, van deze wet is van toepassing op de herverdelingen van de aangepaste administratieve begrotingen.

§ 5. Artikel 9, § 9, is eveneens van toepassing op de aangepaste basisallocaties.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 4. Un article 10bis, libellé comme suit, est inséré dans la même loi:

« Art. 10bis. § 1er. S'il apparaît que le budget général des dépenses ne pourra être approuvé avant le 1er décembre de l'année qui précède l'année budgétaire, la loi ouvre les crédits provisoires nécessaires au fonctionnement des services et à valoir sur le budget de cette année budgétaire.

Le cas échéant, des projets de loi ouvrant de nouveaux crédits provisoires à valoir sur le budget pour la même année sont déposés à la Chambre des représentants ou au Sénat.

§ 2. La loi ouvrant des crédits provisoires fixe la période à laquelle ces crédits se rapportent.

La période pour laquelle des crédits non dissociés et des crédits d'ordonnancement sont alloués ne peut excéder quatre mois, sauf si des obligations légales ou contractuelles requièrent qu'ils le soient pour une période d'une autre durée.

§ 3. Les crédits provisoires sont calculés sur la base des crédits correspondants du dernier budget général des dépenses qui a été approuvé.

Les crédits provisoires ne peuvent être affectés à des dépenses d'une nature nouvelle non autorisées antérieurement par le législateur.

Sauf dispositions particulières des lois ouvrant des crédits provisoires, les dépenses, par programme pour le budget général des dépenses, et par allocation de base pour les budgets administratifs ne pourront dépasser respectivement le montant des crédits du dernier budget qui a été approuvé, et celui des allocations de base des budgets administratifs, et ce proportionnellement à la période à laquelle ces crédits et allocations provisoires se rapportent. Le présent paragraphe ne porte pas préjudice à l'application éventuelle de l'article 9, § 7.

§ 4. La publication du budget général des dépenses au *Moniteur belge* rend caduques les lois ouvrant des crédits provisoires.

Le régime prévu à l'article 9, §§ 6 et 8, est d'application, étant entendu que les mots « au plus tard le 15 décembre de l'année qui précède l'année budgétaire » figurant au § 6, alinéa 2, doivent se lire « au plus tard 15 jours après l'approbation du budget général des dépenses. »

Art. 4. Een artikel 10bis, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingevoegd:

« Art. 10bis. § 1. Indien blijkt dat de algemene uitgavenbegroting niet vóór 1 december van het jaar dat het begrotingsjaar voorafgaat goedgekeurd kan worden, opent de wet voorlopige kredieten die voor de werking van de diensten noodzakelijk zijn en in mindering komen van de begroting van dat begrotingsjaar.

In voorkomend geval worden wetsontwerpen waarbij nieuwe voorlopige kredieten worden geopend welke in mindering komen van de begroting voor hetzelfde begrotingsjaar, ingediend bij de Kamer van volksvertegenwoordigers of de Senaat.

§ 2. De wet waarbij voorlopige kredieten worden geopend, stelt de termijn vast waarop de kredieten betrekking hebben.

De termijn waarvoor niet-gesplitste en ordonnanceringskredieten worden toegekend, mag niet meer dan vier maanden bedragen, behalve wanneer wettelijke of contractuele verplichtingen een andere termijn opleggen.

§ 3. De voorlopige kredieten worden berekend op grond van de overeenkomstige kredieten in de laatste goedgekeurde algemene uitgavenbegroting.

De voorlopige kredieten mogen niet worden aangewend voor uitgaven van een nieuwe aard waartoe de wetgever voordien geen machtiging heeft verleend.

Behoudens bijzondere bepalingen van de wetten waarbij voorlopige kredieten worden geopend, mogen de uitgaven, voor de algemene uitgavenbegroting per programma, en voor de administratieve begrotingen per basisallocatie, niet hoger liggen dan de bedragen van de kredieten van de laatste goedgekeurde begroting, respectievelijk basisallocaties van de administratieve begrotingen, en dit proportioneel aan de termijn waarop de voorlopige kredieten en allocaties betrekking hebben. Deze paragraaf doet geen afbreuk aan de eventuele toepassing van artikel 9, § 7.

§ 4. De bekendmaking van de algemene uitgavenbegroting in het *Belgisch Staatsblad* doet de wetten waarbij voorlopige kredieten worden geopend vervallen.

Het bepaalde in artikel 9, §§ 6 en 8, is van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat in § 6, tweede lid, de woorden « uiterlijk op 15 december van het jaar dat aan het begrotingsjaar voorafgaat » gelezen dienen te worden als « uiterlijk 15 dagen na de goedkeuring van de algemene uitgavenbegroting. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 5. L'article 19 de la même loi est remplacé par la disposition suivante:

« Art. 19. § 1er. Par dérogation à l'article 3, une loi organique peut créer des fonds budgétaires en affectant à des dépenses dont elle définit l'objet, certaines recettes imputées au budget des Voies et Moyens.

Ces fonds ne peuvent pas être alimentés par des crédits du budget général des dépenses.

§ 2. Au budget général des dépenses, les crédits afférents aux fonds budgétaires varient en fonction des recettes imputées aux postes correspondants du budget des Voies et Moyens. Ces crédits sont augmentés du crédit disponible reporté à la fin de l'année budgétaire précédente, qui peut être utilisé dès le début de l'année budgétaire. Cette disposition ne s'applique pas aux excédents des autorisations d'engagement visées au § 4, deuxième alinéa, ci-après.

§ 3. Le budget des Voies et Moyens et le budget général des dépenses mentionnent respectivement les estimations des opérations de recettes et des opérations de dépenses des fonds budgétaires. Les opérations de dépenses englobent les crédits visés au § 2, qui doivent être ventilés séparément selon leur origine dans les documents budgétaires. Ces montants sont ajustés lors du contrôle budgétaire visé à l'article 10, § 1er.

§ 4. Il ne peut être pris d'engagement ni d'ordonnancement à charge d'un fonds budgétaire au-delà du crédit disponible qu'il présente.

La loi organique visée au § 1er peut cependant autoriser que des engagements soient pris à charge d'une autorisation d'engagement accordée dans la loi. Le cas échéant, les ordonnancements s'effectuent seulement à concurrence du crédit disponible que présente ce fonds.

§ 5. La date de l'ordonnancement détermine l'année budgétaire à laquelle les dépenses des fonds budgétaires sont rattachées. Les ordonnances de paiement mentionnent également la classification économique des dépenses.

§ 6. Hormis le cas où une autorisation d'engagement est d'application, il est tenu compte, pour déterminer le disponible pour engagement de chaque fonds budgétaire, des engagements des années précédentes dans la mesure où ils n'ont pas été apurés ou annulés.

§ 7. Les dispositions de l'article 26 sont applicables aux autorisations d'engagement. »

Art. 5. Artikel 19 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling:

« Art. 19. § 1. In afwijking van artikel 3 kan een organieke wet begrotingsfondsen oprichten door voor uitgaven, waarvan zij het voorwerp vaststelt, sommige op de Rijksmiddelenbegroting aangerekende ontvangsten te bestemmen.

Deze fondsen kunnen niet worden gestijfd met kredieten van de algemene uitgavenbegroting.

§ 2. In de algemene uitgavenbegroting veranderen de kredieten voor de begrotingsfondsen in functie van de overeenkomstige posten van de Rijksmiddelenbegroting aangerekende ontvangsten. Deze kredieten worden vermeerderd met het op het einde van het vorige begrotingsjaar overgedragen beschikbare krediet dat vanaf de aanvang van het begrotingsjaar aangewend mag worden. Deze bepaling geldt niet voor de overschotten van de hierna in § 4, tweede lid, bedoelde vastleggingsmachtigingen.

§ 3. De Rijksmiddelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting vermelden respectievelijk de ramingen van de ontvangsten- en uitgavenverrichtingen van de begrotingsfondsen. De uitgavenverrichtingen omvatten de in § 2 bedoelde kredieten die afzonderlijk volgens hun herkomst in de begrotingsdocumenten moeten worden uitgesplitst. Deze bedragen worden aangepast naar aanleiding van de begrotingscontrole bedoeld in artikel 10, § 1.

§ 4. Er mag geen vastlegging, noch ordonnancering worden gedaan ten bezware van een begrotingsfonds boven het op dit fonds beschikbare krediet.

De in § 1 bedoelde organieke wet kan echter toestaan dat vastleggingen mogen worden aangegaan ten bezware van een in de wet toegestane vastleggingsmachtiging. In voorkomend geval

geschieden de ordonnancements slechts tot beloop van het op dit fonds beschikbare krediet.

§ 5. De datum van de ordonnanciering is bepalend voor het begrotingsjaar waarop de uitgaven van de begrotingsfondsen betrekking hebben. De ordonnanties van betaling vermelden tevens de economische classificatie van de uitgaven.

§ 6. Behoudens het geval waarin een vastleggingsmachtiging van toepassing is, wordt om het voor vastlegging beschikbaar gedeelte van ieder begrotingsfonds te bepalen, rekening gehouden met de vastleggingen van de voorgaande jaren in de mate waarin die niet aangezuiverd of vernietigd werden.

§ 7. De bepalingen van artikel 26 zijn van toepassing op de vastleggingsmachtigingen.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 6. A l'article 24 de la même loi sont apportées les modifications suivantes:

a) Au § 1er, premier alinéa, première phrase, le mot « imprévues » est remplacé par le mot « imprévisibles »;

b) Le § 1er est complété par un troisième alinéa, libellé comme suit:

« En ce qui concerne les dépenses autorisées par la délibération, la Cour des comptes peut refuser son visa lorsque les pièces justificatives de la créance confirment ou font apparaître que les conditions visées au premier alinéa ne sont pas remplies »;

c) Le § 2 est remplacé par ce qui suit:

« § 2. Les autorisations visées par les délibérations font périodiquement ou spécialement l'objet d'un projet de loi tendant à ouvrir les crédits nécessaires.

La délibération doit faire l'objet d'un projet de loi spécial dans les cas suivants:

1. Lorsque la délibération porte sur un montant d'au moins 200 millions de francs;

2. Lorsque la délibération autorise une dépense d'au moins 20 millions de francs qui représente au moins 15 p.c. du crédit à charge duquel cette dépense s'impute.

Toute exécution (engagement, ordonnancement ou paiement) de la délibération est suspendue jusqu'au dépôt du projet de loi spécial visé à l'alinéa précédent.

Lorsque des délibérations successives concernent le même article, les montants qu'elles autorisent sont additionnés pour l'application de ces dispositions.»

d) L'article est complété par un § 4, libellé comme suit:

« § 4. Le Conseil des ministres ventile en allocations de base les montants des autorisations données au-delà ou en dehors des crédits ouverts par la loi.

L'article 9, § 9, s'applique également aux allocations de base visées à l'alinéa précédent.»

Art. 6. In artikel 24 van dezelfde wet worden volgende wijzigingen aangebracht:

a) In § 1, eerste lid, eerste zin, wordt het woord « onvoorziene » vervangen door het woord « onvoorzienbare »;

b) Paragraaf 1 wordt aangevuld met een derde lid, luidend als volgt:

« Met betrekking tot de uitgaven waarvoor bij de beraadslaging machtiging is verleend, kan het Rekenhof zijn visum weigeren indien de stukken tot staving van de schuldvordering bevestigen of doen blijken dat de voorwaarden bedoeld in het eerste lid niet vervuld zijn »;

c) Paragraaf 2 wordt vervangen door wat volgt:

« § 2. De bij de beraadslagingen bedoelde machtigingen worden op gezette tijden of speciaal opgenomen in een wetsontwerp waarbij de nodige kredieten worden geopend.

De beraadslaging moet in de volgende gevallen het voorwerp zijn van een speciaal wetsontwerp:

1. Wanneer de beraadslaging betrekking heeft op een bedrag van ten minste 200 miljoen frank;

2. Wanneer de beraadslaging machtiging verleent tot een uitgave van ten minste 20 miljoen frank, die ten minste 15 pct. vertegenwoordigt van het krediet ten laste waarvan die uitgave wordt aangerekend.

Iedere uitvoering (vastlegging, ordonnanciering of betaling) van de beraadslaging wordt opgeschort tot het in het vorige lid bedoelde speciaal wetsontwerp is ingediend.

Wanneer beraadslagingen achtereenvolgens betrekking hebben op hetzelfde artikel, worden de bedragen waartoe zij machtiging verlenen, samengeteld voor de toepassing van deze bepalingen.»

d) Het artikel wordt aangevuld met een § 4, luidend als volgt:

« § 4. De Ministerraad verdeelt, in basisallocaties, de bedragen van de machtigingen die boven of naast de door de wet geopende kredieten worden verleend.

Artikel 9, § 9, is eveneens van toepassing op de in vorig lid bedoelde basisallocaties.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 7. L'article 29 de la même loi est remplacé par la disposition suivante:

« Art. 29. Dans le courant du mois de mai suivant la fin de l'année budgétaire, la Cour des comptes donne connaissance à la Chambre des représentants et au Sénat d'une préfiguration des résultats de l'exécution du budget, laquelle peut donner lieu à l'approbation, par les Chambres législatives, d'une motion motivée de règlement provisoire dudit budget.

Dans le courant du mois d'octobre suivant la fin de l'année budgétaire, le ministre des Finances dépose à la Chambre des représentants ou au Sénat le projet de loi portant règlement définitif du budget.»

Art. 7. Artikel 29 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling:

« Art. 29. In de loop van de maand mei volgend op het einde van het begrotingsjaar geeft het Rekenhof aan de Kamer van volksvertegenwoordigers en de Senaat kennis van een voorafbeelding van de uitslagen van de uitvoering van de begroting, die aanleiding kan geven tot goedkeuring van een met redenen omklede motie tot voorlopige regeling van de betrokken begroting door de Wetgevende Kamers.

In de loop van de maand oktober volgend op het einde van het begrotingsjaar dient de minister van Financiën bij de Kamer van volksvertegenwoordigers of de Senaat het wetsontwerp in houdende eindregeling van de begroting.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 8. L'article 75 de la même loi est remplacé par la disposition suivante:

« Art. 75. Dans le courant du mois d'octobre suivant la fin de l'année budgétaire, la Cour des comptes transmet le compte général de l'Etat aux Chambres législatives avec ses observations.»

Art. 8. Artikel 75 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling:

« Art. 75. In de loop van de maand oktober volgend op het einde van het begrotingsjaar, maakt het Rekenhof de algemene rekening van de Staat aan de Wetgevende Kamers over met zijn opmerkingen.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 9. A l'article 3 de la loi du 16 mars 1954 relative au contrôle de certains organismes d'intérêt public sont apportées les modifications suivantes :

a) Au § 1er, le second alinéa est remplacé par les dispositions suivantes :

« Il est annexé au projet de budget général des dépenses visé à l'article 9 de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat. Les budgets de ces organismes sont approuvés par les Chambres législatives.

Cette approbation est acquise par le vote des dispositions qui les concernent dans la loi fixant le budget général des dépenses. »

b) Au § 2, les deuxième et troisième alinéas sont remplacés par les alinéas suivants :

« Le budget des organismes de la catégorie B est communiqué aux Chambres en annexe au budget administratif, visé à l'article 9, § 6, de la loi précitée du 28 juin 1963, du ministère dont relèvent les organismes; si le projet de budget n'a pas encore été approuvé par les ministres compétents, il sera communiqué aux Chambres législatives.

Cependant, lorsque la tenue d'une comptabilité des engagements est organisée dans un organisme de la catégorie B en application de l'article 6bis, § 1er, de la présente loi, le montant maximum des engagements en matière d'investissements est fixé par disposition particulière dans le budget général des dépenses. »

c) La première phrase du § 3, deuxième alinéa, est remplacée par la disposition suivante :

« Des tableaux de synthèse des opérations de ces organismes sont annexés au budget administratif, visé à l'article 9, § 6, de la loi précitée du 28 juin 1963, du ministère dont ils relèvent. »

Art. 9. In artikel 3 van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut worden volgende wijzigingen aangebracht :

a) In § 1 wordt het tweede lid vervangen door de volgende bepalingen :

« Het wordt toegevoegd aan het ontwerp van algemene uitgavenbegroting, bedoeld in artikel 9 van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit. De begrotingen van deze instellingen worden door de Wetgevende Kamers goedgekeurd.

Deze goedkeuring geschiedt door de goedkeuring van de desbetreffende bepalingen in de wet tot vaststelling van de algemene uitgavenbegroting. »

b) Paragraaf 2, tweede en derde lid, worden vervangen door wat volgt :

« De begroting van de instellingen van categorie B wordt aan de Kamers meegedeeld als bijvoegsel bij de in artikel 9, § 6, van bovengenoemde wet van 28 juni 1963 bedoelde administratieve begroting van het ministerie waarvan de instellingen afhangen; zolang de begroting nog niet is goedgekeurd door de betrokken ministers, wordt het ontwerp van deze begroting aan de Wetgevende Kamers medegedeeld.

Evenwel wanneer het houden van een comptabiliteit der vastleggingen wordt ingericht in een instelling van categorie B bij toepassing van artikel 6bis, § 1, van onderhavige wet, wordt het maximumbedrag der vastleggingen inzake investeringen bepaald door een bijzondere beschikking in de algemene uitgavenbegroting. »

c) Paragraaf 3, tweede lid, eerste zin, wordt vervangen door wat volgt :

« Synoptische tabellen van de verrichtingen van die instellingen zijn als bijlage gevoegd bij de in artikel 9, § 6, van bovengenoemde wet van 28 juni 1963 bedoelde administratieve begroting van het ministerie waaronder zij ressorteren. »

— Adopté.

Aangenomen.

Ann. parl. Sénat de Belgique — Session ordinaire 1988-1989
Parlem. Hand. Belgische Senaat — Gewone zitting 1988-1989

Art. 10. A l'article 5, deuxième alinéa, de la même loi, les mots « budget de l'Etat » sont remplacés par les mots « budget général des dépenses ».

Art. 10. In artikel 5, tweede lid, van dezelfde wet, worden de woorden « Staatsbegroting » en « Rijksbegroting » vervangen door de woorden « algemene uitgavenbegroting ».

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 11. L'article 3 de la loi du 15 mai 1846 sur la comptabilité de l'Etat est abrogé.

Art. 11. Artikel 3 van de wet van 15 mei 1846 op de comptabiliteit van de Staat wordt opgeheven.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 12. L'article 17 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 17. § 1er. Le ministre des Finances n'autorise le paiement d'une ordonnance que lorsqu'elle porte sur un crédit ouvert par la loi ou sur une dépense autorisée par une délibération adoptée par le Conseil des ministres, en vertu de l'article 24 de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat.

Aucune sortie de fonds ne peut se faire sans son concours et sans le visa préalable et la liquidation de la Cour des comptes, sauf les exceptions établies par la loi.

§ 2. En cas d'extrême urgence, d'un degré tel que le paiement ne puisse souffrir aucun délai à peine de préjudice grave, le Conseil des ministres peut toutefois, sous sa responsabilité, et par délibération motivée qu'il transmet simultanément aux Chambres législatives et à la Cour des comptes, requérir de cette dernière l'octroi d'un visa provisoire.

Lorsqu'à la suite de circonstances exceptionnelles, le Conseil des ministres ne peut se réunir en temps voulu, la décision est prise conjointement par le ministre des Finances et le ministre qui a le Budget dans ses attributions.

En pareils cas, la Cour des comptes limite son contrôle préalable à l'examen de l'exactitude de la créance et fait parvenir sans délai ses observations aux Chambres législatives.

Le Conseil des ministres dépose, dans un délai d'un mois à compter de la délibération, les projets de loi nécessaires à la régularisation de la dépense, et de nature à permettre l'octroi par la Cour des comptes d'un visa définitif. »

Art. 12. Artikel 17 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 17. § 1. De minister van Financiën staat de betaling van een ordonnantie niet toe dan wanneer daartegenover een door de wet geopend krediet staat of wanneer zij betrekking heeft op een betaling gemachtigd bij een beraadslaging door de Minister-raad aangenomen krachtens artikel 24 van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit.

Geen uitgave kan gedaan worden buiten zijn tussenkomst en zonder voorafgaand visum en vereffening van het Rekenhof, behoudens de bij de wet bepaalde uitzonderingen.

§ 2. In hoogst dringende gevallen wanneer de betaling niet kan uitblijven zonder dat er een ernstig nadeel uit voortvloeit, kan de Ministerraad evenwel, onder zijn eigen verantwoordelijkheid en met een met redenen omklede beslissing die hij tegelijkertijd aan de Wetgevende Kamers en het Rekenhof verzendt, van het Hof een voorlopig visum vorderen.

Wanneer door uitzonderlijke omstandigheden de Minister-raad niet tijdig kan bijeenkomen, wordt deze beslissing gezamenlijk genomen door de minister van Financiën en de minister die de Begroting onder zijn bevoegdheid heeft.

In dergelijke gevallen beperkt het Rekenhof zijn voorafgaande controle tot het onderzoek van de juistheid van de schuldvoordring en zendt het zijn opmerkingen onverwijld over aan de Wetgevende Kamers.

De Ministerraad dient binnen een maand na de beslissing, de voor de regularisatie van de uitgave vereiste wetsontwerpen in, zodat het Rekenhof een definitief visum kan verlenen.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 13. L'article 24 de la même loi est abrogé dans la mesure où cet article concerne la création de fonds budgétaires.

Art. 13. Artikel 24 van dezelfde wet wordt opgeheven in zoverre dit artikel betrekking heeft op het instellen van begrotingsfondsen.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 14. A l'article 31 de la loi du 28 juin 1963 modifiant et complétant les lois sur la comptabilité de l'Etat, dont le texte actuel formera le § 1er, il est ajouté un § 2 et un § 3 rédigés comme suit:

«§ 2. Par dérogation aux articles 3 et 19, des fonds de restitution sont ouverts d'office au budget pour les sommes indûment perçues par le ministre des Finances. Ils mentionnent l'estimation des sommes qui ne seront pas comptabilisées comme Voies et Moyens de l'Etat et sur lesquelles les comptables qui ont opéré les recettes peuvent directement disposer sur leur compte afin de pourvoir à la restitution des montants indûment perçus et des intérêts de retard y afférents, conformément aux lois et arrêtés en vigueur.

§ 3. Par dérogation aux articles 3 et 19, des fonds d'attribution sont ouverts d'office au budget pour les parts du produit d'impôts, perceptions et versements attribués à d'autres autorités publiques. Ils mentionnent les sommes à percevoir qui ne sont pas comptabilisées comme Voies et Moyens de l'Etat et que le ministre des Finances mettra directement à la disposition des autorités concernées conformément aux lois et arrêtés qui en régissent l'attribution.»

Art. 14. Aan artikel 31 van de wet van 28 juni 1963 tot wijziging en aanvulling van de wetten op de rijkscomptabiliteit, waarvan de tegenwoordige tekst § 1 zal vormen, worden een § 2 en § 3 toegevoegd, luidende:

«§ 2. In afwijking van de artikelen 3 en 19 worden voor de door de minister van Financiën ten onrechte geïnde sommen in de begroting ambtshalve terugbetalingsfondsen geopend. Zij bevatten ramingen van de sommen die niet als rijksmiddelen zullen worden geboekt en waarover door de rekenplichtigen die de ontvangsten hebben gedaan, rechtstreeks op hun rekening wordt beschikt om overeenkomstig de geldende wetten en besluiten te voorzien in de terugbetaling van de ten onrechte geïnde sommen en de eraan verbonden nalatigheidsintresten.

§ 3. In afwijking van de artikelen 3 en 19 worden voor de gedeelten van de opbrengst van belastingen, heffingen en stortingen die zijn toegewezen aan andere overheden, in de begroting ambtshalve toewijzingsfondsen geopend. Ze vermelden de te innen sommen die niet als rijksmiddelen worden geboekt en die door de minister van Financiën rechtstreeks ter beschikking worden gesteld van de betrokken overheden overeenkomstig de wetten en besluiten die er de toewijzing van regelen.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 15. La loi du 31 décembre 1986 portant réglementation des crédits provisoires est abrogée.

Art. 15. De wet van 31 december 1986 tot regeling van de voorlopige kredieten wordt opgeheven.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 16. La présente loi entre en vigueur à partir de l'année budgétaire 1990 à l'exception des articles 1er et 5 qui entreront en vigueur à partir de l'année budgétaire 1991.

Art. 16. Deze wet treedt in werking met ingang van het begrotingsjaar 1990, met uitzondering van de artikelen 1 en 5 die met ingang van het begrotingsjaar 1991 in werking zullen treden.

— Adopté.

Aangenomen.

Disposition transitoire

Art. 17. Pour l'année budgétaire 1990, le budget général des dépenses peut encore faire l'objet de plusieurs projets de loi.

Overgangsbepaling

Art. 17. Voor het begrotingsjaar 1990 kan de algemene uitgavenbegroting nog het voorwerp uitmaken van meerdere wetsontwerpen.

— Adopté.

Aangenomen.

De Voorzitter. — We stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

ONTWERP VAN WET TOT WIJZIGING VAN DE WET VAN 19 DECEMBER 1974 TOT REGELING VAN DE BETREKKINGEN TUSSEN DE OVERHEID EN DE VAKBONDEN VAN HAAR PERSONEEL EN VAN DE WET VAN 1 SEPTEMBER 1980 BETREFFENDE DE TOEKENNING EN DE UITBETALING VAN EEN VAKBONDSPREMIE AAN SOMMIGE PERSONEELSLEDEN VAN DE OVERHEIDSECTOR EN AAN DE IN DIE SECTOR TEWERKGESTELDE WERKLOZEN

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

PROJET DE LOI MODIFIANT LA LOI DU 19 DECEMBRE 1974 ORGANISANT LES RELATIONS ENTRE LES AUTORITES PUBLIQUES ET LES SYNDICATS DES AGENTS RELEVANT DE CES AUTORITES ET LA LOI DU 1er SEPTEMBRE 1980 RELATIVE A L'OCTROI ET AU PAIEMENT D'UNE PRIME SYNDICALE A CERTAINS MEMBRES DU PERSONNEL DU SECTEUR PUBLIC ET AUX CHOMEURS MIS AU TRAVAIL DANS CE SECTEUR

Discussion générale et vote des articles

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 19 december 1974 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van haar personeel en van de wet van 1 september 1980 betreffende de toekenning en de uitbetaling van een vakbondspremie aan sommige personeelsleden van de overheidssector en aan de in die sector tewerkgestelde werklozen.

Nous abordons l'examen du projet de loi du 19 décembre 1974 organisant les relations entre les autorités publiques et les syndicats des agents relevant de ces autorités et la loi du 1er septembre 1980 relative à l'octroi et au paiement d'une prime syndicale à certains membres du personnel du secteur public et aux chômeurs mis au travail dans ce secteur.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Cardoen, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, tijdens zijn inleidende uiteenzetting in de commissie wees de minister erop dat met dit ontwerp drie doeleinden worden nagestreefd. Ten eerste, de wetten aangaande de sociale betrekkingen en de vakbondspremie in de openbare sector in overeenstemming brengen met de staatshervorming; ten tweede, de voorrang verzekeren van de intersectoriële onderhandelingen op de sectoriële, wanneer het gaat over het onderhandelen van akkoorden van sociale programmatie; ten derde, op technisch vlak, de wet van 19 december 1974 verbeteren.

De heer Henrion, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

De minister heeft elk van deze doelstellingen breedvoerig toegelicht bij zoverre dat de commissieleden met kennis van zaken de artikelsgewijze bespreking konden aanvatten.

Een aantal leden hebben om nadere toelichting gevraagd in verband met artikel 1 van de wet van 19 december 1974.

Als antwoord op de vraag waarom het personeel van de buitendiensten van de veiligheid van de Staat en ambtenaren van de buitendiensten van het Bestuur van de criminele informatie, door de wet van 1974 niet onder de toepassing van het syndicaal statuut vallen, verwijst de minister naar het bijzonder statuut waarover dit personeel beschikt.

De minister wijst er vervolgens op dat het vijfde lid van § 2 van artikel 1 van de wet van 19 december 1974, enkel het onderwijzend personeel van de toepassing van de wet uitsluit. Deze bepaling heeft daarenboven geen betrekking op de vrije universiteiten.

De minister bevestigt dat de voorgestelde wijziging tot doel heeft de terminologie aan te passen aan de staatshervorming.

Verscheidene leden hebben opmerkingen in verband met de formulering van de tekst. Zij vragen zich af of de formulering niet dermate is dat de vrije universiteiten ook worden bedoeld. Zij merken ook op dat de formulering nauwgezetter zou moeten zijn. Voor de Vlaamse Gemeenschap is inderdaad niet de Gemeenschap de inrichtende macht, maar wel de Autonome Raad voor het gemeenschapsonderwijs, ARGO.

De minister wijst erop dat volgens de Raad van State de onderwijsinstellingen georganiseerd door de Gemeenschappen mede het onderwijs omvatten georganiseerd door de ARGO.

Een aantal leden hebben diverse suggesties naar voren gebracht om de tekst duidelijker te formuleren. Er wordt onder meer voorgesteld te lezen: «onderwijsinstellingen rechtstreeks of onrechtstreeks ingericht door de Gemeenschappen». De minister is evenwel van oordeel dat dit voorstel de bepaling niet duidelijker maakt.

Voor de verdere toelichting van de minister verwijs ik naar de bladzijden 8 tot 11 van mijn verslag.

Wat de vertegenwoordiging van de Brusselse Executieve betreft — hier verwijs ik naar artikel 3 van het ontwerp —, legt de minister op vraag van een lid om deze vertegenwoordiging voor de beide Gemeenschappen toe te laten, er duidelijk de nadruk op dat in het kader van de autonomie, elke Executieve vrij haar vertegenwoordigers moet kunnen aanduiden.

Sommige collega's in de commissie wensten te weten of hierdoor de mogelijkheid niet kan ontstaan om per Executieve verschillende baremastelsels in te voeren. De minister blijft er bij dat bij de intersectoriële onderhandelingen zal worden toegezien of tussen de onderscheiden administraties geen te grote

verschillen ontstaan. Hij legt er ook de nadruk op dat een aantal remmen bestaan, onder andere de pensioenreglementering, die nationaal gebleven is.

Bij de bespreking van artikel 4 zegt de minister in antwoord op een vraag van een commissaris dat de ambtenaren van de lokale besturen waartoe ook het personeel van de gemeentepolitie en het gemeentepersoneel behoren, vertegenwoordigd worden door de Gewestexecutieven.

De andere artikelen van het ontwerp gaven geen aanleiding tot merkwaardige vragen, waarbij tot slot het ontwerp door de commissieleden werd aangenomen met 14 stemmen, bij 2 onthoudingen. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Vandenhoute.

M. Vandenhoute. — Monsieur le Président, je voudrais remercier M. Cardoen qui, en dépit de la complexité de la matière traitée, a rédigé un excellent rapport.

Ce projet constitue ce qu'il est habituellement convenu d'appeler «un mal nécessaire».

Il s'agit d'un texte d'une grande technicité qui est une suite inévitable des lois de régionalisation récemment votées et qui, à ce titre, illustre une fois de plus l'enchaînement des difficultés suscitées par cette régionalisation hâtivement bâclée.

On nous propose aujourd'hui d'adapter la législation relative au statut syndical et à la prime syndicale du personnel des pouvoirs publics alors que le statut administratif et pécuniaire du personnel transféré, ou en passe de l'être, aux Communautés et aux Régions n'est toujours pas réglé. On en est seulement, selon le ministre de la Fonction publique, à la «définition préalable d'options fondamentales» dont il faut d'ailleurs encore discuter avec les Exécutifs des Communautés et des Régions et avec les organisations syndicales représentatives. Le même ministre précisait également que, en cette matière, une large autonomie doit être accordée aux différentes autorités. Comme les situations budgétaires sont très différentes entre les diverses Communautés et Régions, il s'ensuivra de grandes divergences au niveau des statuts pécuniaires et, nécessairement, ces disparités provoqueront à leur tour des difficultés et des divergences de vues syndicales.

Par ailleurs, les longs éclaircissements que le ministre a été obligé d'apporter, en commission, dans le cadre de l'article premier traitant des établissements d'enseignement, prouvent à suffisance la complexité de la législation projetée. Les mécanismes mis en place par le projet sont, eux aussi, lourds et complexes et risquent, ainsi que je l'ai dit précédemment, d'être entravés par la disparité des situations qui se présenteront d'une Région à l'autre.

Enfin, sous couvert de la législation existante, le projet procède à une extension de cette législation en matière de prime syndicale.

Pour ces différentes raisons, le groupe PRL ne pourra s'associer au vote du projet et s'abstiendra. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

Vraagt niemand meer het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten en gaan wij over tot de behandeling van de artikelen van het ontwerp van wet.

L'article premier est ainsi rédigé:

Article 1er. A l'article 1er de la loi du 19 décembre 1974 organisant les relations entre les autorités publiques et les syndicats des agents relevant de ces autorités, modifiée par la loi du 19 juillet 1983, les modifications suivantes sont apportées:

1° Le § 1er, 1°, est remplacé par le texte suivant:

«1° Des administrations et autres services de l'Etat, y compris les services qui assistent le pouvoir judiciaire, ainsi que les personnes morales de droit public dépendant de l'Etat»;

2° Le § 1er, 2°, est remplacé par le texte suivant :

« 2° Des administrations et autres services des Exécutifs des Communautés et des Régions, y compris les établissements d'enseignement organisé par les Communautés, ainsi que les personnes morales de droit public dépendant des Communautés et des Régions »;

3° Le § 2, 1er, est supprimé;

4° Au § 2, 5°, les mots « des universités de l'Etat, des centres universitaires de l'Etat et de la Faculté des sciences agronomiques de l'Etat à Gembloux » sont remplacés par les mots « des universités, des centres universitaires et de la Faculté des sciences agronomiques à Gembloux, organisés par les Communautés ».

Artikel 1. In artikel 1 van de wet van 19 december 1974 tot regeling van de betrekkingen tussen de overheid en de vakbonden van haar personeel, gewijzigd bij de wet van 19 juli 1983, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° Paragraaf 1, 1°, wordt vervangen door de volgende tekst :

« 1° Besturen en andere diensten van de Staat, met inbegrip van de diensten die de rechterlijke macht ter zijde staan en van de publiekrechtelijke rechtspersonen die afhangen van de Staat »;

2° Paragraaf 1, 2°, wordt vervangen door de volgende tekst :

« 2° Besturen en andere diensten van de Executieven van de Gemeenschappen en de Gewesten, met inbegrip van de onderwijsinstellingen georganiseerd door de Gemeenschappen, alsook de publiekrechtelijke rechtspersonen die afhangen van de Gemeenschappen en de Gewesten »;

3° Paragraaf 2, 1er, wordt geschrapt;

4° In § 2, 5°, worden de woorden « van rijksuniversiteiten, rijksuniversitaire centra en de Rijksfaculteit der landbouwwetenschappen te Gembloux » vervangen door de woorden « van universiteiten, universitaire centra en de faculteit der landbouwwetenschappen te Gembloux, ingericht door de Gemeenschappen ».

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 2. A l'article 2 de la même loi, modifié par la loi du 19 juillet 1983, sont apportées les modifications suivantes :

1° Le § 1er, 2°, est complété par un alinéa 2, rédigé comme suit :

« Le Roi détermine ce qu'il y a lieu d'entendre par organisation du travail au sens de la présente loi. Les arrêtés pris à cet effet sont précédés de la négociation prescrite par le présent article. »;

2° Au § 2, les mots « projets de loi ou de décret » sont remplacés par les mots « projets de loi, de décret ou d'ordonnance ».

Art. 2. In artikel 2 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 19 juli 1983, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° Paragraaf 1, 2°, wordt met een tweede lid aangevuld, luidend als volgt :

« De Koning bepaalt wat onder organisatie van het werk dient te worden verstaan in de zin van deze wet. Aan de daartoe vast te stellen besluiten gaan de in dit artikel voorgeschreven onderhandelingen vooraf. »;

2° In § 2, worden de woorden « wetsontwerpen of ontwerpen van decreet » vervangen door de woorden « wetsontwerpen of ontwerpen van decreet of van ordonnantie ».

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. A l'article 3 de la même loi, modifié par les lois des 19 juillet 1983 et 30 décembre 1988, sont apportées les modifications suivantes :

1° Au § 1er, 1°, les mots « et, par voie de conséquence, le personnel des services des Exécutifs des Communautés et des Régions. » sont supprimés;

2° Au § 1er, 3°, les alinéas 3 et 4 sont remplacés par les dispositions suivantes :

« En principe tous les deux ans, des négociations sont menées au sein du comité commun à l'ensemble des services publics sur une programmation sociale intersectorielle.

A cette fin, la délégation de l'autorité dans ce comité se compose tant de représentants du gouvernement national que d'un ou plusieurs représentants de chacun des Exécutifs. L'autorité nationale, les Communautés et les Régions se concertent au préalable sur la position qu'elles adopteront au cours de ces négociations.

Aucune question relative aux programmations sociales sectorielles n'est inscrite à l'ordre du jour d'un comité de négociation pendant un délai de quatre mois à partir du moment où la négociation relative à une programmation intersectorielle a été inscrite pour la première fois à l'ordre du jour du comité commun à l'ensemble des services publics.

Si, pour une période d'en principe deux ans, un accord n'est pas conclu sur une programmation intersectorielle et que, par la suite, des programmations sectorielles sont conclues pour le personnel de certains services publics, des négociations sont menées au sein du comité commun précité, sur une éventuelle programmation sociale intersectorielle supplétive pour cette période. »

Art. 3. In artikel 3 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wetten van 19 juli 1983 en 30 december 1988, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° In § 1, 1°, worden de woorden « en bijgevolg ook op het personeel van de diensten van de Gemeenschappen- en de Gewestexecutieven. » geschrapt;

2° In § 1, 3°, worden de derde en vierde leden vervangen door de volgende bepalingen :

« In beginsel om de twee jaar, worden in het gemeenschappelijk comité voor alle overheidsdiensten onderhandelingen gevoerd over een intersectoriële sociale programmatie.

Daartoe maken zowel de vertegenwoordigers van de nationale regering, als een of meer vertegenwoordigers van elke Executieve deel uit van de afvaardiging van de overheid in dat comité. De nationale overheid, de Gemeenschappen en de Gewesten overleggen vooraf over de positie die ze tijdens die onderhandelingen zullen innemen.

Geen enkel vraagstuk inzake sectoriële sociale programmaties wordt op de dagorde van een onderhandelingscomité ingeschreven gedurende een termijn van vier maanden vanaf het ogenblik dat de onderhandeling over een intersectoriële programmatie voor de eerste maal op de agenda van het gemeenschappelijk comité voor alle overheidsdiensten werd ingeschreven.

Indien voor een periode van in beginsel twee jaar geen akkoord wordt afgesloten over een intersectoriële programmatie, doch nadien wel sectoriële programmaties worden afgesloten voor het personeel van sommige openbare diensten, worden in voornoemd gemeenschappelijk comité onderhandelingen gevoerd over een eventuele suppletieve intersectoriële programmatie voor die periode. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 4. L'article 5, § 6, de la même loi, modifié par la loi du 19 juillet 1983, est remplacé par la disposition suivante :

« § 6. Sans préjudice de la disposition de l'article 3, § 1er, 3°, alinéa 4, les représentants des Exécutifs des Communautés et des Régions ne prennent part aux négociations dans les comités généraux que pour les questions qui ont trait au personnel de leurs services, des établissements d'enseignement organisé par les Communautés, des personnes morales de droit public qui dépendent des Communautés et des Régions, ainsi que de l'ensemble des administrations, établissements et services visés à l'article 1er, § 1er, 3° à 5°. »

Art. 4. Artikel 5, § 6, van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 19 juli 1983, wordt door de volgende bepaling vervangen :

« § 6. Onverminderd de bepaling van artikel 3, § 1, 3°, vierde lid, nemen de vertegenwoordigers van de Gemeenschaps- en Gewestexecutieven aan de onderhandelingen in de algemene comités alleen deel voor de aangelegenheden die betrekking hebben op het personeel van hun diensten, van de onderwijsinstellingen ingericht door de Gemeenschappen, van de publiekrechtelijke rechtspersonen die afhangen van de Gemeenschappen en de Gewesten, alsook van het geheel van de in artikel 1, § 1, 3° tot 5°, bedoelde besturen, instellingen en diensten. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 5. Dans l'article 11, § 1er, alinéa 1er, de la même loi, modifiée par la loi du 19 juillet 1983, la phrase introductive, à partir des mots « les autorités administratives compétentes », est remplacée par le texte suivant :

« ... ne peuvent, sans une concertation préalable avec les organisations syndicales représentatives au sein des comités créés conformément à l'article 10 ou au sein des comités visés à l'article 12bis selon le cas, prendre ... »

Art. 5. In artikel 11, § 1, eerste lid, van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 19 juli 1983, wordt de inleidende volzin vanaf de woorden « de bevoegde administratieve overheden » vervangen door de volgende tekst :

« ... niet dan na overleg met de representatieve vakorganisaties, naargelang van het geval, in de overeenkomstig artikel 10 opgerichte comités of in de door artikel 12bis bedoelde comités vaststellen : »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 6. Un article 12bis, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi, chapitre III :

« Art. 12bis. Sans préjudice de l'article 11, § 1er, les réglementations que le Roi n'a pas considérées comme réglementations de base en vertu de l'article 2, § 1er, 1°, dernier alinéa, sont soumises à la concertation au sein :

1° Du comité des services publics nationaux, communautaires et régionaux, lorsque ces réglementations intéressent le personnel relevant de deux comités de secteur au moins ;

2° Du comité des services publics provinciaux et locaux, lorsque ces réglementations intéressent le personnel relevant de deux comités particuliers au moins ;

3° Du comité commun à l'ensemble des services publics, lorsque ces réglementations intéressent le personnel relevant d'un ou de plusieurs comités de secteur et le personnel relevant d'un ou de plusieurs comités particuliers.

La concertation dans les trois comités généraux visés à l'alinéa premier se déroule conformément aux dispositions prises en exécution des articles 10, § 1er, et 11, § 3, en ce qui concerne le mode de fonctionnement des comités de concertation et la procédure de concertation ; elle aboutit à l'avis motivé visé à l'article 11, § 1er, alinéa 3. »

Art. 6. Een artikel 12bis, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet, hoofdstuk III, ingevoegd :

« Art. 12bis. Onverminderd het bepaalde in artikel 11, § 1, worden de regelingen welke de Koning, krachtens artikel 2, § 1, 1°, laatste lid, niet als grondregelingen heeft beschouwd voor overleg voorgelegd aan :

1° Het comité voor de nationale, de gemeenschaps- en de gewestelijke overheidsdiensten, wanneer die regelingen betrekking hebben op personeel ressorterende onder ten minste twee sectorcomités ;

2° Het comité voor de provinciale en plaatselijke overheidsdiensten, wanneer die regelingen betrekking hebben op personeel ressorterende onder ten minste twee bijzondere comités ;

3° Het gemeenschappelijk comité voor alle overheidsdiensten, wanneer die regelingen betrekking hebben op personeel ressorterende onder een of meerdere sectorcomités en op personeel ressorterende onder een of meerdere bijzondere comités.

Het overleg in de drie in het eerste lid vermelde algemene comités verloopt overeenkomstig de bepalingen genomen ter uitvoering van de artikelen 10, § 1, en 11, § 3, met betrekking tot de werkwijze van de overlegcomités en de overlegprocedure ; het mondt uit op het met redenen omkleed advies bedoeld in artikel 11, § 1, derde lid. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 7. Un article 19bis, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi :

« Art. 19bis. En ce qui concerne les services publics auxquels la présente loi est applicable, le Roi est autorisé à modifier les lois énumérées ci-après, de façon à ce que les procédures qui, en vertu de ces lois, se déroulent dans les commissions paritaires et les conseils d'entreprise ou en collaboration avec les délégations syndicales, aient lieu dans les comités de négociation ou de concertation prévus par la présente loi :

1° La loi du 8 avril 1965 instituant les règlements de travail ;

2° La loi du 16 mars 1971 sur le travail ;

3° La loi du 4 janvier 1974 relative aux jours fériés. »

Art. 7. Een artikel 19bis, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingelast :

« Art. 19bis. Wat betreft de overheidsdiensten waarop deze wet van toepassing is, wordt de Koning gemachtigd de hierna opgenoemde wetten in diër voege te wijzigen dat de procedures welke krachtens die wetten verlopen in de paritaire comités en in de ondernemingsraden of in samenwerking met de vakbondsafvaardigingen, plaatshebben in de onderhandelings- of overlegcomités waarin door deze wet wordt voorzien :

1° De wet van 8 april 1965 tot instelling van de arbeidsreglementen ;

2° De arbeidswet van 16 maart 1971 ;

3° De wet van 4 januari 1974 betreffende de feestdagen. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 8. Un article 24, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi :

« Art. 24. Les comités actuels de négociation et de concertation demeurent compétents pour les membres du personnel auxquels la loi du 19 décembre 1974 est rendue applicable et qui sont transférés aux Communautés et aux Régions, et ce jusqu'à l'entrée en vigueur des modifications de l'annexe I de l'arrêté royal du 28 septembre 1984 portant exécution de ladite loi. »

Art. 8. Een artikel 24, luidend als volgt, wordt ingevoegd in dezelfde wet :

« Art. 24. Voor de personeelsleden waarop de wet van 19 december 1974 is toepasselijk verklaard en die worden overgedragen aan de Gemeenschappen en de Gewesten, blijven de onderhandelings- en overlegcomités bevoegd totdat de wijzigingen in de bijlage I van het koninklijk besluit van 28 september 1984 tot uitvoering van genoemde wet in werking zijn getreden. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 9. Un article 25, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi :

« Art. 25. Les comités de négociation et de concertation créés en vertu de la présente loi fonctionnent sur la base de la représentativité syndicale existante déjà constatée par la Commission de contrôle de la représentativité, jusqu'au moment où les résultats

du prochain contrôle de la représentativité prévu à l'article 14, § 1er, auront été publiés au *Moniteur belge* ».

Art. 9. Een artikel 25, luidend als volgt, wordt ingevoegd in dezelfde wet:

« Art. 25. De krachtens deze wet opgerichte onderhandelings- en overlegcomités werken op basis van de bestaande, reeds door de Commissie voor de representativiteitscontrole vastgestelde syndicale representativiteit totdat de uitslag van de eerstvolgende representativiteitscontrole voorgeschreven in artikel 14, § 1, in het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 10. Un article 26, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi:

« Art. 26. Les modifications apportées à la présente loi par la loi du ... produisent leurs effets le 1er janvier 1989, à l'exception:

1° De la disposition modificative de l'article 11, § 1er, et de l'article 12bis, qui entrent en vigueur le premier jour du mois qui suit celui au cours duquel ils auront été publiés au *Moniteur belge*;

2° De la disposition modificative de l'article 2, § 1er, qui entre en vigueur aux dates fixées par les arrêtés royaux d'exécution de cette disposition. »

Art. 10. Een artikel 26, luidend als volgt, wordt ingevoegd in dezelfde wet:

« Art. 26. De wijzigingen in deze wet aangebracht door de wet van ... hebben uitwerking met ingang van 1 januari 1989, met uitzondering van:

1° De bepaling tot wijziging van artikel 11, § 1, en van artikel 12bis, die in werking treden de eerste dag van de maand volgend op die gedurende welke zij in het *Belgisch Staatsblad* zijn bekendgemaakt;

2° De bepaling tot wijziging van artikel 2, § 1, die in werking treedt op de data bepaald door de koninklijke besluiten tot uitvoering van die bepaling. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 11. A l'article 1er de la loi du 1er septembre 1980 relative à l'octroi et au paiement d'une prime syndicale à certains membres du personnel du secteur public et aux chômeurs mis au travail dans ce secteur, modifié par les lois des 2 juillet 1981 et 7 novembre 1987, sont apportées les modifications suivantes:

1° Au a), les mots «et les établissements d'enseignement» sont supprimés;

2° Au b), les mots «organismes d'intérêt public et établissements publics» sont remplacés par les mots «personnes morales de droit public dépendant de l'Etat, des Communautés ou des Régions»;

3° Le f) est complété comme suit: «et aux établissements d'enseignement organisé par les Communautés».

Le présent article produit ses effets le 1er janvier 1989.

Art. 11. In artikel 1 van de wet van 1 september 1980 betreffende de toekenning en de uitbetaling van een vakbondspremie aan sommige personeelsleden van de overheidssector en aan de in die sector tewerkgestelde werklozen, gewijzigd bij de wetten van 2 juli 1981 en 7 november 1987, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° Onder a), worden de woorden «en de onderwijsinrichtingen» geschrapt;

2° Onder b), worden de woorden «de instellingen van openbaar nut en de openbare instellingen» vervangen door de woorden «de publiekrechtelijke rechtspersonen die afhangen van de Staat, de Gemeenschappen of de Gewesten»;

3° De tekst onder f), wordt aangevuld als volgt: «en de onderwijsinstellingen georganiseerd door de Gemeenschappen».

Dit artikel heeft uitwerking met ingang van 1 januari 1989.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

We stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DIVERSE INSTITUTIONELE HERVORMINGEN

Algemene beraadslaging en stemming over artikelen

PROJET DE LOI PORTANT DIVERSES REFORMES INSTITUTIONNELLES

Discussion générale et vote d'articles

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet houdende diverse institutionele hervormingen.

Nous abordons l'examen du projet de loi portant diverses réformes institutionnelles.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

De heer Aerts, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, het ontwerp van wet houdende diverse institutionele hervormingen bevat zeven hoofdstukken. De eerste drie hoofdstukken regelen de vertegenwoordiging van de twee taalgemeenschappen in de gemeenten en de OCMW's van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest. Hoofdstuk 4 bevat diverse wijzigingen van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

Hoofdstuk 5 wijzigt de bepalingen betreffende de belangenconflicten, bepalingen ingeschreven in de gewone wet tot hervorming van de instellingen van 9 augustus 1980.

Hoofdstuk 6 regelt het gebruik der talen in het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest en hoofdstuk 7 bevat diverse bepalingen die tot op 18 juni 1989 onder de bevoegdheid vallen van het Parlement als wetgevend orgaan van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest.

Bij de aanvang van de algemene bespreking merkte een lid op dat het ontwerp van wet zeer heterocriet is en dat er geen enkel logisch verband noch een centraal idee waar te nemen valt. Het lid stelde dan ook voor dat men geen algemene bespreking zou houden, maar wel meteen zou overgaan tot de artikelsgewijze bespreking. Dit gebeurde ook en het is in een ijtempo dat de 52 artikelen werden besproken.

Ik zal geen verslag uitbrengen over de bespreking van elk van deze artikelen. In ieder hoofdstuk is een andere materie aan de orde en het lezen van het verslag is veel instructiever dan wat er als mondelinge commentaar zou kunnen worden aan toegevoegd.

Ik heb nochtans twee opmerkingen. Ten eerste, in de commissie werd terecht kritiek uitgebracht over de mindere kwaliteit van de Nederlandse tekst. En als ik van mindere kwaliteit spreek, dan bedoel ik het wel zeer eufemistisch. Het ontbreekt over de hele lijn aan duidelijkheid. Men moet eerst de Franse tekst lezen om te weten wat men met de Nederlandse tekst bedoelt. Dit is een aan te klagen situatie die men voortaan moet vermijden.

Tweede opmerking: voor vier artikelen werden tekstverbeteringen aangenomen. Daar het ging om louter tekstverbeteringen, gaf dit geen problemen. Andere artikelen had men eigenlijk dienen te herschrijven. Dit kon echter niet omdat het ontwerp

van wet dringend moet worden goedgekeurd en een overzending naar de Kamer te veel tijd in beslag zou nemen.

Mijn laatste opmerking betreft artikel 15. Dit artikel handelt over het Arbitragehof, meer bepaald over de procedure in verband met een vordering tot schorsing van de tenuitvoerlegging, alsmede over de procedure voor het behandelen van kennelijk onontvankelijke en kennelijk ongegronde vorderingen.

Welnu, voor de procedure voor kennelijke onontvankelijkheid en kennelijke ongegrondheid kunnen specifieke regels worden bepaald.

In de commissie ontstond heel wat deining omdat bij de bespreking van de wetgeving over de inrichting, de bevoegdheid en de werking van het Arbitragehof in de maand augustus van vorig jaar, de mogelijkheid van een vordering in te stellen wegens kennelijke onontvankelijkheid en kennelijke ongegrondheid, uit het ontwerp van wet werd geweerd. Men stelt nu vast dat de regering langs deze omweg hetzelfde begrip opnieuw invoert in de procedures voor het Arbitragehof.

De heer Swaen treedt opnieuw als voorzitter op

De commissie doet een aanbeveling en ik zal deze mondeling herhalen. De commissie is het erover eens dat de Koning bij de uitvoering van de wet met grote omzichtigheid van deze mogelijkheid gebruik maakt.

Eigenlijk gaat het om iets meer dan een aanbeveling, de commissie wil dat bijzonder streng wordt toegekeken wanneer bij het uitvaardigen van een volgende reeks koninklijke besluiten ter uitvoering van deze wet, de Koning, dus de regering, toch gebruik zou maken van deze procedure van kennelijk onontvankelijke en ongegronde vorderingen.

Mijnheer de Voorzitter, de tekst van het ontwerp van wet werd in de commissie aangenomen met 13 tegen 3 stemmen. (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à M. Henrion.

M. Henrion. — Monsieur le Président, j'interviendrai brièvement sur deux points : tout d'abord la méthode législative suivie, ensuite, quelques aspects essentiels de fond.

En ce qui concerne la méthode, il n'est guère possible de contester que nous nous trouvons à nouveau en présence d'un texte législatif composite, dont les divers chapitres ne correspondent que très imparfaitement à une idée centrale justifiant leur combinaison dans un document unique.

Sans doute existe-t-il de nombreux précédents de ce phénomène. Chaque gouvernement s'en est rendu coupable depuis plusieurs dizaines d'années. On a pu constater l'existence de lois prenant diverses dénominations : loi de redressement, loi de réforme économique et budgétaire, loi de réorientation économique, loi-programme, loi contenant des mesures urgentes de gestion budgétaire et j'en passe...

Il est certain que ce procédé législatif est contestable et défavorable. En 1981, dans un étude substantielle publiée dans la revue *Administration publique* et consacrée à cette technique qu'il réprovoque, le professeur Albert Parisi, notre ancien collègue et ancien président du PSC, en indique quelques inconvénients :

« Le vote des lois composites est le plus souvent imposé aux parlementaires de la majorité à qui le droit d'amendement est retiré.

A certaines époques, aucun amendement ne peut être déposé par les élus de la majorité, à d'autres époques, leur dépôt ne sera autorisé qu'après discussion avec le gouvernement et agrément de celui-ci.

Quelle est la raison de cette contrainte ?

Les gouvernements la justifient par le caractère de compromis que représentent les lois de propositions budgétaires ou autres lois composites.

Ces compromis sont difficiles à respecter dans des majorités parlementaires dont les élus appartiennent tantôt à quatre, tantôt à six partis... »

Au cours des années, après avoir reconnu le caractère hétérogène, voire hétéroclite, des dispositions contenues dans de telles lois, on en est arrivé progressivement à l'appellation plus familière et moins polie de « fourre-tout ».

Selon le dictionnaire Robert, ce terme se dit « d'une pièce, d'un placard, d'un meuble, d'un sac où l'on fourre toutes sortes de choses », ce qui est évocateur. Mais c'est la première fois qu'on peut lire cette expression dans un document officiel, le rapport de la Chambre, qui l'attribue au Vice-Premier ministre lui-même.

En effet, on peut lire dans l'exposé introductif du Vice-Premier ministre, à la page 2 du rapport, la phrase suivante : « La diversité du contenu de ce projet explique sa relative complexité technique et l'avis circonstancié donné par le Conseil d'Etat, ainsi que son appellation, maintenant communément admise, de « loi fourre-tout »... »

Si l'on verse dans la familiarité, on pourrait se livrer à d'autres appellations. En se référant à la physique, on pourrait parler de « loi amalgame » ; si l'on pense à l'art culinaire, il s'agirait alors de « loi hochepot », ce qui est sympathique. Enfin, dans quelques semaines, lorsque la Région bruxelloise pourra élaborer des textes de nature législative, on pourra même parler de « ordonnance brol », ce qui serait une référence au patois de cette Région !

Cette familiarité me semble mauvaise. Ce terme de « loi fourre-tout » devrait être prosaïque de notre vocabulaire. Ce sera difficile, si j'en crois les journaux qui annonçaient, voici quelques jours, que le ministre des Finances se proposait de déposer en automne, une « loi fourre-tout ». J'espère que M. Maystadt s'en tiendra aux appellations plus traditionnelles dans notre assemblée.

Dans un tel ensemble de dispositions disparates, qu'en est-il des amendements éventuels ?

Ne soyons pas naïfs. Autant dire immédiatement qu'ils sont pratiquement inimaginables pour le gouvernement et sa majorité, d'autant plus que le secrétaire d'Etat, dans les discussions à la Chambre, page 17 du rapport, a indiqué que, pour bien faire, l'ensemble devait être voté avant le 18 juin.

Par conséquent, les auteurs d'amendements ne doivent pas se faire d'illusions ; le gouvernement ne risquera certainement pas un retour à la première assemblée saisie.

Cette attitude engendre une question : pourquoi a-t-on eu recours, ici, à la formule très imparfaite — j'ai tenté de le démontrer — de loi composite, alors qu'en réalité, il n'y a pas de concessions réciproques ? Comme nous le savons tous, en effet, le but visé est favorable presque essentiellement à une Communauté.

Enfin, tout ce qui a trait au Conseil d'Etat ne devrait pas figurer dans ce texte, ce qui, peut-être, a privé l'opposition de voter les dispositions relatives au Conseil d'Etat — lesquelles me paraissent admissibles par chacun.

Quelle explication faut-il donner ? Je n'en vois qu'une : « brusquer » plus encore le Parlement. Ce n'est pas, à mon sens, la bonne méthode. Dans ces conditions, il ne faut pas s'étonner ni du discrédit qui frappe les assemblées ni de lire dans le *Standaard* du 26 mai, après une interview du nouveau président du CVP et du nouveau président du SP, le titre déprimant : « Het Parlement is ziek, het Parlement is dood. » Mais ce qui est plus navrant c'est que ce journal met cette appréciation dans la bouche du président du CVP.

J'ignore évidemment si cet article correspond à la réalité des propos.

Toutes ces observations concernaient la méthode législative suivie.

J'en viens, à présent, aux problèmes relatifs au fond de ce projet.

Il n'est pas question de contester le caractère tout à fait estimable d'une recherche de la pacification des esprits dans la région centrale du pays.

Tous les efforts doivent, en effet, être fournis pour que les deux Communautés vivant dans cette région se sentent à l'aise et soient normalement représentées. Par conséquent, mes propos ne critiqueront en rien les buts visés. Mon appréciation portera uniquement sur les moyens utilisés.

Les diverses mesures adoptées, ces derniers temps, et encore et surtout dans le présent projet, ont une double caractéristique : elles font fi des règles démocratiques usuelles en matière de désignation des mandataires publics; elles confinent au baroque dans la formulation des règles nouvelles.

Ce bricolage institutionnel, je l'avais déjà analysé lors de notre séance du 21 avril au cours de laquelle l'on examina le statut des suppléants appelés à siéger en commission, après la désignation de membres de l'Exécutif futur de la Région bruxelloise.

A cette occasion, j'avais vainement tenté de qualifier ce statut nouveau de suppléants appelés à siéger sans que le membre effectif ait démissionné, dans les termes suivants : d'un côté, dans les documents officiels, on dit qu'il agit en qualité de membre du Conseil; de l'autre, on précise qu'il n'acquiesce pas la qualité de membre effectif. Cette dernière précision paraît la plus exacte, sinon, comme la vacance n'a pas été déclarée, il y aurait, dans le Conseil, non pas les septante-cinq membres titulaires prévus par la loi, mais septante-cinq plus huit!

Au total, c'est un système hybride, insolite et baroque qui, plus tard, pourra susciter l'ironie des commentateurs.

Comment qualifier la fonction? On pourrait parler sans doute de « suppléant titularisé », mais titularisé comme quoi? Le mieux serait de dire « suppléant assermenté à compétence occasionnelle » ce qui, en abrégé, donnerait le sigle « SACO » qui semblait plaire au ministre de l'Intérieur puisqu'il l'a repris dans son intervention.

Ainsi ce qui peut être qualifié d'insolite et de baroque dans le projet actuel était déjà présent dans le projet tout récent relatif aux suppléants des membres de l'assemblée bruxelloise appelés à faire partie de l'Exécutif.

Ce que je regrette le plus, c'est que le projet examiné aujourd'hui — en ses articles premier et quatre — concentre entre les mains d'un seul candidat, conseiller communal non élu, d'importantes compétences.

Ce non-élu pourra, en effet, examiner tous les actes et pièces concernant l'administration communale, sera membre de plein droit du conseil de l'aide sociale et assistera, avec voix consultative, aux réunions du bureau permanent du CPAS.

Au fond, ce qu'il y aurait encore de moins heurtant dans les règles nouvelles contenues dans le projet, c'est la première partie de l'article premier qui permet d'augmenter, dans certains cas, d'une unité le nombre des échevins puisque, alors, il s'agit quand même d'un élu. Mais lorsqu'il s'agit de conférer des droits à un non-élu, on verse dans l'improvisation avec, comme circonstance aggravante, que les compétences réelles dévolues à ce non-élu ne sont pas d'une clarté absolue.

Je voudrais prendre comme seul exemple, l'examen des pièces de l'administration communale par le membre du conseil de l'aide sociale.

Le Conseil d'Etat s'est montré relativement critique et, en tout cas, dubitatif en ce qui concerne le but visé par la disposition. Je cite : « Il est manifeste que la personne ainsi autorisée à prendre connaissance de tous les actes et pièces concernant l'administration communale sera extérieure au conseil communal et que le projet ne lui accorde aucun droit de vote ou d'intervention.

Or, l'article 69, alinéa 3, de la loi communale accorde aux conseillers communaux un droit plus étendu que celui des habitants : aucun acte, aucune pièce concernant la gestion des intérêts communaux ne peut être soustraite à leur examen. Le législateur a ainsi voulu que tout ce qui concerne la gestion des intérêts communaux puisse être examiné par les élus communaux afin

qu'ils soient en mesure d'exercer leur mandat en parfaite connaissance de cause.

Tel n'est évidemment pas le cas de la personne visée par l'article. A peine de priver celui-ci de portée pratique, il faut en déduire que l'intéressé pourra faire état du contenu des documents auxquels il aura eu accès et, par exemple, invoquer ceux-ci dans un recours auprès de l'autorité de tutelle. Il aurait ainsi les mêmes droits, sauf quant à la participation aux réunions du conseil communal, mais aussi les mêmes obligations qu'un conseiller communal. »

En séance publique, le 25 mai, à la Chambre des représentants, il a été dit clairement par le secrétaire d'Etat que ce personnage non élu ne peut introduire des recours contre des décisions d'élus.

Admettons-le, mais quelle sera alors véritablement l'attitude qu'il devra adopter? Sera-t-il tenu par une certaine obligation de réserve, voire de discrétion ou, au contraire, pourra-t-il, sans limitation, s'adresser à l'opinion publique? Je n'ai personnellement pas la réponse à donner à cette question.

Dès lors, si on voulait synthétiser ou, en tout cas, globaliser ces diverses dispositions, on pourrait parler du « triomphe des non-élus », mais on ne peut que rester sceptique sur le fonctionnement de cette machinerie.

C'est pour cet ensemble de raisons, tenant autant à la procédure législative qu'au fond, que notre groupe votera contre ce projet. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Erdman.

De heer Erdman. — Mijnheer de Voorzitter, indien het wetsontwerp dat wij thans bespreken de naam meekreeg van « rest-wet » of « loi fourre-tout », en hiermee een neologisme in het wetgevende werk werd gecreëerd, kan men ook spreken van een *finishing touch* in de *make-up* van de ingewikkelde instellingen die wij hebben opgericht, niet met klassieke bouwstenen, maar eerder met materialen, aanleunend bij die van de constructieve hedendaagse kunst, waarvan sommigen zelfs durven te beweren dat het *arte povera* is, hierbij vergetend dat dit ook een kunst is.

Het is nochtans goed dat men tijdig bepaalde aspecten van de bestaande wetgeving heeft getoetst en met dit wetsontwerp wenst aan te passen.

Met gelukwensen aan de rapporteur, collega Aerts, die vele punten heeft opgeklaard, wens ik nochtans vooraf een opmerking te maken van legistische aard, en dit in een tijd waarin de glasnost ten minste een weerslag zou moeten hebben op het wetgevende werk en ons ertoe zou moeten aansporen om, in het ingewikkelde kader van onze institutionele constructie, klare teksten te maken en de toverformules niet enkel bestemmen voor volkomen ingewijden, die mogelijk zelfs met voorkennis elk naar hun zin de ingrediënten in het uiteindelijk resultaat inbrengen.

Ik geef hiervan drie voorbeelden.

Ten eerste, waar met artikel 10, hoofdstuk IV, artikel 3 van de wetten op de Raad van State wordt gewijzigd in de eerste paragraaf, begint de zin als volgt : « Buiten het met bijzondere redenen omklede geval van hoogdringendheid en de ontwerpen betreffende begrotingen, rekeningen, leningen, domeinverrichtingen en het legercontingent uitgezonderd, onderwerpen ... ». Het is duidelijk dat men dus twee uitzonderingen heeft ingeschreven, zoals trouwens uitdrukkelijk in het verslag is omschreven : enerzijds, de met bijzondere redenen omklede gevallen van urgentie en anderzijds, de ontwerpen betreffende specifiek opgesomde onderwerpen.

Nu heeft men een zeer ingewikkelde constructie om iets zeer eenvoudigs te zeggen; wanneer daarover een opmerking wordt gemaakt, verwijst men naar de huidige tekst van artikel 3, paragraaf 1, zoals hij reeds bestond na coördinatie bij koninklijk besluit van 12 januari 1973 : het is niet omdat men destijds een moeilijk te lezen archaische vorm of gewoonweg een slordige zinsconstructie heeft toegepast, dat men in de boosheid moet volharden, bij het opstellen van een nieuwe tekst.

De Raad van State maakt desbetreffend geen opmerking vermits hij enkel oog heeft voor de inhoudelijke aanpassingen van de tekst. In de toelichting op dit artikel wordt alleen gezegd: «de eerste paragraaf van het bestaand artikel 3 wordt voor de duidelijkheid volledig herschreven.» Misschien had men ook niet alleen oog moeten hebben voor de duidelijkheid, maar ook voor de leesbaarheid en de juiste constructies van de zin.

Het tweede voorbeeld is te vinden in artikel 31 van het ontwerp, waarbij een artikel 33bis wordt ingevoegd onder titel II van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen. Het luidt als volgt: «Om te beletten dat de consensus bereikt wordt, in de gevallen waarin het overlegcomité krachtens de wet volgens de procedure van de consensus dient te beslissen, dienen de twee leden van de Brusselse Hoofdstedelijke Executieve het voorstel te verwerpen dat aan het overlegcomité voorgelegd werd.»

Na het lezen van deze tekst heb ik wel begrepen wat de minister in zijn inleidende uiteenzetting in de kamercommissie bedoelde. Hij zei toen over dit hoofdstuk in het algemeen dat het advies van de Raad van State, waarvan het standpunt van de regering enigszins afweek, in elk geval een zekere verwarring in de begrippen weerspiegelt.

De verwarring moet wel groot zijn geweest, want de Raad van State geeft over dit artikel geen commentaar. Ik kan hieruit echter niet afleiden dat hij aldus de tekst als zeer duidelijk heeft ervaren. In de Kamer heeft dit artikel volgens het verslag geen aanleiding tot bespreking gegeven. Niemand heeft getracht door een amendement uiteindelijk de tekst te laten zeggen wat hij bedoelt en door tijdnood zullen wij over deze tekst stemmen, vermits tijdens de bespreking in de commissie de bevoegde minister zo vriendelijk was hem te vertalen. Hij verduidelijkt dat de twee leden van de Brusselse Hoofdstedelijke Executieve samen eensgezind het voorstel moeten verwerpen dat aan het overlegcomité wordt voorgelegd, wanneer zij willen beletten dat de consensus bereikt wordt, in die gevallen waarin het overlegcomité krachtens de wet volgens de procedure van de consensus dient te beslissen. Men zal mij antwoorden dat de tekst eigenlijk hetzelfde zegt. Dit is mogelijk, maar misschien is het iets minder duidelijk.

Een derde voorbeeld gaat eveneens over een onnauwkeurigheid in de tekst van artikel 29, dat artikel 32 van de gewone wet van 9 augustus 1980 wijzigt. De daarin bedoelde procedure kan starten indien, zoals bepaald in paragraaf 1, een wetgevende kamer of een raad oordeelt ernstig te kunnen worden benadeeld; zoals bepaald in paragraaf 2, de regering, een executieve of het verenigd college bedoeld bij artikel 60 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 oordeelt ernstig te kunnen worden benadeeld; of zoals bepaald in paragraaf 3, de regering, een executieve of het verenigd college of één hunner leden oordeelt ernstig te kunnen worden benadeeld. Men heeft reeds verklaard dat de tekst natuurlijk moet worden gelezen als een «benadeling van hun bevoegdheid», maar dan had die tekst toch wel anders mogen luiden. Ik twijfel er trouwens aan of het enkel gaat over een «benadeling van hun bevoegdheid». Volgens de geest van de tekst is het niet uitgesloten dat de procedure eveneens kan starten indien er een belangenconflict rijst.

Een volgend punt heeft eigenlijk niets te maken met de tekst, maar wel met begrippen. De Senaat zal zich herinneren dat bij de bespreking van de wet op het Arbitragehof, een ieder voorstander was van een «sluistechiek» en dat de regering oorspronkelijk een techniek had ontworpen waarbij aan de beperkte Kamer de mogelijkheid werd gegeven te oordelen over kennelijk onontvankelijke en kennelijk ongegronde verzoeken die tot het Arbitragehof worden gericht. Na lange besprekingen heeft men vastgesteld dat die beperkte Kamer niet zo maar te oordelen had over de ongegrondheid, zelfs indien ze «kennelijk» zou zijn, vermits dit zou leiden tot een onderzoek van de gegrondheid. Wij beslisten dan terecht dit niet aan de beperkte Kamer over te laten. Ik herhaal hier niet alle beschouwingen die werden gewijd aan de notie van de ongegrondheid. Men ging

nochtans toen duidelijk akkoord dat «kennelijke ongegrondheid» niet als criterium mocht worden gehanteerd.

Thans vinden we in artikel 15 van het ontwerp een nieuwe lezing van artikel 18 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, waar het oorspronkelijk artikel 18 was opgeheven door de wet van 28 juni 1983, houdende inrichting, bevoegdheid en werking van het Arbitragehof, waarbij eerst aan de Koning machtiging wordt verleend om de procedure betreffende vordering tot schorsing van de tenuitvoerlegging te regelen, maar verder te lezen staat: «Voor het behandelen van kennelijk onontvankelijke en kennelijk ongegronde vorderingen tot schorsing van de tenuitvoerlegging kunnen specifieke regels worden bepaald.»

Hier duikt dus plots die notie van «kennelijk ongegronde vorderingen» weer op. Wanneer een vraag wordt gesteld verduidelijkt men dat de Koning die notie niet zal definiëren, maar mogelijk voor soortgelijke procedure nog een snellere procedure ontwerpen voor de vordering tot schorsing van de tenuitvoerlegging. Ik begriep al niet waarom men in een procedure met snelheden moet voorzien. Vermits het gaat over een vordering tot schorsing lijkt die mij *ipso facto* dringend en moet dus snel verlopen. Waarom is er echter geen coördinatie gebeurd met hetgeen in de wet op het Arbitragehof werd geregeld, toen de sluistechiek werd uitgewerkt? Vermits de Koning slechts machtiging wordt verleend om specifieke regels te bepalen, is het misschien best dat men bij het uitvaardigen van specifieke regels voor de kennelijk onontvankelijke vordering, zich onthoudt van het voorschrijven van nog eens specifieke regels voor de «kennelijk ongegronde» vordering.

Terloops, en vermits men toch even die procedure van schorsing onder ogen neemt, wijs ik de regering erop dat de Raad van State in zijn advies op pagina 36 (document Kamer 790/1 1988-1989) erop gewezen had dat de tekst met geen woord rept over de opheffing van de schorsing.

Bovendien wordt in het nieuwe artikel 17, paragraaf 4, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State dat nu wordt ingevoegd gezegd dat, indien de schorsing van de tenuitvoerlegging wordt bevolen, de vordering ten gronde behandeld wordt binnen de zes maanden na de uitspraak van het arrest. Daarentegen zegt het nieuwe artikel 98, zoals vervangen door artikel 23 van het ontwerp, dat elk arrest uitgesproken moet worden binnen de zes maanden na de uitspraak van het arrest tot verwijzing, maar dat die termijn kan worden verlengd zonder dat de totale duur van de verlenging het dubbele van die termijn mag overschrijden. De vraag is of dit laatste ook geldt ten opzichte van de zes maanden vermeld in artikel 17, paragraaf 4, hoewel de staatssecretaris voor het Brusselse Gewest in de Kamer antwoordde dat de schorsing haar uitwerking niet verliest na het verstrijken van de termijn van zes maanden.

Voor de wijzigingen in de nieuwe gemeentewet, in de gemeentekieswet en in de organieke wet betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn stelt de SP-fractie vast dat een grotere participatie van de Vlamingen op het gemeentelijk niveau in een geest van verzoening en pacificatie die wetgevingen aanvullen.

Het verheugt ons dat de wijzigingen van de wetten op de Raad van State, onder voorbehoud van hetgeen ik zoeven heb aangehaald, het aantal leden van de Raad van het Auditoraat en van het coördinatiebureau opvoeren, dit laatste na een opmerking van de Raad van State. Ik stel nochtans vast dat het aantal griffieleden, zoals bepaald in de wet van 6 mei 1982, behouden blijft. De Raad zelf heeft dienaangaande geen opmerkingen gemaakt, hoewel ik mij afvraag, volkomen bewust van de essentiële taak die de griffiers als noodzakelijke logistieke steun voor de goede werking van rechtsmacht verlenen, of men de aanpassing van dit aantal niet moet overwegen.

De noodzakelijke aanpassing van het aantal leden van de Raad brengt mij ertoe even aan te stippen dat dit misschien de eerste stap is naar een aanpassing van de rechtsmachten in het algemeen. Dit is in ieder geval afhankelijk van een globaal

concept van de werking van het gerecht, waarbij eerst, en vooraleer zelfs kan worden gedacht aan een lineaire verhoging van het aantal magistraten, een grondige doorlichting van het gerechtelijk apparaat, de infrastructuur, de werkmethode en de behuizing noodzakelijk is.

De nieuwe samenstelling van het overlegcomité lag voor de hand. Interministeriële conferenties moeten legistiek gezien mischien niet worden opgericht bij wet, maar het kan wel een signaalfunctie hebben voor gewenste samenwerking.

Mijnheer de Voorzitter, ik zal niet stilstaan bij de bepalingen inzake het gebruik der talen of bij de diverse bepalingen betreffende het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest. Ik hoop alleen dat dit commentaar ten minste een vingerwijzing zal betekenen voor het opstellen van nieuwe teksten of voor het herschrijven ervan. Dit ontwerp had in ieder geval de bedoeling andere punten van het meerderheidsakkoord te concretiseren. De vastberadenheid van de regering om dit akkoord uit te voeren heeft geleid tot deze tekst. Aangezien de intenties in de geest soms belangrijker zijn dan de tekst zelf en de kritiek daarop zullen wij dit ontwerp aannemen. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Vaes.

M. Vaes. — Monsieur le Président, vous connaissez les positions générales qu'Ecolo a prises, depuis près d'un an déjà, en ce qui concerne les réformes institutionnelles.

Vous savez qu'aussi bien au niveau de la structure générale du fonctionnement de notre pays qu'en ce qui concerne les aspects plus communautaires des dispositifs, nous n'avons pas — loin de là — soutenu l'ensemble des options du gouvernement, même si nous en avons reconnu un certain nombre de points positifs, notamment l'autonomie presque totale de la Région bruxelloise.

Nous sommes donc à nouveau confrontés à une des séquelles — et ce n'est probablement pas la dernière — du compromis politique intervenu au sein de la majorité actuelle, compromis qui nous oblige maintenant à prendre position au sujet de certaines dispositions spécifiques à Bruxelles. Il nous faut entre autres — je crois que c'est l'essentiel de l'enjeu de ce projet — tenir compte de la présence de la communauté flamande à Bruxelles. Vous savez qu'Ecolo et Agalev travaillent ensemble depuis qu'ils existent et s'efforcent continuellement de trouver, dans cette collaboration, les éléments indispensables à une politique raisonnable et correspondant aux souhaits de la population. Ce n'est donc pas à nous qu'il faut donner des leçons de convivialité communautaire. En cela, nous sommes donc, d'une certaine façon, proches de l'opinion de M. Henrion car nous estimons que ce n'est pas en forçant les gens à vivre ensemble que l'on peut aboutir à cette courtoisie, cette convivialité, cette pacification communautaire.

C'est pour cette raison que l'essentiel de l'objection que nous formulons par rapport aux dispositions des premiers articles relatifs à la représentation de la communauté flamande, au sein des organes communaux — et donc des CPAS — repose sur quatre éléments fondamentaux qui sont en contradiction avec la façon dont nous concevons la démocratie et la prise en compte des minorités.

Premier principe essentiel en démocratie: le respect du suffrage universel. Il est évident que, comme l'a souligné M. Henrion, dont je ne vais pas reprendre l'argumentation, donner des droits quasi équivalents — avec tous les doutes d'interprétation qu'il a rappelés et que nous avons également soulignés — à un non-élu nous semble poser un réel problème quant à la déontologie démocratique sur laquelle notre régime est fondé. Ceci est d'autant plus exact que nous aurions dû globalement atteindre un résultat presque similaire — et je fais référence au deuxième aspect de notre philosophie politique — en donnant le plus possible d'informations à l'ensemble des citoyens et pas uniquement, de façon privilégiée, à un certain nombre d'élus représentatifs, à fortiori à des non-élus.

Tout comme d'autres partis, nous avons déposé des propositions de loi indiquant la nécessité d'ouvrir, à l'ensemble des

citoyens, l'accès à un plus grand nombre de documents administratifs. En outre, nous souhaiterions un nombre plus important de décisions administratives soient motivées, ce qui conférerait un double intérêt aux décisions des organes exécutifs, à différents niveaux. Dans le même ordre d'idées, cela permettrait également de faciliter la participation des minorités qui vivent à Bruxelles et qui n'ont pas de représentation politique, qu'il s'agisse des Flamands ou des étrangers.

J'en arrive ainsi au troisième aspect de notre philosophie politique: puisqu'il existe plusieurs minorités, au sein de notre communauté, on ne peut ne tenir compte que de la minorité d'expression flamande et non de celle qui représente quand même plus de 200 000 personnes, vivant en Belgique depuis plus de cinq ans, et auxquelles on ne reconnaît aucun droit politique. Cela nous paraît une curieuse conception d'un régime démocratique.

Nous nous opposons donc également à ce dispositif, non parce que nous refusons de faciliter la participation démocratique plus entière de tous les résidents bruxellois, dont les Flamands, mais parce qu'il n'est pas certain qu'il entre dans les intentions du gouvernement d'associer, dès que possible et dans toute la mesure du possible, les étrangers résidant à Bruxelles depuis plus de cinq ans, tout au moins à la politique communale, en qualité d'électeurs ou de candidats.

La quatrième raison justifiant notre opposition est plus technique. En effet, vous avez prévu un système de libre choix du conseil communal concernant l'échevin supplémentaire. Cette philosophie, laissée à la responsabilité du conseil communal, invité de la sorte, par l'autorité nationale, à prendre ses responsabilités quant à la meilleure façon d'associer les minorités à la gestion communale, nous paraît acceptable. Donc, à la limite, nous pourrions marquer notre accord sur un seul alinéa de l'article premier. Il nous paraît acceptable que le collège puisse être augmenté d'un échevin, selon la volonté du conseil communal et sur proposition du collège. Par contre, imposer un membre supplémentaire dans le conseil élu qu'est le CPAS et lui accorder de surcroît un droit dont beaucoup de conseillers du CPAS ne disposent pas, à savoir figurer dans le bureau permanent du CPAS, nous paraît abusif. Par esprit d'ouverture, nous aurions pu accepter que le pouvoir local choisisse, en pleine responsabilité et en toute autonomie, cette solution s'il la juge opportune. Mais nous ne pouvons admettre que la décision de prévoir d'office un membre, dans le CPAS, soit imposée.

En résumé, nous nous opposons à la première partie du dispositif de la loi en raison de la façon dont sont conçus, au niveau communal, l'expression et le fonctionnement de la démocratie ainsi que la représentation des minorités.

Je ne reviendrai pas en détail sur l'interprétation, parfois difficile, des pouvoirs réels du «quasi conseiller communal» pour reprendre l'expression de M. Henrion. Il a été dit que ce conseiller pourra examiner les documents communaux dans les mêmes conditions que les conseillers communaux. Cela signifie-t-il que, comme c'est le cas pour les conseillers, il recevra à l'avance, et à sa demande, tous les projets de délibérations du conseil communal ainsi que le budget, le rapport d'activités et les comptes ou devra-t-il consulter ces documents à la maison communale, à posteriori, après la prise de position du conseil communal? Pour ma part, toujours dans un esprit d'ouverture, je n'ai aucune objection à formuler sur la première solution, mais j'aimerais savoir si, du point de vue technique, c'est bien ainsi que le gouvernement l'envisage.

Un autre aspect, tout aussi marqué par un compromis politique en matière communautaire, est celui de l'emploi des langues et de la composition linguistique des cadres. Je ne pense pas que la question puisse, quant au fond, poser de grands problèmes. Il est manifestement nécessaire qu'à Bruxelles les agents de l'administration puissent s'exprimer dans deux, trois, voire dans quatre langues pour faciliter l'accueil du plus grand nombre de personnes concernées. Ce principe n'est pas attaquant. Par contre, on pourrait mettre en question la parité et la double signature à la tête des organismes pararéglés.

En effet, considérons que ces organismes disposent de réelles compétences et soient stratégiques dans la gestion des intérêts

économiques, financiers, urbanistiques ou d'environnement de la Région. Dans ce cas, donner une parité de décision et une cosignature — sauf exception décidée par l'Exécutif — aux deux directeurs généraux, un francophone et un Flamand, nous paraît, à la limite, une exception non négligeable, d'autant plus qu'il existe déjà une quasi-parité au niveau de l'Exécutif, laquelle n'est absolument pas en correspondance avec la représentation flamande réelle de la population bruxelloise.

Je souhaite maintenant poser trois questions techniques concernant l'application du chapitre sur l'emploi des langues dans l'administration bruxelloise, articles 32 à 37.

Premièrement, dans l'esprit du gouvernement, le SPR sera-t-il ou non un organe régionalisable? Cette question est importante du fait que cette administration peut être l'objet de pressions et d'influences de nature politicienne sur la façon de concevoir un certain nombre de procédures ainsi que les jurys d'examens. Il serait donc intéressant de savoir si l'on peut envisager une gestion d'un SPR régional.

Deuxièmement, en termes stricts de compétence — et je demande à M. le secrétaire d'Etat de bien vouloir m'éclairer —, le Conseil bruxellois qui sera élu le 18 juin aura-t-il la possibilité d'édicter une ordonnance requérant la résidence de ses fonctionnaires dans la Région bruxelloise? Ce débat a déjà eu lieu au niveau communal et la jurisprudence ainsi que la position du gouvernement ont été évolutives à cet égard. On semble maintenant revenir — notamment sous la pression de la ville de Liège dans le cadre du plan d'assainissement — vers la logique requérant que les fonctionnaires résident dans la commune en question. Qu'en sera-t-il pour la Région? Le Conseil régional bruxellois pourra-t-il prendre une telle ordonnance ou cette question devra-t-elle faire l'objet d'un recours de conflit d'intérêt entre le pouvoir national et le pouvoir régional?

Je souhaiterais en fait savoir, sur base de cette question illustrative, comment seront appliqués les articles relatifs à la concertation entre le Conseil bruxellois et le pouvoir national.

Troisièmement, le Conseil régional bruxellois pourra-t-il statuer par ordonnance sur le cadre organique de l'administration de la future Région? Faudra-t-il qu'il reconnaisse ou non en droit ce qui, à l'heure actuelle, n'est qu'un compromis de fait, à savoir la répartition 70 p.c. de francophones/30 p.c. de néerlandophones dans l'administration bruxelloise, répartition décidée à l'époque par M. Demuyter ou M. Hatry, je ne m'en souviens pas avec précision?

Il est important de savoir quel sera le rôle du Conseil régional bruxellois en la matière, non seulement sur le plan de la conception du cadre organique, mais également sur sa répartition linguistique éventuelle, ce qui est lié à ma question relative au SPR et à l'application de ce choix régional en matière de recrutement et de promotion du personnel.

Sans nier, sur le fond, l'esprit de bilinguisme de l'administration régionale bruxelloise, des questions techniques et des modalités politiques doivent donc encore être précisées.

Une partie intéressante de la proposition du gouvernement concerne le Conseil d'Etat. A la Chambre, notre groupe ne s'est pas opposé aux dispositions permettant d'accorder un caractère suspensif aux recours au Conseil d'Etat pour la violation alléguée des articles 6, 6bis et 17 de la Constitution. Ces dispositions nous semblent positives et nous n'avons pas d'opposition à faire valoir dans le cadre de l'analyse technique qui en a été faite. Nous sommes donc entièrement d'accord sur cette partie du projet.

Vous avez également inclus dans les articles 25 à 31 de votre projet une confirmation des accords politiques de la majorité en matière de concertation et de coopération entre l'Etat, les Communautés et les Régions. Beaucoup de commentaires pourraient être émis à ce propos.

Vous vous rappellerez en tout cas que nous avons déposé des amendements à la loi du 12 janvier 1989 concernant l'éviction de l'assemblée régionale bruxelloise de toute information préalable et, en tout cas, de toute ratification des accords ou de l'issue de la concertation entre le gouvernement central et les Exécutifs

régionaux pour les matières concernant les fonctions de Bruxelles-Capitale.

Nous ne pouvons donc approuver le dispositif d'application de cette philosophie de concertation entre l'Etat et la Région puisque, dès le départ, nous avons critiqué le fait que l'assemblée régionale bruxelloise soit hors course dans le cadre des négociations entre l'Etat et la Région ou dans le cadre d'un contentieux d'intérêts. Les parlementaires bruxellois n'auront plus, dès lors, que la possibilité d'interpeller l'Exécutif sur base des informations dont ils disposent ou dont ils ne disposeraient pas...

On constate donc une non-transparence fondamentale et une non-responsabilité de la part du Conseil régional en matière de concertation, mais seulement au niveau de l'Exécutif. Cela me paraît inacceptable! En effet, et j'ai eu l'occasion de le rappeler hier dans le cadre de la discussion du budget bruxellois, cette matière est très importante. C'est la raison pour laquelle Ecolo se prononcera négativement sur cette partie du projet.

Telles étaient, monsieur le Président, les observations, remarques et questions que nous voulions formuler dans le cadre de ce débat. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. Cerexhe.

M. Cerexhe. — Monsieur le Président, le projet que nous examinons aujourd'hui a été qualifié de projet «fourre-tout», ce qui n'est pas très élogieux et a prêté à sourire.

Ce n'est pas l'expression en elle-même qui m'importe, mais le contenu du projet, et, de celui-ci, je crois que nous pouvons nous réjouir. En effet, le projet concrétise quelques-uns des points de l'accord de gouvernement encore en suspens, notamment en ce qui concerne la Région de Bruxelles-Capitale et les missions du Conseil d'Etat.

La Région de Bruxelles-Capitale voit son statut complété de manière qu'elle jouisse d'une place presque égale à celle des autres Régions et Communautés dans le nouvel Etat belge. D'abord, parce que, sur base de ce projet, la Région de Bruxelles-Capitale aura accès aux comités de concertation pour y défendre ses intérêts, exprimer son point de vue dans des conditions légèrement différentes, il est vrai, des autres Régions et Communautés, mais cela tient à la spécificité de la Région de Bruxelles-Capitale.

Ensuite, les projets d'ordonnances pourront être soumis à la section de législation du Conseil d'Etat, comme toutes les autres normes des entités fédérées, Régions et Communautés.

Bruxelles se voit également protégée contre des interventions intempestives de la part du comité de coopération puisque le Conseil d'Etat pourra apprécier si l'on se situe bien dans le cadre des matières visées aux articles 45 et 46 et si le rôle international de la Région de Bruxelles-Capitale est en jeu.

Monsieur le ministre, pourriez-vous me confirmer ce que vous avez déclaré en commission, à savoir que le Conseil d'Etat sera en mesure de vérifier, d'une part, qu'on se situe bien dans les trois matières visées aux articles 45 et 46, à savoir l'urbanisme, les transports et les travaux publics et, d'autre part, que la fonction de Bruxelles-Capitale est éventuellement en jeu?

Enfin, en ce qui concerne toujours cette même Région, les solutions originales avancées au niveau communal et au niveau des CPAS permettront d'associer, dans un esprit de convivialité et de dialogue, la majorité et la communauté minoritaire.

Nous nous en réjouissons. Je suis, en effet, convaincu que le texte, tel qu'il nous est proposé, n'est pas antidémocratique, comme on l'a parfois prétendu, parce que la démocratie c'est également le respect des droits de la minorité.

Dans son second volet, le projet améliore la protection des droits du citoyen par les différentes réformes qu'il apporte aux missions du Conseil d'Etat.

L'introduction du sursis à exécution d'un acte administratif permet de limiter le privilège du préalable de l'Exécutif lorsqu'il contient des discriminations ou porte atteinte à une liberté fondamentale comme celle de l'enseignement. C'est là, à mon sens, un pas important que nous franchissons, mais nous

devrons, un jour ou l'autre, nous pencher sur la problématique générale du sursis à exécution. Nous avons déjà eu l'occasion de l'introduire dans la loi sur les étrangers, mais un jour ou l'autre, il sera nécessaire et indispensable que nous prévoyions une disposition générale sur le sursis à exécution qui permette de limiter éventuellement les pouvoirs exorbitants de l'administration dans la mesure où ils sont à même de causer un préjudice irréparable.

Par ailleurs, l'obligation de poser une question préjudicielle à l'assemblée générale de la section d'administration du Conseil d'Etat, en cas de discrimination, complète, de manière très positive, le système mis en place pour la protection des droits individuels. Ces droits étaient garantis, au niveau des lois et des décrets, par la possibilité de recours individuel à la Cour d'arbitrage; désormais, la protection sera étendue aux actes administratifs.

Je regrette néanmoins — je vous en ai fait part en commission, monsieur le ministre — que cette possibilité de renvoyer à l'assemblée générale du Conseil d'Etat soit réservée au requérant et ne soit pas étendue à la partie adverse ou, au contraire, qu'on n'ait pas reconnu au Conseil d'Etat la possibilité d'un renvoi d'office.

Nous nous trouvons dans une matière où sont en jeu les principes d'égalité et de non-discrimination, autrement dit des principes qui touchent à l'ordre public. Je ne vois vraiment pas pourquoi l'on ne pouvait pas accorder cette possibilité de renvoi aussi bien au requérant qu'à la partie adverse, voire, d'office, au Conseil d'Etat.

Telles sont, monsieur le Président, les observations que je voulais faire. Je termine en précisant que si nous approuvons le fond du projet, nous déplorons sa forme, qui laisse à désirer. Le projet contient de nombreuses imperfections techniques, il ne fait pas toujours preuve d'une approche très cohérente; le langage n'y est pas toujours très rigoureux; il s'avère parfois même ambigu, comme l'a d'ailleurs souligné le Conseil d'Etat.

Toutefois, malgré ces imperfections, nous approuverons le projet, eu égard à son contenu. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. Desmedt.

M. Desmedt. — Monsieur le Président, je suis frappé par l'indifférence dans laquelle ce projet important est débattu: la séance en commission a été extrêmement courte et le débat en séance publique se déroule dans le désert.

La raison en est sans doute que nous nous trouvons face à des projets assez complexes auxquels nous ne pouvons strictement rien changer de sorte que, finalement, nous n'avons que des caricatures de débat, ce qui est décourageant.

Cela dit, le projet de loi qui est soumis à notre examen contient des dispositions diverses, dont certaines n'ont aucun rapport avec d'autres, ce qui est toujours une façon peu heureuse de légiférer.

Bien que ce texte n'ait pas dû être rédigé dans la hâte, sa rédaction laisse fort à désirer. Je prendrai comme exemple l'article 31 sur le sens exact duquel plusieurs membres se sont interrogés en commission.

Une grande partie de ce projet constitue la consécration de l'accord de gouvernement sur Bruxelles. C'est donc à cet aspect de la loi que je m'attacherai. Il s'agit, nous dit-on, d'assurer une meilleure participation des Flamands à la gestion des communes bruxelloises.

Différents mécanismes ont ainsi été mis au point. Je les résume.

Possibilité est donnée à chaque commune de la Région de Bruxelles-Capitale d'élire un échevin supplémentaire pour autant qu'il y ait ainsi un membre du collège au moins de chaque communauté. En clair et tenant compte de la réalité bruxelloise, cela signifie qu'il y ait ainsi au moins un échevin flamand.

Si le CPAS ne compte aucun membre flamand, le premier candidat flamand non élu au conseil communal deviendra membre effectif du CPAS et membre du bureau permanent, avec voix consultative.

En outre, s'il n'y a aucun élu flamand au conseil communal, le même non-élu aura un droit de consultation des dossiers équivalent à celui des conseillers communaux effectivement élus.

Le moins qu'on puisse dire est que tout cela paraît assez curieux et constitue un de ces arrangements dont notre pays semble avoir le secret.

Que prétend résoudre ce projet? Il s'agit, le gouvernement l'a dit, d'assurer une meilleure participation flamande à la gestion des communes bruxelloises et, par là, de favoriser la collaboration et l'entente entre les communautés. En fait, tout cela est curieux car d'où vient le problème si ce n'est du fait que trop peu de Flamands habitent la Région de Bruxelles-Capitale? A qui en revient la responsabilité si ce n'est à la communauté flamande dans son ensemble? C'est vrai, et les élections communales d'octobre dernier l'ont confirmé, qu'il y a très peu de Flamands se réclamant clairement de leur communauté qui habitent Bruxelles. Dans certaines communes importantes, Etterbeek, Forest, Ixelles, Saint-Gilles, Uccle, Watermael, cette population tourne autour de 5 p.c. et, elle ne dépasse les 10 p.c. que dans cinq communes de l'agglomération.

Il y a, semble-t-il, du côté flamand — et certaines enquêtes récentes l'ont démontré — une réticence à venir habiter Bruxelles perçue comme une ville peu agréable à vivre, pas seulement, et même pas essentiellement, pour des problèmes linguistiques. L'environnement, le bruit, la saleté, les problèmes de circulation, l'insuffisance des transports sont invoqués. Chaque jour des centaines de milliers de travailleurs flamands viennent travailler à Bruxelles, mais préfèrent rester vivre en Flandre. C'est leur choix et il est légitime. Mais n'est-il pas paradoxal qu'on ne veuille pas s'installer dans la Région de Bruxelles-Capitale tandis que, par ailleurs, on y revendique politiquement un rôle sans commune mesure avec le véritable pourcentage de Flamands habitant Bruxelles?

Si on peut comprendre que les Flamands souhaitent avoir un rôle important lorsqu'il s'agit de Bruxelles en tant que capitale, cela ne correspond plus à aucune logique lorsqu'on se trouve simplement dans la gestion quotidienne des dix-neuf communes de la Région. Faut-il pour cela modifier les règles du suffrage universel?

Vous me permettez deux remarques avant d'aborder l'examen plus précis du projet de loi.

C'est le ministre de l'Intérieur, M. Tobback, qui déclarait récemment devant notre assemblée, lorsque nous discutons du projet concernant les suppléants au Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale, que la meilleure manière de faire partie d'une assemblée était encore de s'y faire élire.

En outre, on a beaucoup parlé ces derniers jours, et avec raison, des élections polonaises. Les commentateurs ont, à ce propos, parlé d'élections partiellement démocratiques. Je me demande si en Belgique, à force de vouloir manipuler dans un but précis les conséquences des résultats électoraux, on ne pourra pas bientôt utiliser également ces termes.

J'en arrive à l'examen plus précis des dispositions qui nous sont proposées et d'abord du problème de l'échevin supplémentaire.

Depuis les fusions de communes, le nombre d'échevins a été augmenté et la plupart des municipalistes seront d'accord pour considérer qu'il est bien souvent excessif, par rapport aux compétences réelles des collèges. On trouve ainsi des échevins avec des attributions un peu fantaisistes comme «échevin chargé de la coopération avec le tiers monde». A Bruxelles-Ville, il y a même un échevin chargé du parc automobile, une sorte de chef de garage.

Dans les communes bruxelloises, vous voulez développer cette situation. Or, cela ne correspond à aucun besoin.

Actuellement, dans 11 des 19 communes de Bruxelles, il y a des échevins flamands. Pour les autres, la situation est la suivante. Il n'y a aucun conseiller dans deux communes: Ixelles et Saint-Gilles. Il y a 1 conseiller flamand sur 27 à Watermael. Un sur 37 à Forest, 1 sur 41 à Uccle, 2 sur 27 à Saint-Josse, 2 sur 31 à Auderghem et 2 sur 35 à Woluwe-Saint-Lambert. Cela signifie donc que dans ces communes, l'absence de membres

flamands au sein du collège ne provient nullement d'une mesure d'ostracisme à leur égard, mais de l'insuffisance même de leur représentation au conseil communal.

Lorsqu'un groupe représente 1 élu sur 41 ou 2 sur 35, sa présence dans la majorité n'apparaît pas comme nécessaire.

Selon votre projet, dans une série de communes, le seul fait pour un candidat flamand d'être élu conseiller en ferait presque automatiquement un échevin.

En réalité, ce projet n'améliorera nullement la représentation flamande dans les collèges, mais permettra davantage de marchandages dans les négociations pour constituer les majorités.

J'en arrive au CPAS. Les dispositions proposées sont plus extraordinaires au sens premier de ce mot, c'est-à-dire qu'elles sortent de la règle normale.

Ici, il s'agit de donner davantage de pouvoir à un non-élu qu'à un élu. Prenons le cas d'une commune où il n'y a aucun élu flamand au conseil communal. Cela existe, comme je l'ai souligné.

A ce moment, le premier candidat non élu se voit automatiquement attribuer une triple fonction. Il devient membre effectif du conseil du CPAS et membre du bureau permanent de ce même CPAS avec voix consultative. Enfin, il a un droit de consultation des dossiers équivalent à celui des conseillers communaux.

Disons le bien net, tout cela est aberrant. A-t-on réfléchi au fait que la présence d'un membre effectif supplémentaire au conseil du CPAS risque d'en compromettre l'équilibre politique et conduit en tout cas à un nombre pair de conseillers? On risque donc de faire de ce non-élu l'arbitre de la situation. Est-ce démocratique?

Pourquoi cette présence flamande indispensable au sein du conseil du CPAS, si elle ne résulte pas des lois normales du suffrage universel? Y a-t-il eu des abus ou des discriminations à l'égard des Flamands en matière sociale? Tout cela correspond à des vues théoriques qui ne sont pas en rapport avec la réalité bruxelloise.

Tout ce système suppose évidemment la définition claire de l'appartenance linguistique des candidats. Comme la sous-nationalité n'existe pas encore en Belgique, c'est cette notion d'appartenance linguistique qui a été retenue.

Assez curieusement, cette déclaration ne doit pas émaner de l'intéressé, mais de tiers : soit des électeurs, soit de deux membres du conseil régional, soit de deux conseillers sortants. A titre transitoire, on a même prévu deux parlementaires nationaux.

Ainsi, aujourd'hui, en juin 1989, deux parlementaires anversois pourront attester que M. X., candidat à Uccle, le 9 octobre 1988, est un bon Flamand. Si tout cela n'était pas aussi pénible, cela prêterait à sourire.

Ces dispositions sont donc néfastes, injustes et n'amélioreront en rien la bonne coopération entre Bruxellois.

En tout état de cause, ce qui me paraît le plus inadmissible dans tout cela est qu'on veuille, en outre, appliquer ces dispositions avec effet rétroactif.

En effet, lors des élections communales d'octobre 1988, aucune déclaration d'appartenance linguistique des candidats n'était prévue et les différentes instances issues de ces élections ont été installées normalement et sans référence à cette particularité.

Faire établir pareille déclaration plusieurs mois après les élections et en déduire des conséquences pouvant modifier les équilibres acquis dans ces communes me paraît le comble de l'improvisation. Lorsqu'ils votent, les électeurs doivent apprécier exactement le sens de leur choix. Or, ici, vous changez les règles du jeu en cours de partie. J'ai donc déposé des amendements visant en tout état de cause à reporter l'application des articles 1er, 2, 3 et 8 du projet de loi jusqu'aux prochaines élections communales.

Permettez-moi de dire quelques mots du chapitre IV, relatif à l'emploi des langues dans les services régionaux. Il ne s'agit pas de contester l'intérêt évident pour chacun du bilinguisme,

mais je me réjouis que le projet permette à chacun de faire une carrière administrative dans sa propre langue, comme c'est le cas dans les services centraux de l'Etat.

Il est à espérer qu'ainsi les services régionaux seront occupés essentiellement par des Bruxellois, ce qui est logique dès que l'on régionalise la Belgique.

En ce qui concerne la proportion de fonctionnaires de chaque cadre linguistique, j'espère que le prochain Exécutif les fixera en fonction des besoins réels et non selon des critères de principe.

Par contre, la parité au niveau des fonctionnaires de direction me paraît critiquable puisque cela ne correspond pas à la réalité du chiffre des dossiers des deux rôles et aboutit à rendre les promotions plus difficiles pour les fonctionnaires francophones plus nombreux que les fonctionnaires du rôle flamand.

Monsieur le Président, chers collègues, ce projet constitue, je l'espère, le dernier volet de l'accord gouvernemental sur Bruxelles.

Depuis un an, on a beaucoup légiféré à propos de la Région de Bruxelles-Capitale. Je pense que le projet actuel ne contribuera en rien à améliorer le fonctionnement des communes bruxelloises. Si les Flamands veulent participer plus activement à la gestion de nos communes, il faut qu'ils y habitent plutôt que d'imposer de l'extérieur des mécanismes qui faussent le suffrage universel. Il faut aussi qu'ils cessent de considérer avec méfiance tout ce qui vient de Bruxelles. Une bonne collaboration nécessite une confiance réciproque.

J'espère que le projet qu'on nous impose ne rendra pas cette collaboration et cette confiance encore plus difficiles. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. Serge Moureaux.

M. S. Moureaux. — Monsieur le Président, le groupe socialiste appuiera ce projet de loi qui correspond à une volonté tout à fait évidente d'assurer la cohabitation harmonieuse entre les communautés à Bruxelles. A cet égard, il répond à la préoccupation du gouvernement et de la majorité qui consiste à essayer de créer un climat d'entente entre francophones et néerlandophones de la capitale.

Les interventions de certains membres de cette assemblée à propos des premiers articles du projet ne tiennent pas compte de la réalité et derrière l'argument fallacieux de vouloir économiser les deniers publics, visent un but électoral et ne manifestent aucune considération pour la collaboration entre les communautés. La démagogie est frappante sur le terrain. Dans ma commune, où le PRL détient le pouvoir, il a été décidé d'élargir le collège et d'ajouter un échevin qui sera d'ailleurs francophone. Tous les élus PRL du conseil communal de Woluwe-Saint-Pierre ont voté une motion en faveur de cette disposition légale, approuvant cette volonté de coopération et, partant, cet élargissement du collège.

Dans la pratique, le FDF adopte une attitude comparable puisqu'en fonction des accords qu'il a signés, notamment à Molenbeek, il bénéficiera de l'échevin supplémentaire octroyé en vertu de la présente loi.

Lorsqu'on prend position en politique, un minimum de règles de bienséance doit être respecté. La démagogie est une chose, mais la cohérence politique a ses mérites. En politique, il faut savoir tenir le même type de discours dans quelque enceinte que l'on se trouve. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. Desmedt.

M. Desmedt. — Monsieur le Président, M. Serge Moureaux a l'habitude de renier son passé. Je voudrais lui faire part de deux remarques.

Premièrement, aucun des orateurs dans ce débat — M. Serge Moureaux n'a pu le constater en raison de son absence — n'a évoqué des motifs financiers quant à cet échevin supplémentaire.

Deuxièmement, il a parlé du cas de la commune de Molenbeek qu'il connaît mieux que moi. Mon parti est en tout cas étranger aux faits qui s'y sont déroulés et dont je n'ai pas eu connaissance.

Il est évident — je l'ai indiqué dans mon exposé — que la nouvelle loi ne procurera pas davantage d'échevins flamands, mais favorisera des marchandages politiques. L'intervention de M. Serge Moureaux le confirme.

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris Dupré.

De heer Dupré, staatssecretaris voor Institutionele Hervormingen, belast met de herstructurering van het ministerie van Openbare Werken, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen, en staatssecretaris voor Kleine en Middelgrote Ondernemingen, toegevoegd aan de minister van Middenstand. — Mijnheer de Voorzitter, ik begin met een beschouwing van algemene aard. Geen enkele spreker in dit debat heeft het doel van dit ontwerp van wet in twijfel getrokken, dat werd omschreven als «de pacificatie tussen de twee gemeenschappen in Brussel». Er werd wel gesproken over de middelen om dit doel te bereiken.

De heer Henrion uitte kritiek op de wettelijke methode die werd gebruikt in deze «texte composite».

En réponse à la remarque de M. Henrion concernant la technique législative suivie, je voudrais faire remarquer que la section de législation du Conseil d'Etat ne s'oppose pas à ce procédé. Les lois-programmes, par exemple, qui reprennent depuis de longues années des dispositions législatives dans les matières les plus diverses sont à l'heure actuelle acceptées d'une manière générale.

De heer Henrion had ook een opmerking over het representatief systeem. In alle eerbijheid onderschrijft hij het doel van de participatie, maar hij heeft bezwaren tegen de middelen om het te bereiken. Hij sprak, in verband met de hoofdstukken 1 en 3, over «le triomphe des non-élus». Hij houdt daarbij onvoldoende rekening met de wil van de regering, met de filosofie van het ontwerp, om de beide gemeenschappen te laten participeren in het beleid van de Brusselse gemeenten. Het zuiver representatief systeem, waarin enkel de gekozenen zitting hebben, is hier niet aangewezen om het vooropgestelde doel te bereiken. De ontworpen regeling is een semi-representatief stelsel waarin, naast de rechtstreeks verkozenen, ook personen die van rechtswege werden aangewezen, mogen deelnemen aan het beleid.

De heer Erdman heeft het ontwerp positief geëvalueerd. Hij noemde het een soort *finishing touch* aan een bouwwerk, dat hij bestempelde als een kunst die men kan beoefenen naast het gewone van het dagelijkse leven.

Hij uitte wel enige kritiek op het ontwerp, onder meer op de formulering ervan. Hij had vooral bezwaren bij drie artikelen: artikel 10 in verband met de Raad van State, en de artikelen 29 en 33.

Men had inderdaad van de gelegenheid gebruik kunnen maken om andere aangelegenheden die, zoals hij terecht beweert, archaïsch waren geformuleerd een betere formulering te geven. Hij vroeg zich af waarom dat vandaag nog op zo'n archaïsche wijze moet. Zijn kritiek is dus niet ongegrond.

Ik heb daarbij een bedenking. Het enige voordeel is dat het ontwerp aldus geen aanleiding zal geven tot interpretatiemoeilijkheden. Dit is in zijn ogen misschien een te zwak argument, maar het heeft toch zijn waarde. Het zou nuttig zijn — daar moet ik dan zijn algemene bedenking onderschrijven — indien wij meer dan wij tot dusver hebben gedaan, gebruik maken van nieuwe wetsontwerpen om oude dingen beter te formuleren.

Een derde opmerking van de heer Erdman betreft de sluis techniek voor het Arbitragehof en de kennelijke ongegrondheid waarover wij indertijd bij de bespreking van het ontwerp inzake het Arbitragehof zolang hebben gediscussieerd. In de commissie heb ik gezegd dat artikel 18 enkel beoogt in dat geval een nog snellere procedure in te voeren. Ik heb geen ander argument. Ik meen echter dat het op zich zijn waarde heeft. Het komt de Raad van State toe om te oordelen over de kennelijkheid van dit ongegrond zijn.

Een andere opmerking van de heer Erdman betrof de termijn van zes maanden voor de uitspraak over de grond van de zaak. Dat is een termijn voor orde. Ik verwijs naar de memorie van toelichting bladzijde zes, waar bij artikel 15 wordt gezegd dat het hier gaat om een termijn voor orde, d.w.z. dat er geen sanctie verbonden is aan het niet-eerbiedigen van de termijn. Het is dan ook verantwoord dat de schorsing wordt gehandhaafd wanneer binnen de termijn van zes maanden geen uitspraak valt.

De heer Erdman heeft opgemerkt dat, wanneer men de bezetting van het aantal leden in de Raad van State heeft aangevuld, achteloos werd voorbijgegaan aan de leden van de griffie. Zij betekenen immers een stuk menselijke infrastructuur dat het sluitstuk zou moeten zijn voor het werk dat de leden van de Raad van State verrichten. Wij hebben nog de tijd om te zien hoe het nieuwe mechanisme werkt en om na te gaan of het al dan niet nodig is het aantal leden van de griffie aan te vullen.

Tenslotte heeft de heer Erdman op enkele positieve punten van het ontwerp gewezen. Hij heeft het hoofddoel van het ontwerp goedgekeurd door te zeggen dat het tot een betere participatie van de Vlamingen in het beleid van Brussel kan leiden. Hij heeft ook gewezen op de samenstelling van het nu aangevulde overlegcomité.

Voorts heeft hij terecht opgemerkt dat de interministeriële conferenties een goede signaalfunctie kunnen verrichten. Hij heeft tenslotte ook beklemtoond, en dat is eigenlijk de essentie van de zaak, dat het ontwerp de uitvoering is van een deel van het regeerakkoord.

Mijnheer de Voorzitter, de heer Vaes heeft enkele technische vragen gesteld. Ik stel voor erop te antwoorden tijdens de bespreking van de artikelen. Ik wil nu wel antwoorden op zijn algemene bedenkingen. Hij heeft gezegd dat hij de vertegenwoordiging van de Vlamingen een goede zaak vindt en men dit Agalev of Ecolo niet moet doen opmerken. Hij heeft wel bezwaar tegen dingen die worden opgelegd. Hij heeft ook, verwijzend naar de heer Henrion, gezegd dat men met het systeem van het algemeen stemrecht eigenlijk een loopje neemt. Daar ben ik het niet mee eens. Hij heeft er zelfs voor gepleit iedereen, ook vreemdelingen, inzagerecht te geven en niet alleen degenen die door dit wetsontwerp inzagerecht verkrijgen.

Hij vindt het facultatief systeem voor een bijkomende schepen goed maar kan er zich moeilijk mee verzoenen dat iemand van rechtswege aan het OCMW zou worden toegevoegd. Dit beantwoordt nochtans aan de globale filosofie van het ontwerp. De regering heeft een bepaalde richting gekozen en kan daar moeilijk van afwijken.

De heer Vaes heeft, zoals de meeste van zijn collega's overigens, geen fundamentele opmerkingen bij het hoofdstuk betreffende de Raad van State.

De heer Cerexhe heeft zich in zijn beknopte toespraak verheugd over het feit dat het regeerakkoord wordt uitgevoerd zodat Brussel niet langer in het ijlle blijft hangen en een oplossing wordt geboden voor de problemen van het Brusselse Hoofdstedelijk Gebied. Hij kan ook instemmen met de beschikkingen van de Raad van State. Hij heeft tevens dezelfde bezwaren geopperd als in de commissie in verband met de verzoeker, *le requérant*, die in tegenstelling tot andere partijen wel bepaalde initiatieven kan nemen. Wat artikel 45 betreft, moet ik de heer Cerexhe zeggen dat ik bij het standpunt blijf dat ik in de commissie heb ingenomen.

De heer Desmedt had, zoals de heer Henrion en enkele andere sprekers, kritiek bij de legislatieve methode die hier wordt gevolgd. Hij erkent weliswaar dat het hier gaat om de uitvoering van het regeerakkoord en dat deze methode een betere participatie van de Vlamingen tot doel heeft. Ik kan echter niet met hem akkoord gaan wanneer hij beweert dat indien de Vlamingen bereid zouden zijn om in Brussel te komen wonen, zij automatisch ook meer inspraak zouden krijgen in het bestuur van het Brusselse Hoofdstedelijk Gebied. De heer Desmedt heeft ook een pleidooi gehouden om zich niet te moeten schikken naar de vier bepalingen die de participatie van de Vlamingen in Brussel

moeten verhogen, waaronder de bijkomende schepen, het inzagerecht van niet-gekozenen, en zo verder. Deze bepalingen beantwoorden echter aan de basisfilosofie van dit ontwerp. Men kan er dus moeilijk omheen. De regering wil met deze maatregelen een betere participatie en een pacificatie van de twee gemeenschappen in Brussel bereiken.

De heer Moureaux heeft, in een klein incidentje met de heer Desmedt, gewezen op het feit dat sommigen hier het systeem van een bijkomende schepen verworpen terwijl zij op het grondgebied van hun gemeente zelf dit systeem toepassen. Het zou ons te ver leiden om daarop nu verder in te gaan.

Mijnheer de Voorzitter, ik dank al degenen die akkoord gaan met de doelstellingen van dit ontwerp, al lopen de meningen soms wel uiteen wat de middelen betreft om die doelstellingen te realiseren. (*Applaus.*)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à la discussion des articles.

Vraagt niemand meer het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten en gaan wij over tot de bespreking van de artikelen.

Je signale que M. Desmedt a présenté un amendement à deux articles du projet de loi en discussion.

Ik deel u mee dat de heer Desmedt een amendement heeft ingediend op twee artikelen van het in behandeling zijnde ontwerp van wet.

Puis-je considérer que ces amendements sont appuyés?

Mag ik aannemen dat deze amendementen gesteund worden? (*Talrijke leden staan op.*)

Aangezien deze amendementen reglementair gesteund worden, maken ze deel uit van de bespreking.

Ces amendements étant régulièrement appuyés, ils feront partie de la discussion.

L'article premier est ainsi rédigé:

Chapitre 1er. — Modifications de la nouvelle loi communale

Article 1er. Un nouveau Titre XIII, intitulé « Dispositions particulières relatives aux communes de la Région de Bruxelles-Capitale » et comprenant les articles 279 et 280, est ajouté à la nouvelle loi communale:

« Titre XIII. Dispositions particulières relatives aux communes de la Région de Bruxelles-Capitale.

Art. 279. Dans les communes de la Région de Bruxelles-Capitale, lorsqu'un ou plusieurs échevins d'appartenance linguistique néerlandaise et un ou plusieurs échevins d'appartenance linguistique française ont été élus, le conseil communal peut décider d'augmenter d'une unité le nombre d'échevins fixé par l'article 16.

De même, lorsque le nombre d'échevins en fonction correspond à celui fixé par l'article 16, et qu'aucun de ces échevins n'est d'appartenance linguistique soit néerlandaise, soit française, le conseil communal peut décider de procéder à l'élection d'un échevin supplémentaire d'appartenance linguistique néerlandaise dans le premier cas ou française dans le second.

Art. 280. Dans ces mêmes communes, lorsque le conseil communal ne compte aucun membre d'appartenance linguistique néerlandaise ou aucun membre d'appartenance linguistique française, le membre du conseil de l'aide sociale le premier classé appartenant au groupe linguistique non représenté au conseil communal ou le cas échéant, le membre du conseil de l'aide sociale désigné de plein droit conformément à l'article 6, § 4, de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale, peut examiner tous les actes et pièces concernant l'administration dans les mêmes conditions que les conseillers.

L'ordre visé à l'alinéa 1er est fixé conformément aux dispositions de l'article 15 de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale. »

Hoofdstuk I. — Wijzigingen in de nieuwe gemeentewet

Artikel 1. Een nieuwe Titel XIII, onder het opschrift « Bijzondere bepalingen betreffende de gemeenten van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest » die de artikelen 279 en 280 bevat, wordt in de nieuwe gemeentewet ingevoegd:

« Titel XIII. Bijzondere bepalingen betreffende de gemeenten van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest.

Art. 279. In de gemeenten van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest waar één of meer schepenen van de Nederlandse en één of meer schepenen van de Franse taalaanhorigheid verkozen zijn, kan de gemeenteraad beslissen het aantal schepenen, zoals vastgesteld bij artikel 16, te vermeerderen met één eenheid.

Wanneer het aantal in functie zijnde schepenen overeenkomt met het aantal vastgesteld bij artikel 16 en indien geen enkele van deze schepenen ofwel van de Nederlandse ofwel van de Franse taalaanhorigheid is, kan de gemeenteraad beslissen over te gaan tot de verkiezing van een bijkomende schepen, van wie de taalaanhorigheid Nederlands is in het eerste geval, of Frans in het tweede.

Art. 280. Wanneer in dezelfde gemeenten de gemeenteraad geen enkel lid van de Nederlandse of geen enkel van de Franse taalaanhorigheid telt, kan het eerstgerangschikte lid van de raad voor maatschappelijk welzijn dat behoort tot de niet in de gemeenteraad vertegenwoordigde taalgroep, of, in voorkomend geval, het lid van de raad voor maatschappelijk welzijn dat van rechtswege aangewezen is met toepassing van artikel 6, § 4, van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, alle akten en stukken betreffende het gemeentebestuur onderzoeken op dezelfde wijze als de raadsleden.

De rangschikking bedoeld in het eerste lid wordt opgemaakt overeenkomstig de bepalingen van artikel 15 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn. »

M. Henrion et consorts proposent les amendements que voici:

« A. A cet article, supprimer l'article 279 de la nouvelle loi communale tel que proposé. »

« A. Artikel 279 van de nieuwe gemeentewet, zoals voorgesteld door dit artikel, te doen vervallen. »

« B. A cet article, supprimer l'article 280 de la nouvelle loi communale tel que proposé. »

« B. Artikel 280 van de nieuwe gemeentewet, zoals voorgesteld door dit artikel, te doen vervallen. »

La parole est à M. Henrion.

M. Henrion. — Monsieur le Président, pour les amendements introduits aux articles premier à sept, je me réfère à la justification donnée lors de mon intervention.

M. le Président. — Le vote sur les amendements et le vote sur l'article premier sont réservés.

De stemming over de amendementen en de stemming over artikel 1 worden aangehouden.

L'article 2 est ainsi libellé:

Chapitre II. — Modifications de la loi électorale communale

Art. 2. Un article 23bis, rédigé comme suit, est inséré dans la loi électorale communale, coordonnée le 4 août 1932:

« Art. 23bis. § 1er. Dans les communes de la Région de Bruxelles-Capitale, mention de l'appartenance linguistique du candidat peut être faite dans l'acte de présentation.

§ 2. L'appartenance linguistique de l'intéressé est établie par une déclaration écrite signée par :

1) Soit au moins 100 électeurs communaux, appartenant au groupe linguistique auquel l'acte de présentation rattache l'intéressé;

2) Soit au moins deux membres du Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale, appartenant au groupe linguistique auquel l'acte de présentation rattache l'intéressé;

3) Soit au moins deux conseillers communaux sortants, appartenant au groupe linguistique auquel l'acte de présentation rattache l'intéressé, pour autant que l'appartenance linguistique de ces membres ait elle-même été établie conformément aux dispositions du présent article.

Pour l'application de l'alinéa 1er, 1°, l'appartenance linguistique des électeurs communaux est déterminée par la langue dans laquelle est rédigée leur carte d'identité ou, lorsque celle-ci est bilingue, par la langue dans laquelle y sont inscrites les mentions spécifiques. »

Hoofdstuk II. — Wijzigingen in de gemeentekieswet

Art. 2. Een artikel 23bis, luidend als volgt, wordt in de gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932, ingevoegd :

« Art. 23bis. § 1. In de gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan in de voordrachten melding worden gemaakt van de taalaanhorigheid van de kandidaten.

§ 2. De taalaanhorigheid van de belanghebbende wordt vastgesteld door een schriftelijke verklaring, ondertekend door :

1) Hetzij ten minste 100 gemeenteraadskiezers die behoren tot de taalgroep waar de voordracht de belanghebbende bij indeelt;

2) Hetzij ten minste twee leden van de Brussels Hoofdstedelijke Raad, die behoren tot de taalgroep waar de voordracht de belanghebbende bij indeelt;

3) Hetzij ten minste twee aftredende gemeenteraadsleden, die behoren tot de taalgroep waar de voordracht de belanghebbende bij indeelt, voor zover de taalaanhorigheid van deze leden werd vastgesteld, overeenkomstig de bepalingen van dit artikel.

Voor de toepassing van het eerste lid, 1°, wordt de taalaanhorigheid van de gemeenteraadskiezers bepaald door de taal waarin hun identiteitskaart opgemaakt is, door de taal van de specifieke vermeldingen die erop aangebracht zijn. »

M. Henrion et consorts proposent la suppression de cet article.

De heer Henrion c.s. stelt voor dit artikel te doen vervallen.

Le vote sur l'amendement et le vote sur l'article 2 sont réservés.

De stemming over het amendement en de stemming over artikel 2 worden aangehouden.

L'article 3 est ainsi libellé :

Art. 3. L'article 26 de la même loi, modifié par les lois des 5 juillet 1976, 9 juin 1982 et 2 août 1988, est complété par un § 4, rédigé comme suit :

« § 4. Les §§ 1er et 3 s'appliquent, moyennant les adaptations nécessaires, pour la vérification de l'appartenance linguistique visée à l'article 23bis.

Lorsqu'il est constaté que les conditions visées à l'article 23bis, § 2, ne sont pas remplies, le bureau principal procède à la radiation de la mention de l'appartenance linguistique. »

Art. 3. Artikel 26 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wetten van 5 juli 1976, 9 juni 1982 en 2 augustus 1988, wordt aangevuld met een § 4 luidend als volgt :

« § 4. De §§ 1 en 3 zijn van overeenkomstige toepassing op de toetsing van de taalaanhorigheid, bedoeld in artikel 23bis.

Wanneer wordt vastgesteld dat de voorwaarden bedoeld in artikel 23bis, § 2, niet zijn vervuld, gaat het hoofdbureau over tot de schrapping van de vermelding van de taalaanhorigheid. »

M. Henrion et consorts proposent la suppression de cet article.

De heer Henrion c.s. stelt voor dit artikel te doen vervallen.

Le vote sur l'amendement et le vote sur l'article 3 sont réservés.

De stemming over het amendement en de stemming over artikel 3 worden aangehouden.

L'article 4 est ainsi libellé :

Chapitre III. — Modifications de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale

Art. 4. L'article 6 de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale est complété par un § 4, rédigé comme suit :

« § 4. Dans les communes de la Région de Bruxelles-Capitale, lorsque le conseil de l'aide sociale ne compte aucun membre d'appartenance linguistique néerlandaise ou aucun membre d'appartenance linguistique française, le premier candidat conseiller communal non élu qui appartient au groupe linguistique non représenté au sein du conseil de l'aide sociale en est membre de plein droit, par dérogation à l'article 11; le nombre de membres fixé au § 1er est dans ce cas majoré d'une unité.

Le Roi fixe, par arrêté délibéré en Conseil des ministres pris de l'avis du collège réuni visé à l'article 60 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, des dispositions analogues pour les centres publics intercommunaux d'aide sociale.

Dans tous les cas, l'appartenance linguistique de l'intéressé est établie conformément à l'article 23bis de la loi électorale communale. »

Hoofdstuk III. — Wijzigingen in de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn

Art. 4. Artikel 6 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, wordt aangevuld met een § 4, luidend als volgt :

« § 4. Wanneer in de gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de raad voor maatschappelijk welzijn geen enkel lid van de Nederlandse of geen enkel lid van de Franse taalaanhorigheid telt, maakt het eerste niet verkozen gemeenteraadslid dat behoort tot de niet in de raad voor maatschappelijk welzijn vertegenwoordigde taalgroep, er van rechtswege deel van uit, in afwijking van artikel 11; het aantal leden bepaald in § 1 wordt in dit geval vermeerderd met één eenheid.

De Koning stelt, bij een in Ministerraad overlegd besluit aangenomen na advies van het verenigd college bedoeld in artikel 60 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brussels instellingen, analoge bepalingen vast voor de intercommunale openbare centra voor maatschappelijk welzijn.

In alle gevallen wordt de taalaanhorigheid van de belanghebbende vastgesteld overeenkomstig artikel 23bis van de gemeentekieswet. »

M. Henrion et consorts proposent la suppression de cet article.

De heer Henrion c.s. stelt voor dit artikel te doen vervallen.

Le vote sur l'amendement et le vote sur l'article 4 sont réservés.

De stemming over het amendement en de stemming over artikel 4 worden aangehouden.

L'article 5 est ainsi libellé :

Art. 5. L'article 11 de la même loi est complété par un § 5, rédigé comme suit :

« § 5. Dans les communes de la Région de Bruxelles-Capitale, les actes de présentation visés au § 1er peuvent mentionner l'appartenance linguistique du candidat.

Celle-ci est établie conformément à l'article 23bis, § 2, de la loi électorale communale, étant toutefois entendu qu'à l'alinéa 1er, 3°, de cette disposition, les mots « deux conseillers communaux sortants » sont remplacés par les mots « deux membres sortants du conseil de l'aide sociale ».

Le Roi détermine par arrêté délibéré en Conseil des ministres les modalités et la procédure pour le traitement des plaintes relatives à la vérification de l'appartenance linguistique; lorsqu'il est constaté que les conditions visées à l'alinéa 2 ne sont pas remplies, la mention de l'appartenance linguistique est rayée. »

Art. 5. Artikel 11 van dezelfde wet wordt aangevuld met een § 5, luidend als volgt :

« § 5. In de gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan in de voordrachten, bedoeld in § 1, melding worden gemaakt van de taalaanhorigheid van de kandidaten.

De taalaanhorigheid wordt vastgesteld overeenkomstig artikel 23bis, § 2, van de gemeentekieswet met dien verstande dat in het eerste lid, 3°, van deze bepaling, de woorden « twee aftredende gemeenteraadsleden » vervangen worden door de woorden « twee aftredende leden van de raad voor maatschappelijk welzijn ».

De Koning bepaalt bij in Ministerraad overlegd besluit de modaliteiten en de procedure voor de behandeling van de klachten met betrekking tot de toetsing van de taalaanhorigheid; wanneer wordt vastgesteld dat de voorwaarden bedoeld in het tweede lid niet zijn vervuld, wordt de vermelding van de taalaanhorigheid geschrapt. »

M. Henrion et consorts proposent la suppression de cet article.

De heer Henrion c.s. stelt voor dit artikel te doen vervallen.

Le vote sur l'amendement et le vote sur l'article 5 sont réservés.

De stemming over het amendement en de stemming over artikel 5 worden aangehouden.

L'article 6 est ainsi libellé :

Art. 6. Un article 18ter, rédigé comme suit, est inséré dans la même loi :

« Art. 18ter. Dans les communes de la Région de Bruxelles-Capitale, sont joints au dossier de l'élection :

1) Le nom et prénoms du premier candidat conseiller communal non élu de chacun des deux groupes linguistiques;

Ann. parl. Sénat de Belgique — Session ordinaire 1988-1989
Parlem. Hand. Belgische Senaat — Gewone zitting 1988-1989

2) Le cas échéant, le nom de celui des deux candidats précités qui est membre de plein droit du conseil de l'aide sociale en application de l'article 6, § 4.

La réclamation et le recours prévus à l'article 18 peuvent également être introduits contre la désignation du membre de plein droit précité. »

Art. 6. Een artikel 18ter, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingevoegd :

« Art. 18ter. In de gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt bij het dossier van de verkiezing gevoegd :

1) De naam en de voornamen van de eerste niet verkozen kandidaat gemeenteraadslid van beide taalgroepen;

2) In voorkomend geval, de naam van diegene van beide voormelde kandidaten die van rechtswege deel uitmaakt van de raad voor maatschappelijk welzijn met toepassing van artikel 6, § 4.

Het in artikel 18 bedoelde bezwaar en beroep kunnen eveneens ingediend, respectievelijk ingesteld worden, tegen de voormelde aanwijzing van het lid van rechtswege. »

M. Henrion et consorts proposent la suppression de cet article.

De heer Henrion c.s. stelt voor dit artikel te doen vervallen.

Le vote sur l'amendement et le vote sur l'article 6 sont réservés.

De stemming over het amendement en de stemming over artikel 6 worden aangehouden.

L'article 7 est ainsi libellé :

Art. 7. L'article 27 de la même loi est complété par un § 4, rédigé comme suit :

« § 4. Dans les communes de la Région de Bruxelles-Capitale, lorsque le bureau permanent ne compte aucun membre d'appartenance linguistique néerlandaise ou aucun membre d'appartenance linguistique française, un membre du conseil de l'aide sociale appartenant au groupe linguistique non représenté au bureau permanent assiste avec voix consultative aux réunions de celui-ci.

Le membre visé à l'alinéa 1er est le membre le premier classé du groupe linguistique non représenté, ou, à défaut, le membre du conseil désigné de plein droit, en application de l'article 6, § 4. »

Art. 7. Artikel 27 van dezelfde wet wordt aangevuld met een § 4, luidend als volgt :

« § 4. Wanneer in de gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het vast bureau geen enkel lid van de Nederlandse of geen enkel lid van de Franse taalaanhorigheid telt, neemt een lid van de raad voor maatschappelijk welzijn dat behoort tot de niet in het vast bureau vertegenwoordigde taalgroep met raadgevende stem deel aan de vergaderingen van dit bureau.

Het in het eerste lid bedoelde lid is het eerst gerangschikte lid van de niet-vertegenwoordigde taalgroep of, bij ontstentenis daarvan, het lid van de raad dat van rechtswege aangewezen is met toepassing van artikel 6, § 4. »

M. Henrion et consorts proposent la suppression de cet article.

De heer Henrion c.s. stelt voor dit artikel te doen vervallen.

Le vote sur l'amendement et le vote sur l'article 7 sont réservés.

De stemming over het amendement en de stemming over artikel 7 worden aangehouden.

Art. 8. L'article 27bis, § 1er, de la même loi est complété par l'alinéa suivant :

«Le nombre de membres du bureau permanent, fixé par l'article 27, § 3, n'inclut le président que s'il a été élu directement comme membre du bureau permanent.»

Art. 8. Artikel 27bis, § 1, van dezelfde wet wordt met het volgende lid aangevuld :

«In het aantal leden van het vast bureau, zoals het is vastgesteld in artikel 27, § 3, wordt de voorzitter alleen dan meegerekend als hij rechtstreeks is verkozen als lid van het vast bureau.»

— Adopté.

Aangenomen.

Chapitre IV. — Modifications aux lois sur le Conseil d'Etat, coordonnées le 12 janvier 1973

Art. 9. A l'article 2 des lois sur le Conseil d'Etat, coordonnées le 12 janvier 1973, modifié par la loi ordinaire du 9 août 1980, sont apportées les modifications suivantes :

1. Au § 1er, les mots «de tous projets ou propositions de loi et de décret» et les mots «par le Président du Sénat, de la Chambre des représentants ou d'un Conseil de Communauté et de Région» sont remplacés respectivement par les mots «de tous projets ou propositions de loi, de décret et d'ordonnance» et par les mots «par le Président du Sénat, de la Chambre des représentants, d'un Conseil de Communauté ou de Région ou de l'assemblée réunie visée à l'article 60 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises»;

2. Le § 2 est remplacé par la disposition suivante :

«§ 2. Le président d'une des assemblées citées au § 1er est tenu de demander l'avis sur les propositions de loi, de décret ou d'ordonnance, et sur les amendements à des projets ou propositions, lorsqu'un tiers au moins des membres de l'assemblée intéressée en font la demande selon le mode déterminé par le règlement»;

3. Le § 3 est remplacé par la disposition suivante :

«§ 3. Le Président du Sénat, de la Chambre des représentants, du Conseil ou de l'assemblée réunie visés respectivement aux articles 1er et 60 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, est tenu de demander l'avis sur les propositions de loi ou d'ordonnance et sur les amendements à des projets ou propositions, lorsque la majorité des membres d'un groupe linguistique de l'assemblée intéressée en font la demande selon le mode déterminé par le règlement.»

Hoofdstuk IV. — Wijzigingen van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973

Art. 9. In artikel 2 van de wetten op de Raad van State gecoördineerd op 12 januari 1973, gewijzigd bij de gewone wet van 9 augustus 1980, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1. In § 1 worden de woorden «van alle ontwerpen of voorstellen van wet en van decreet» en de woorden «door de Voorzitter van de Senaat, van de Kamer van volksvertegenwoordigers of van een Gemeenschaps- of Gewestraad» onderscheidenlijk vervangen door de woorden «van alle ontwerpen of voorstellen van wet, van decreet en van ordonnantie» en door de woorden «door de Voorzitter van de Senaat, van de Kamer van volksvertegenwoordigers, van een Gemeenschaps- of Gewestraad of van de verenigde vergadering bedoeld in artikel 60 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen»;

2. Paragraaf 2 wordt vervangen door de volgende bepaling :

«§ 2. De voorzitter van een van de in § 1 vermelde vergaderingen is verplicht het advies te vragen over de voorstellen van wet, van decreet of van ordonnantie, en over de amendementen op ontwerpen of voorstellen wanneer ten minste één derde van de leden van de betrokken vergadering erom verzoekt op de door het reglement bepaalde wijze»;

3. Paragraaf 3 wordt vervangen door de volgende bepaling :

«§ 3. De Voorzitter van de Senaat, van de Kamer van volksvertegenwoordigers, van de Raad of van de verenigde vergadering onderscheidenlijk bedoeld in de artikelen 1 en 60 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, is verplicht het advies te vragen over de voorstellen van wet of van ordonnantie en over de amendementen op ontwerpen of voorstellen, wanneer de meerderheid van de leden van een taalgroep van de betrokken vergadering erom verzoekt op de door het reglement bepaalde wijze.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 10. A l'article 3 des mêmes lois coordonnées, modifié par la loi ordinaire du 9 août 1980, sont apportées les modifications suivantes :

1. Le § 1er est remplacé par la disposition suivante :

«§ 1er. Hors les cas d'urgence spécialement motivés et les projets relatifs aux budgets, aux comptes, aux emprunts, aux opérations domaniales et au contingent de l'armée exceptés, les ministres, les membres des Exécutifs communautaires ou régionaux et les membres du collège réuni visé à l'article 60 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, chacun pour ce qui le concerne, soumettent à l'avis motivé de la section de législation, le texte de tous avant-projets de loi, de décret, d'ordonnance ou de projets d'arrêtés réglementaires. L'avis est annexé à l'exposé des motifs des projets de loi, de décret ou d'ordonnance ainsi qu'aux rapports au Roi, à l'Exécutif et au collège réuni.

Ne sont pas soumis à l'avis de la section de législation, les projets de règlements et d'arrêtés de l'Exécutif de la Région de Bruxelles-Capitale ou du collège réuni qui concernent respectivement les attributions de l'agglomération bruxelloise, les attributions de la Commission communautaire française et celles de la Commission communautaire flamande.»

2. Au § 2, les mots «avant-projet de loi ou de décret» sont remplacés par les mots «avant-projet de loi, de décret ou d'ordonnance»;

3. Au § 3, les mots «un avant-projet ou une proposition de loi ou de décret» sont remplacés par les mots «un avant-projet ou une proposition de loi, de décret ou d'ordonnance»;

4. Au § 4, alinéa 2, les mots «au gouvernement ou à l'Exécutif compétent» sont remplacés par les mots «au gouvernement, à l'Exécutif compétent ou au collège réuni.»

Art. 10. In artikel 3 van dezelfde gecoördineerde wetten, gewijzigd bij de gewone wet van 9 augustus 1980, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1. Paragraaf 1 wordt door de volgende bepaling vervangen :

«§ 1. Buiten het met bijzondere redenen omklede geval van hoogdringendheid en de ontwerpen betreffende begrotingen, rekeningen, leningen, domeinverrichtingen en het legercontingent uitgezonderd, onderwerpen de ministers, de leden van de Gemeenschaps- of Gewestexecutieven en de leden van het verenigd college bedoeld in artikel 60 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, ieder wat hem betreft, aan het met redenen omkleed advies van de afdeling wetgeving de tekst van alle voorontwerpen van wet, decreet, ordonnantie of van ontwerpen van reglementaire besluiten. Het advies wordt gehecht aan de memorie van toelichting van de ontwerpen van wet, decreet of ordonnantie, alsmede aan de verslagen aan de Koning, aan de Executieve en aan het verenigd college.

Aan het advies van de afdeling wetgeving worden niet onderworpen, de ontwerpen van reglementen en besluiten van de

Brusselse Hoofdstedelijke Executieve of van het verenigd college die betrekking hebben op de bevoegdheden van de Brusselse agglomeratie en op de bevoegdheden van de Vlaamse of de Franse Gemeenschapscommissie.»

2. In § 2 worden de woorden «voorontwerp van wet of decreet» vervangen door de woorden «voorontwerp van wet, decreet of ordonnantie»;

3. In § 3 worden de woorden «een voorontwerp of een voorstel van wet of decreet» vervangen door de woorden «een voorontwerp of een voorstel van wet, decreet of ordonnantie»;

4. In § 4, tweede lid, worden de woorden «aan de regering of aan de bevoegde Executieve» vervangen door de woorden «aan de regering, aan de bevoegde Executieve of aan het verenigd college.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 11. L'article 4 des mêmes lois coordonnées, modifié par la loi ordinaire du 9 août 1980, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 4. Les ministres, les membres des Exécutifs communautaires ou régionaux et les membres du collège réuni visé à l'article 60 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, chacun pour ce qui le concerne, peuvent demander l'avis motivé de la section sur toutes propositions de loi, de décret ou d'ordonnance, ainsi que sur tous amendements à des projets ou propositions de loi, de décret ou d'ordonnance.

L'article 3, §§ 3 et 4, est, le cas échéant, applicable à cet avis.»

Art. 11. Artikel 4 van dezelfde gecoördineerde wetten, gewijzigd bij de gewone wet van 9 augustus 1980, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 4. De ministers, de leden van de Gemeenschaps- of Gewestexecutieven en de leden van het verenigd college bedoeld in artikel 60 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen kunnen, elk wat hem betreft, een met redenen omkleed advies van de afdeling vragen over alle voorstellen van wet, decreet of ordonnantie, alsmede over alle amendementen op ontwerpen of voorstellen van wet, decreet of ordonnantie.

Artikel 3, §§ 3 en 4, is, in voorkomend geval, van toepassing op dat advies.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 12. L'article 6 des mêmes lois coordonnées, modifié par la loi ordinaire du 9 août 1980, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 6. Le Premier ministre, les présidents des Exécutifs communautaires ou régionaux et celui qui préside le collège réuni, visé à l'article 60 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, peuvent, chacun pour ce qui le concerne, charger la section de rédiger le texte d'avant-projets de lois, de décrets, d'ordonnances, d'arrêtés, de règlements ou d'amendements dont ils déterminent la matière et l'objet.»

Art. 12. Artikel 6 van dezelfde gecoördineerde wetten, gewijzigd bij de gewone wet van 9 augustus 1980, wordt door de volgende bepaling vervangen:

«Art. 6. De Eerste minister, de voorzitters van de Gemeenschaps- of Gewestexecutieven en diegene die het verenigd college, bedoeld in artikel 60 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, voorziet, kunnen, ieder wat hem betreft, de afdeling belasten met het opmaken van de tekst van voorontwerpen van wetten, van decreten, van ordonnances, van besluiten, van reglementen of van amendementen waarvan de stof en het voorwerp door hen worden vastgelegd.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 13. A l'article 9 des mêmes lois coordonnées, modifié par la loi ordinaire du 9 août 1980, les mots «Les ministres et les membres des Exécutifs communautaires et régionaux» sont remplacés par les mots «Les autorités citées à l'article 4».

Art. 13. In artikel 9 van dezelfde gecoördineerde wetten, gewijzigd bij de gewone wet van 9 augustus 1980, worden de woorden «De ministers en de leden van de Gemeenschaps- of Gewestexecutieven» vervangen door de woorden «De in artikel 4 vermelde overheden».

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 14. Dans les mêmes lois coordonnées, il est inséré un article 14bis, rédigé comme suit:

«Art. 14bis. Pour l'application de l'article 14 des mêmes lois coordonnées, sont considérées comme des formes substantielles, les concertations, les associations, les transmissions d'informations, les avis, les avis conformes, les accords, les accords communs, à l'exception des accords de coopération visés à l'article 92bis de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles, et les propositions qui concernent les relations entre l'Etat, les Communautés et les Régions et qui sont prévus par ou en vertu des lois prises en exécution des articles 59bis, 59ter, 107quater, 108ter et 115 de la Constitution.

Toutefois, les personnes physiques et les personnes morales, à l'exception de l'Etat, des Communautés, des Régions et de la Commission communautaire commune en ce qui concerne les matières visées à l'article 63 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relatives aux institutions bruxelloises, ne peuvent invoquer la violation des formes visées à l'alinéa précédent.»

Art. 14. In dezelfde gecoördineerde wetten wordt een artikel 14bis ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 14bis. Voor de toepassing van artikel 14 worden als substantiële vormen beschouwd, het overleg, de betrokkenheid, het geven van inlichtingen, de adviezen, de eensluidende adviezen, de akkoorden, de gemeenschappelijke akkoorden met uitzondering van de samenwerkingsakkoorden bedoeld in artikel 92bis van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, en de voorstellen die de betrekkingen tussen de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten betreffen en die voorgeschreven zijn door of krachtens de wetten aangenomen in uitvoering van de artikelen 59bis, 59ter, 107quater, 108ter en 115 van de Grondwet.

De natuurlijke en de rechtspersonen, behalve de Staat, de Gemeenschappen, de Gewesten en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie wat de aangelegenheden betreft die bedoeld zijn in artikel 63 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, kunnen echter de schending van de in het vorige lid bedoelde vormen niet inroepen.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 15. Les articles 17 et 18 des mêmes lois coordonnées, abrogés par la loi du 28 juin 1983 portant l'organisation, la compétence et le fonctionnement de la Cour d'arbitrage, sont rétablis dans la rédaction suivante, sous forme d'un chapitre III complétant le Titre III et intitulé: «De la suspension».

«Chapitre III: De la suspension.

Art. 17. § 1er. A la demande de la partie requérante, la Chambre compétente pour trancher l'affaire au fond, peut ordonner à l'unanimité, par un arrêt motivé, la suspension de l'exécution de l'acte ou du règlement attaqué si le recours invoque la violation des articles 6, 6bis et 17 de la Constitution.

§ 2. La suspension de l'exécution ne peut être décidée que si des moyens sérieux fondés sur la violation des articles précités de la Constitution sont invoqués et à condition que l'exécution immédiate de l'acte ou du règlement attaqué risque de causer un préjudice grave difficilement réparable.

§ 3. La demande de suspension de l'exécution est introduite par un acte distinct qui est joint à la requête en annulation.

La demande contient un exposé des faits de nature à établir que l'exécution immédiate de l'acte ou du règlement attaqué risque de causer un préjudice grave difficilement réparable.

§ 4. La Chambre statue dans un délai de soixante jours, les parties entendues, sur la demande de suspension de l'exécution. Au cas où la suspension de l'exécution est ordonnée, il est statué sur la requête en annulation dans les six mois du prononcé de l'arrêt ordonnant la suspension.

Art. 18. Le Roi fixe, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, la procédure relative à la demande de suspension de l'exécution. Des règles spécifiques peuvent être fixées concernant l'examen des demandes de suspension de l'exécution qui sont manifestement irrecevables et non fondées. Une procédure spécifique pour l'examen au fond, dans le cas où la suspension de l'exécution est ordonnée, peut également être fixée.

Au cas où la suspension de l'exécution est ordonnée du chef de la violation des articles 6, 6bis et 17 de la Constitution, l'affaire est, à la demande du requérant, renvoyée à l'assemblée générale de la section d'administration. Dans ce cas, les articles 94 à 98 sont d'application.

Si l'assemblée générale de la section d'administration n'annule pas l'acte ou le règlement attaqué, la suspension cesse immédiatement ses effets. Dans ce cas, l'affaire est renvoyée, pour examen d'autres moyens éventuels, à la chambre qui en était initialement saisie.

Art. 15. De artikelen 17 en 18 van dezelfde gecoördineerde wetten, opgeheven door de wet van 28 juni 1983 houdende de inrichting, de bevoegdheid en de werking van het Arbitragehof, worden opnieuw opgenomen in de volgende lezing in de vorm van een hoofdstuk III, tot aanvulling van Titel III met het opschrift: «De schorsing».

«Hoofdstuk III: «De schorsing».

Art. 17. § 1. Op vraag van de verzoekende partij kan de Kamer die bevoegd is om de zaak ten gronde te beslechten, eenparig bij een met redenen omkleed arrest de schorsing van de tenuitvoerlegging van de aangevochten akte of verordening bevelen indien het beroep de schending van de artikelen 6, 6bis en 17 van de Grondwet aanvoert.

§ 2. Tot schorsing van de tenuitvoerlegging kan slechts worden besloten als ernstige middelen gegrond op de schending van de voormelde artikelen van de Grondwet worden aangevoerd en op voorwaarde dat de onmiddellijke tenuitvoerlegging van de akte of de verordening waartegen het beroep is gericht, een moeilijk te herstellen ernstig nadeel kan berokkenen.

§ 3. De vordering tot schorsing van de tenuitvoerlegging wordt ingesteld bij een afzonderlijke akte die bij het verzoekschrift tot vernietiging wordt gevoegd.

De vordering bevat een uiteenzetting van de feiten waaruit moet blijken dat de onmiddellijke toepassing van de aangevochten akte of verordening een moeilijk te herstellen ernstig nadeel kan berokkenen.

§ 4. De Kamer doet uitspraak na de partijen gehoord te hebben over de vordering tot schorsing van de tenuitvoerlegging binnen een termijn van zestig dagen. Indien de schorsing van de tenuitvoerlegging wordt bevelen, wordt de vordering ten gronde behandeld binnen zes maanden na de uitspraak van het arrest.

Art. 18. De Koning bepaalt, bij in Ministerraad overlegd besluit, de procedure betreffende de vordering tot schorsing van de tenuitvoerlegging. Voor het behandelen van kennelijk onontvankelijke en kennelijk ongegronde vorderingen tot schorsing van de tenuitvoerlegging kunnen specifieke regels worden bepaald. Voor de gevallen waarin de schorsing van de tenuitvoerlegging is bevelen kan eveneens in een specifieke procedure voor de behandeling ten gronde worden voorzien.

Indien de schorsing van de tenuitvoerlegging wordt bevelen uit hoofde van de schending van de artikelen 6, 6bis en 17 van de Grondwet, wordt de zaak op vraag van de verzoeker verwezen naar de algemene vergadering van de afdeling administratie.

In dit geval wordt toepassing gemaakt van de artikelen 94 tot 98.

Indien de algemene vergadering de aangevochten akte of verordening niet vernietigt, houdt de schorsing onmiddellijk op gevolg te hebben. In dit geval wordt de zaak voor de behandeling van eventuele andere middelen verwezen naar de kamer waarbij zij oorspronkelijk werd ingeleid.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 16. L'article 51bis des mêmes lois coordonnées est complété par l'alinéa suivant:

«Les avis à donner aux membres de l'Exécutif de la Région de Bruxelles-Capitale et aux membres du collège réuni, en application de l'article 9, sont formulés en français et en néerlandais.»

Art. 16. Artikel 51bis van dezelfde gecoördineerde wetten wordt aangevuld met het volgende lid:

«De adviezen aan de leden van de Brusselse Hoofdstedelijke Executieve en de leden van het verenigd college, te verstrekken met toepassing van artikel 9, worden in het Nederlands en het Frans gesteld.»

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — L'article 17 est ainsi libellé:

Art. 17. L'article 63, alinéa 1er, des mêmes lois coordonnées est remplacé par la disposition suivante:

«Les avis émis par application de l'article 10 et les arrêts rendus par application des articles 11, 12, 13, 14, 16, 17 et 18 sont rédigés dans la langue dans laquelle l'affaire a été traitée conformément aux dispositions du présent chapitre. Les arrêts sont traduits sans délai sauf les exceptions prévues par le Roi.»

Art. 17. Artikel 63, eerste lid, van dezelfde gecoördineerde wetten wordt door de volgende bepaling vervangen:

«De adviezen uitgebracht bij toepassing van artikel 10 en de arresten uitgesproken bij toepassing van de artikelen 11, 12, 13, 14, 16, 17 en 18 worden gesteld in de taal waarin de zaak behandeld werd, overeenkomstig de bepalingen van dit hoofdstuk. De arresten worden onverwijld vertaald behalve de uitzonderingen waarin de Koning voorziet.»

M. Henrion et consorts proposent l'amendement que voici:

«A la dernière phrase de l'article 63, alinéa 1er, tel que proposé par cet article, supprimer les mots: «sauf les exceptions prévues par le Roi.»

«In de laatste volzin van artikel 63, eerste lid, zoals voorgesteld door dit artikel, te doen vervallen de woorden «behalve de uitzonderingen waarin de Koning voorziet.»

La parole est à M. Henrion.

M. Henrion. — Monsieur le Président, cet amendement suggère de supprimer la possibilité pour le Roi d'introduire des exceptions à la publicité des arrêts du Conseil d'Etat.

En commission, j'ai déjà mis en doute le bien-fondé de ce pouvoir conféré au Roi — au gouvernement — et j'estime donc qu'il ne faut pas réduire cette publicité que je juge indispensable car il s'agit d'une règle importante et je ne vois pas pourquoi il faudrait y déroger expressément.

M. le Président. — Le vote sur l'amendement et le vote sur l'article 17 sont réservés.

De stemming over het amendement en de stemming over artikel 17 worden aangehouden.

Art. 18. L'article 69 des mêmes lois coordonnées est remplacé par la disposition suivante:

« Art. 69. Le Conseil d'Etat est composé:

— De trente membres, étant un premier président, un président, huit présidents de chambre et vingt conseillers d'Etat;

— De l'auditorat, comprenant un auditeur général, un auditeur général adjoint, quarante-huit premiers auditeurs, auditeurs et auditeurs adjoints;

— Du bureau de coordination, comprenant dix premiers référendaires, référendaires et référendaires adjoints;

— Du greffe, comprenant un greffier en chef, un greffier de section et sept greffiers. »

Art. 18. Artikel 69 van dezelfde gecoördineerde wetten wordt vervangen door de volgende bepaling:

« Art. 69. De Raad van State is samengesteld:

— Uit dertig leden, zijnde een eerste voorzitter, een voorzitter, acht kamervoorzitters en twintig staatsraden;

— Uit het auditoraat, samengesteld uit een auditeur-generaal, een adjunct-auditeur-generaal, achtenveertig eerste auditeurs, auditeurs en adjunct-auditeurs;

— Uit een coördinatiebureau, samengesteld uit tien eerste referendarissen, referendarissen en adjunct-referendarissen;

— Uit de griffie, samengesteld uit een hoofdgriffier, een afdelingsgriffier en zeven griffiers. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 19. L'article 71, § 3, des mêmes lois coordonnées est remplacé par la disposition suivante:

« § 3. Sont nommés par le Roi premiers auditeurs ou premiers référendaires, respectivement:

a) Les auditeurs qui comptent onze années de fonction comme auditeur, auditeur adjoint, référendaire ou référendaire adjoint;

b) Les référendaires qui comptent onze années de fonction comme auditeur, auditeur adjoint, référendaire ou référendaire adjoint. »

Art. 19. Artikel 71, § 3, van dezelfde wetten wordt vervangen door de volgende bepaling:

« § 3. Tot eerste auditeur of eerste referendaris worden onderscheidenlijk door de Koning benoemd:

a) De auditeurs die elf jaar dienst tellen als auditeur, adjunct-auditeur, referendaris of adjunct-referendaris;

b) De referendarissen die elf jaar dienst tellen als auditeur, adjunct-auditeur, referendaris of adjunct-referendaris. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 20. A l'article 75, alinéa 1er, deuxième phrase, des mêmes lois coordonnées, les mots « désignés par Lui » sont insérés entre les mots « les premiers auditeurs » et les mots « participent à cette direction ».

Art. 20. In artikel 75, eerste lid, tweede zin, van dezelfde gecoördineerde wetten worden de woorden « door Hem aangegeven » ingevoegd tussen het woord « De » en de woorden « eerste auditeurs ».

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 21. L'article 91 des mêmes lois coordonnées est précédé de l'intitulé suivant: « Chapitre IV: De l'assemblée générale de la section d'administration ».

Art. 21. Vóór artikel 91 van dezelfde gecoördineerde wetten wordt het volgende opschrift ingevoegd: « Hoofdstuk IV: De algemene vergadering van de afdeling administratie ».

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 22. L'article 93 des mêmes lois coordonnées est remplacé par la disposition suivante:

« Art. 93. A la demande du requérant, laquelle doit être faite au plus tard lors du dépôt de son mémoire en réplique, l'assemblée générale de la section d'administration statue, à titre préjudiciel, par voie d'arrêt, sur les questions relatives à la violation par un acte ou un règlement d'une autorité administrative des articles 6, 6bis et 17 de la Constitution.

Lorsqu'une telle demande a été soulevée par le requérant devant une chambre de la section d'administration saisie d'un recours visé à l'article 14, celle-ci doit demander à l'assemblée générale de statuer sur cette demande.

Toutefois, elle n'y est pas tenue:

1) Lorsque le recours est irrecevable;

2) Lorsque l'annulation de l'acte attaqué peut être prononcée sur la base de la violation d'une autre norme que celles qui sont visées à l'alinéa 1er.

L'assemblée générale est saisie des questions préjudicielles par la transmission au greffier en chef d'une expédition de l'arrêt de renvoi, signée par le président et le greffier de la chambre. L'arrêt de renvoi est notifié aux parties.

La chambre qui a posé la question préjudicielle est tenue, pour la solution du litige à l'occasion duquel elle a été posée, de se conformer à l'arrêt rendu par l'assemblée générale. »

Art. 22. Artikel 93 van dezelfde gecoördineerde wetten wordt door de volgende bepaling vervangen:

« Art. 93. Op vraag van de verzoeker, die ten laatste moet gebeuren bij het indienen van zijn memorie van wederantwoord, doet de algemene vergadering van de afdeling administratie, bij wijze van prejudiciële beslissing, uitspraak bij wege van arrest op de vragen omtrent de schending van de artikelen 6, 6bis en 17 van de Grondwet door een akte of een verordening van een administratieve overheid.

Wanneer een dergelijke vraag door de verzoeker wordt opgeworpen voor een kamer van de afdeling administratie waarbij een bij artikel 14 bedoeld beroep is ingesteld, moet deze de algemene vergadering verzoeken op deze vraag uitspraak te doen.

Zij is daartoe echter niet gehouden:

1) Wanneer het beroep onontvankelijk is;

2) Wanneer de nietigverklaring van de aangevochten akte kan worden uitgesproken op grond van de schending van een andere norm dan die welke in het eerste lid vermeld zijn.

De prejudiciële vragen worden bij de algemene vergadering aanhangig gemaakt door de indiening bij de hoofdgriffier van een door de voorzitter en de griffier van de kamer ondertekende uitgifte van het arrest van verwijzing. Er wordt van het arrest van verwijzing kennis gegeven aan de partijen.

De kamer die de prejudiciële vraag heeft gesteld moet voor de oplossing van het geschil, naar aanleiding waarvan ze werd gesteld, zich voegen naar het arrest van de algemene vergadering. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 23. L'article 94 des mêmes lois coordonnées est remplacé par la disposition suivante:

« Art. 94. L'assemblée générale est composée des membres du Conseil d'Etat visés à l'article 89, alinéa 1er. Elle siège en nombre pair, qui ne peut être inférieur à huit, y compris celui qui la préside.

Elle est composée en nombre égal de membres du Conseil d'Etat ayant justifié par leur diplôme qu'ils ont passé l'examen de docteur ou de licencié en droit dans la langue française d'une part et dans la langue néerlandaise d'autre part. Le cas échéant, il est fait application de l'article 89, alinéa 2.»

Art. 23. Artikel 94 van dezelfde gecoördineerde wetten wordt vervangen door de volgende bepaling:

« Art. 94. De algemene vergadering bestaat uit de leden van de Raad van State vermeld in artikel 89, eerste lid. Ze houdt zitting in even getal en met ten minste acht leden, de voorzitter daaronder begrepen.

Zij bestaat uit een gelijk aantal leden van de Raad van State die door hun diploma bewezen hebben dat zij het examen voor doctor of licentiaat in de rechten enerzijds in het Nederlands en anderzijds in het Frans hebben afgelegd. In voorkomend geval wordt artikel 89, tweede lid, toegepast. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 24. Les articles 95 à 98 des mêmes lois coordonnées, abrogés par la loi du 28 juin 1983, sont rétablis dans la rédaction suivante:

« Art. 95. L'assemblée générale est présidée par le premier président ou, à son défaut, par le président du Conseil d'Etat. A leur défaut, la présidence est exercée par le plus ancien des présidents de chambre présents ou, le cas échéant, des conseillers présents.

Art. 96. Les membres de l'assemblée générale ont voix délibérative, même s'ils ne font pas partie de la section d'administration.

Art. 97. En cas de parité de voix, l'arrêt conclut à l'absence de violation d'une des normes visées à l'article 93, alinéa 1er.

En cas de parité de voix, pour l'application des articles 91 et 92, la requête est rejetée.

Art. 98. L'arrêt doit intervenir dans les 6 mois du prononcé de l'arrêt de renvoi.

Ce délai peut être prorogé, sans que la durée totale des prorogations puisse excéder le double de ce délai. »

Art. 24. De artikelen 95 tot 98 van dezelfde gecoördineerde wetten, opgeheven bij de wet van 28 juni 1983, worden opnieuw opgenomen in de volgende lezing:

« Art. 95. De algemene vergadering wordt voorgezeten door de eerste voorzitter of, bij ontstentenis, door de voorzitter van de Raad van State. Bij ontstentenis van beiden wordt het voorzitterschap waargenomen door de oudstbenoemde onder de aanwezige kamervoorzitters of, in voorkomend geval, door de oudstbenoemde onder de aanwezige staatsraden.

Art. 96. De leden van de algemene vergadering hebben beslissende stem zelfs indien ze geen deel uitmaken van de afdeling administratie.

Art. 97. Bij staking van stemmen besluit het arrest dat er geen schending is van de normen bedoeld bij artikel 93, eerste lid.

Bij staking van stemmen, wat de toepassing van de artikelen 91 en 92 betreft, is het verzoek verworpen.

Art. 98. Het arrest moet worden gewezen binnen 6 maanden na de uitspraak van het arrest tot verwijzing.

Die termijn kan worden verlengd zonder dat de totale duur van de verlengingen het dubbele van die termijn mag overschrijden. »

— Adopté.

Aangenomen.

Chapitre V. — Modifications à la loi ordinaire du 9 août 1980 de réformes institutionnelles

Art. 25. Dans le Titre II de la loi ordinaire du 9 août 1980 de réformes institutionnelles, l'intitulé du chapitre II est remplacé par l'intitulé suivant:

« Chapitre II. — De la concertation et de la coopération entre l'Etat, les Communautés et les Régions. »

Hoofdstuk V. — Wijzigingen van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen

Art. 25. In Titel II van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, wordt het opschrift van hoofdstuk II vervangen door het opschrift luidend als volgt:

« Hoofdstuk II. — Overleg en samenwerking tussen de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 26. L'article 31 de la même loi est remplacé par la disposition suivante:

« Art. 31. § 1er. Il est créé un comité de concertation, composé dans le respect de la parité linguistique:

1) Du gouvernement représenté par le Premier ministre et cinq de ses membres désignés par arrêté royal délibéré en Conseil des ministres;

2) De l'Exécutif flamand représenté par son président et un de ses membres;

3) De l'Exécutif de la Communauté française représenté par son président;

4) De l'Exécutif régional wallon représenté par son président;

5) De l'Exécutif de la Région de Bruxelles-Capitale représenté par son président et un de ses membres appartenant à l'autre groupe linguistique.

§ 2. Toutefois, si en application de l'article 1er, § 4, de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles, les compétences de l'Exécutif régional wallon sont exercées par l'Exécutif de la Communauté française, celui-ci est représenté au comité de concertation par son président et par un de ses membres. »

Art. 26. Artikel 31 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling:

« Art. 31. § 1. Er wordt een overlegcomité opgericht dat, met inachtneming van de taalpariteit, bestaat uit:

1) De regering vertegenwoordigd door de Eerste minister en vijf van haar leden aangeduid bij een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit;

2) De Vlaamse Executieve vertegenwoordigd door haar voorzitter en één van haar leden;

3) De Franse Gemeenschapsexecutieve vertegenwoordigd door haar voorzitter;

4) De Waalse Gewestexecutieve vertegenwoordigd door haar voorzitter;

5) De Brusselse Hoofdstedelijke Executieve vertegenwoordigd door haar voorzitter en één van haar leden, die tot de andere taalgroep behoort.

§ 2. Indien echter in toepassing van artikel 1, § 4, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, de bevoegdheden van de Waalse Gewestexecutieve worden uitgeoefend door de Franse Gemeenschapsexecutieve, wordt deze laatste in het overlegcomité vertegenwoordigd door haar voorzitter en door één van haar leden. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 27. Dans le chapitre II du Titre II de la même loi, il est inséré une nouvelle section II rédigée comme suit :

« Section II. — Des conférences interministérielles »

Art. 31bis. Le comité de concertation peut, en vue de promouvoir la concertation et la coopération entre l'Etat, les Communautés et les Régions, constituer des comités spécialisés dénommés « conférences interministérielles » composés de membres du gouvernement et des Exécutifs des Communautés et des Régions. »

Art. 27. In hoofdstuk II van Titel II van dezelfde wet wordt een nieuwe afdeling II toegevoegd, luidend als volgt :

« Afdeling II. — Interministeriële conferenties »

Art. 31bis. Het overlegcomité kan, met het oog op het bevorderen van het overleg en de samenwerking tussen de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten, gespecialiseerde comités oprichten, « interministeriële conferenties » genoemd en samengesteld uit leden van de regering en van de Executieven van de Gemeenschappen en de Gewesten. »

— Adopté.

Angenomen.

Art. 28. La section II du chapitre II du Titre II de la même loi, intitulée « De la prévention et du règlement des conflits d'intérêts », devient la section III.

Art. 28. Afdeling II van hoofdstuk II van Titel II van dezelfde wet met als opschrift « Voorkoming en regeling van de belangenconflicten », wordt afdeling III.

— Adopté.

Angenomen.

M. le Président. — L'article 29 est ainsi libellé :

Art. 29. L'article 32 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 32. § 1er. Si une Chambre législative ou un Conseil estime qu'elle ou il peut être gravement lésé(e) par un projet ou une proposition de décret ou d'ordonnance ou par un amendement à ces projets ou propositions, déposé devant un autre Conseil ou devant l'assemblée réunie visée à l'article 60 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux Institutions bruxelloises selon le cas, ou par un projet ou une proposition de loi ou par un amendement à ces projets ou propositions, déposé devant une Chambre législative, la Chambre législative ou le Conseil intéressé selon le cas peut, aux trois quarts des voix, demander que la procédure soit suspendue en vue d'une concertation. Dans ce cas, la procédure est suspendue pendant soixante jours.

Si l'assemblée réunie visée à l'article 60 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux Institutions bruxelloises estime qu'elle peut être gravement lésée par un projet ou une proposition de loi déposé devant une Chambre législative ou par un projet ou une proposition de décret déposé devant un Conseil ou par un amendement à ces projets et propositions, elle peut, à la majorité des voix dans chacun de ses groupes linguistiques, demander que la procédure soit suspendue en vue d'une concertation. Dans ce cas, la procédure est suspendue pendant soixante jours.

Si la concertation n'a pas abouti à une solution dans ce délai, la Chambre des représentants est saisie du litige et rend, dans les trente jours, un avis motivé au comité de concertation visé à l'article 31 qui rend une décision selon la procédure du consensus dans les trente jours.

Le troisième alinéa n'est pas applicable lorsque la procédure visée au premier alinéa est mise en œuvre par une Chambre législative. Dans ce cas, le comité de concertation visé à l'article 31 rend une décision selon la procédure du consensus dans les soixante jours.

§ 2. Se le gouvernement, un Exécutif ou le collège réuni visé à l'article 60 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux Institutions bruxelloises estime qu'il peut être gravement lésé

par un projet de décision ou une décision du gouvernement, d'un Exécutif, du collège réuni ou d'un de leurs membres, le Premier ministre, le président de l'Exécutif ou du collège réuni peut, en vue d'une concertation, saisir le comité de concertation visé à l'article 31 qui rend une décision selon la procédure du consensus dans les soixante jours. Dans ce cas, la décision litigieuse ou son exécution est suspendue pendant ce délai.

§ 3. Si le gouvernement, un Exécutif ou le collège réuni ou un de leurs membres estime qu'il peut être gravement lésé par l'absence d'une décision du gouvernement, d'un Exécutif, du collège réuni ou d'un de leurs membres, le Premier ministre, le président de l'Exécutif ou du collège réuni peut saisir le comité de concertation visé à l'article 31 en vue d'une concertation.

Lorsque le gouvernement, un Exécutif, le collège réuni ou un de leurs membres est tenu de prendre une décision, la procédure visée au premier alinéa du présent paragraphe est applicable, étant entendu que le comité de concertation rend une décision selon la procédure du consensus dans les soixante jours.

§ 4. Le président de l'Exécutif de la Région de Bruxelles-Capitale ne peut saisir le comité de concertation, en application des §§ 2 et 3, que d'un conflit d'intérêts relatif à des matières qui ressortissent à la compétence de l'Etat ou des Régions.

En ce qui concerne les matières qui relèvent de la compétence de la Commission communautaire commune en vertu de l'article 63 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux Institutions bruxelloises, il ne peut, en outre, exercer le même pouvoir qu'à la demande du collège réuni.

§ 5. Dans l'hypothèse où une procédure relative à un conflit de compétence a été ou est engagée, toute procédure de règlement d'un conflit d'intérêts sur la même matière est suspendue.

§ 6. Le gouvernement, le comité de concertation visé à l'article 31, un Exécutif de Communauté ou de Région ou le collège réuni peut demander à la section de législation du Conseil d'Etat, siégeant dans la composition prescrite par l'article 85bis des lois sur le Conseil d'Etat, coordonnées le 12 janvier 1973, de donner dans un délai de huit jours un avis motivé sur le point de savoir si le conflit soumis au comité de concertation en application des §§ 1er à 3 inclus est ou non exempt d'un conflit de compétence.

Lorsque, selon l'avis de la section de législation, il y a conflit de compétence, la procédure devant le comité de concertation est définitivement clôturée.

§ 7. Les dispositions du § 6 ne sont pas d'application lorsqu'à propos d'un projet ou d'une proposition de décision litigieux, la section de législation du Conseil d'Etat s'est déjà prononcée par avis motivé sur les conflits de compétence invoqués devant le comité de concertation.

§ 8. Le comité de coopération visé à l'article 43 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux Institutions bruxelloises ou l'Exécutif de la Région de Bruxelles-Capitale peut demander à la section de législation du Conseil d'Etat, siégeant dans la composition prescrite par l'article 85bis des lois sur le Conseil d'Etat, coordonnées le 12 janvier 1973, de donner dans un délai de huit jours un avis motivé sur le point de savoir si l'initiative prise par le Roi en vertu de l'article 45, alinéa 1er, de la loi précitée, ou par le Conseil des ministres en vertu de l'article 46, alinéa 1er, de la loi précitée est prise conformément à ces dispositions.

Lorsque, selon l'avis de la section de législation, l'initiative n'est pas conforme, selon le cas, à l'article 45 ou à l'article 46 de la loi précitée, la procédure prévue par ces articles est définitivement clôturée. »

Art. 29. Artikel 32 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 32. § 1. Indien een Wetgevende Kamer of een Raad oordeelt ernstig te kunnen worden benadeeld door een in een andere Raad of, naar het geval in de verenigde vergadering als bedoeld bij artikel 60 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen ingediend ontwerp of voorstel van decreet of ordonnantie of door een amendement op deze ontwerpen of voorstellen of door een in een Wetgevende

Kamer ingediend ontwerp of voorstel van wet of door een amendement op deze ontwerpen of voorstellen, kan de betrokken Wetgevende Kamer of Raad, naargelang van het geval, met drie vierde van de stemmen om schorsing van de procedure vragen met het oog op overleg. In dat geval wordt de procedure geschorst gedurende zestig dagen.

Indien de verenigde vergadering bedoeld in artikel 60 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen oordeelt dat ze ernstig kan worden benadeeld door een in een Wetgevende Kamer ingediend ontwerp of voorstel van wet of door een in een andere Raad ingediend ontwerp of voorstel van decreet of door een amendement op deze ontwerpen of voorstellen, kan zij met de meerderheid van de stemmen in elk van haar beide taalgroepen, om schorsing van de procedure vragen met het oog op een overleg. In dat geval wordt de procedure geschorst gedurende zestig dagen.

Indien het overleg binnen deze termijn tot geen oplossing leidt, wordt het geschil aanhangig gemaakt bij de Kamer van volksvertegenwoordigers die binnen de dertig dagen een gemotiveerd advies uitbrengt aan het in artikel 31 bedoeld overlegcomité dat binnen dertig dagen volgens de procedure van de consensus beslist.

Het derde lid is niet van toepassing wanneer de in het eerste lid bedoelde procedure door een Wetgevende Kamer is ingeleid. In dat geval neemt het in artikel 31 bedoeld overlegcomité een beslissing binnen zestig dagen volgens de procedure van de consensus.

§ 2. Indien de regering, een Executieve of het verenigd college bedoeld in artikel 60 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen oordeelt ernstig te kunnen worden benadeeld door een ontwerp van beslissing of een beslissing van de regering, van een Executieve, van het verenigd college of van één hunner leden, kan de Eerste minister, de voorzitter van de Executieve of van het verenigd college de zaak met het oog op overleg aanhangig maken bij het in artikel 31 bedoeld overlegcomité, dat binnen zestig dagen volgens de procedure van de consensus beslist. In dit geval wordt de betwiste beslissing of de uitvoering ervan gedurende deze termijn geschorst.

§ 3. Indien de regering, een Executieve of het verenigd college of één hunner leden oordeelt ernstig te kunnen worden benadeeld door de afwezigheid van een beslissing van de regering, van een Executieve, van het verenigd college of van één hunner leden, kan de Eerste minister, de voorzitter van de Executieve of van het verenigd college de zaak aanhangig maken bij het in artikel 31 bedoeld overlegcomité met het oog op overleg.

Wanneer de regering, een Executieve, het verenigd college of één hunner leden verplicht is een beslissing te nemen, is de in het eerste lid van deze paragraaf bedoelde procedure van toepassing, met dien verstande dat het overlegcomité binnen zestig dagen volgens de procedure van de consensus beslist.

§ 4. De voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijk Executieve kan, in toepassing van de §§ 2 en 3, een belangenconflict slechts aanhangig maken bij het overlegcomité als het betrekking heeft op aangelegenheden die onder de bevoegdheid van de Staat of van de Gewesten vallen.

Wat de aangelegenheden betreft die krachtens artikel 63 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen tot de bevoegdheid van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie behoren, kan hij daarenboven dezelfde bevoegdheid alleen uitoefenen op aanvraag van het verenigd college.

§ 5. Wanneer een procedure in verband met een bevoegdheidsconflict is of wordt ingeleid, wordt elke procedure tot regeling van een belangenconflict over eenzelfde aangelegenheid geschorst.

§ 6. De regering, het in artikel 31 bedoeld overlegcomité, een Executieve van een Gemeenschap of een Gewest of het verenigd college kan de afdeling wetgeving van de Raad van State, zitting houdend in de samenstelling voorgeschreven door artikel 85bis van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, verzoeken om binnen een termijn van acht dagen een

gemotiveerd advies uit te brengen over de vraag of het met toepassing van de §§ 1 tot en met 3 aan het overlegcomité voorgelegde conflict al dan niet vrij is van een bevoegdheidsconflict.

Indien er, volgens het advies van de afdeling wetgeving, een bevoegdheidsconflict is, wordt de procedure in het overlegcomité definitief afgesloten.

§ 7. De bepalingen van § 6 zijn niet van toepassing wanneer de afdeling wetgeving van de Raad van State over een betwist ontwerp of voorstel van beslissing reeds een gemotiveerd advies heeft uitgebracht wat de bevoegdheidsconflicten betreft, ingeroepen voor het overlegcomité.

§ 8. De samenwerkingscommissie bedoeld in artikel 43 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen of de Brusselse Hoofdstedelijke Executieve kan de afdeling wetgeving van de Raad van State zitting houdend in de samenstelling voorgeschreven door artikel 85bis van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, verzoeken om binnen een termijn van acht dagen een gemotiveerd advies uit te brengen over de vraag of het initiatief genomen door de Koning krachtens artikel 45, eerste lid, van voornoemde wet of door de Ministerraad krachtens artikel 46, eerste lid, van voornoemde wet, overeenkomstig deze bepalingen is genomen.

Indien, volgens het advies van de afdeling wetgeving, het initiatief, naargelang van het geval, niet conform is met artikel 45 of met artikel 46 van voornoemde wet, wordt de door deze artikelen voorziene procedure definitief afgesloten. »

M. Henrion et consorts proposent l'amendement que voici :

« A cet article, remplacer le deuxième alinéa du § 1er de l'article 32 tel que proposé, par la disposition suivante :

« Si un groupe linguistique de l'assemblée visée à l'article 60 de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux Institutions bruxelloises estime qu'il peut être gravement lésé par un projet ou une proposition de loi déposé devant une Chambre législative ou par un projet ou une proposition de décret déposé devant un Conseil ou par un amendement à ces projets ou propositions, ce groupe linguistique peut, à la majorité de ses membres, demander que la procédure soit suspendue en vue d'une concertation. Dans ce cas, la procédure est suspendue pendant soixante jours. »

« In artikel 32, § 1, van dezelfde wet, zoals voorgesteld door dit artikel, het tweede lid te vervangen als volgt :

« Indien een taalgroep van de verenigde vergadering bedoeld in artikel 60 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen, oordeelt ernstig benadeeld te kunnen worden, hetzij door een ontwerp of een voorstel van wet dat bij een van de Wetgevende Kamers werd ingediend, hetzij door een ontwerp of een voorstel van decreet dat bij een Raad werd ingediend, hetzij door een amendement op die ontwerpen of voorstellen, kan hij met de meerderheid van de stemmen in de betrokken taalgroep om de schorsing van de procedure verzoeken ten einde overleg te plegen. In dat geval wordt de procedure gedurende zestig dagen geschorst. »

La parole est à M. Henrion.

M. Henrion. — Monsieur le Président, nous nous référons à la justification de l'amendement.

M. le Président. — Le vote sur l'amendement et le vote sur l'article 29 sont réservés.

De stemming over het amendement en de stemming over artikel 29 worden aangehouden.

Art. 30. L'article 33 de la même loi est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 33. Le comité de concertation visé à l'article 31 est saisi par le Premier ministre, par le président d'un Exécutif ou, dans

les cas et selon les modalités prévus à l'article 32, § 4, par le président de l'Exécutif de la Région de Bruxelles-Capitale, de tout projet de décision ou de décision d'un ministre, d'un Exécutif, du collège réuni, ou de l'un de leurs membres, en raison du fait qu'une des parties intéressées n'a pas observé les procédures de concertation, d'association, de transmission d'information, d'avis, d'avis conforme, d'accord, d'accord commun, à l'exception des accords de coopération visés à l'article 92bis de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles, et de propositions qui concernent les relations entre l'Etat, les Communautés et les Régions et qui sont prévues par ou en vertu des lois prises en exécution des articles 59bis, 59ter, 107quater, 108ter et 115 de la Constitution.

Dans ce cas, et par dérogation à l'article 32, § 6, la décision litigieuse ou son exécution est suspendue jusqu'à ce que le comité de concertation constate selon la procédure du consensus que les règles de procédure prescrites ont été observées, la suspension ne pouvant cependant excéder un délai de 120 jours. »

Art. 30. Artikel 33 van dezelfde wet wordt vervangen door de volgende bepaling:

« Art. 33. Bij het in artikel 31 bedoeld overlegcomité wordt door de Eerste minister, de voorzitter van een Executieve of, in de gevallen en volgens de modaliteiten voorzien in artikel 32, § 4, door de voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Executieve, elk ontwerp van beslissing of elke beslissing van een minister, van een Executieve, van het verenigd college of één hunner leden aanhangig gemaakt wegens het feit dat één der betrokken partijen de procedures van overleg, van betrokkenheid, van het geven van informatie, van advies, van eensluidend advies, van akkoord, van gemeenschappelijk akkoord, de samenwerkingsakkoorden bedoeld in artikel 92bis van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen uitgezonderd, en van voorstellen die de betrekkingen tussen de Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten betreffen en die voorzien zijn door of krachtens de wetten tot uitvoering van de artikelen 59bis, 59ter, 107quater, 108ter en 115 van de Grondwet, niet heeft nageleefd.

In dat geval en in afwijking van artikel 32, § 6, wordt de betwiste beslissing of de uitvoering ervan geschorst tot op het ogenblik dat het overlegcomité volgens de procedure van de consensus vaststelt dat de voorgeschreven procedureregels in acht genomen werden, zonder dat de schorsing een termijn van 120 dagen mag overschrijden. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 31. Dans la même loi, est inséré un article 33bis, rédigé comme suit:

« Art. 33bis. Pour empêcher que le consensus soit atteint dans les cas où le comité doit, en vertu de la loi, décider selon la procédure du consensus, les deux membres de l'Exécutif de la Région de Bruxelles-Capitale doivent rejeter la proposition soumise au comité de concertation. »

Art. 31. Er wordt in dezelfde wet, een artikel 33bis ingevoegd, luidend als volgt:

« Art. 33bis. Om te beletten dat de consensus bereikt wordt, in de gevallen waarin het overlegcomité krachtens de wet volgens de procedure van de consensus dient te beslissen, dienen de twee leden van de Brusselse Hoofdstedelijke Executieve het voorstel te verwerpen dat aan het overlegcomité voorgelegd werd. »

— Adopté.

Aangenomen.

Chapitre VI. — Dispositions relatives à l'emploi des langues dans les services de l'Exécutif de la Région de Bruxelles-Capitale, des collèges de la Commission communautaire française et de la Commission communautaire flamande et du collège réuni de la Commission communautaire commune

Art. 32. § 1er. Les services centralisés et décentralisés de l'Exécutif de la Région de Bruxelles-Capitale et du collège réuni utilisent le français et le néerlandais comme langues administratives.

Dans les services visés à l'alinéa 1er, nul ne peut être nommé ou promu à une fonction ou à un emploi s'il n'a une connaissance du français ou du néerlandais constatée conformément à l'article 15, § 1er, alinéa 3, des lois sur l'emploi des langues en matière administrative, coordonnées le 18 juillet 1966.

Les articles 50 et 54, le chapitre V, section 1re, à l'exception des dispositions relatives à l'emploi de l'allemand, et les chapitres VII et VIII, des mêmes lois sont applicables aux services visés à l'alinéa 1er.

§ 2. Sans préjudice de l'application de l'article 55, alinéa 2, de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux Institutions bruxelloises, les services de l'Agglomération bruxelloise sont soumis aux dispositions du § 1er du présent article.

Hoofdstuk VI. — Bepalingen inzake het gebruik der talen in de diensten van de Brusselse Hoofdstedelijke Executieve, van de colleges van de Vlaamse en de Franse Gemeenschapscommissie en van het verenigd college van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

Art. 32. § 1. De gecentraliseerde en gedecentraliseerde diensten van de Brusselse Hoofdstedelijke Executieve en van het verenigd college gebruiken het Nederlands en het Frans als bestuurs taal.

In de diensten bedoeld in het eerste lid kan niemand tot een ambt of een betrekking worden benoemd of bevorderd tenzij hij Nederlands of Frans kent, welke kennis wordt vastgesteld overeenkomstig artikel 15, § 1, derde lid, van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966.

De artikelen 50 en 54, hoofdstuk V, afdeling 1, de bepalingen die het gebruik van het Duits betreffen uitgezonderd, en de hoofdstukken VII en VIII, van dezelfde wetten, zijn van toepassing op de in het eerste lid bedoelde diensten.

§ 2. Onverminderd de toepassing van artikel 55, tweede lid, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen, zijn de diensten van de Brusselse Agglomeratie onderworpen aan de bepalingen van § 1 van dit artikel.

Het woord is aan de heer Tant.

De heer Tant. — Mijnheer de Voorzitter, ik wens de minister nog een vraag te stellen omdat naar mijn mening geen voldoende duidelijkheid bestaat in de artikelen 32 en volgende over de verhoudingen die zullen worden in acht genomen bij de administratieve diensten ressorterend onder de Brusselse Hoofdstedelijke Executieve. In het verslag wordt verwezen naar een gewoonterechtelijk gevestigd gebruik volgens hetwelk de een derde-twee derdeverhouding zou worden gerespecteerd. Ik vind daarover niets terug in de tekst van het ontwerp. Betekent dit dat het ook nergens kan worden afgedwongen? Geen enkele instantie, zoals bijvoorbeeld de Vaste Commissie voor taaltoezicht, kan dus toezien op een bepaalde in acht genomen verhouding bij gebrek aan de omschrijving van een dergelijke verhouding.

Graag kreeg ik hieromtrent een duidelijk antwoord van de minister.

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris Dupré.

De heer Dupré, staatssecretaris voor Institutionele Hervormingen, belast met de herstructurering van het ministerie van Openbare Werken, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen, en staatssecretaris voor

Kleine en Middelgrote Ondernemingen, toegevoegd aan de minister van Middenstand. — Mijnheer de Voorzitter, ik kan de heer Tant antwoorden dat dit afhankelijk is van het werkvolume van de taalkaders.

De heer Tant. — Mijnheer de minister, ik wil niet lastig zijn, maar het werkvolume moet toch op de ene of de andere manier een « objectieverbaar » element zijn, zoniet vervalt elke toetsingsmogelijkheid.

De heer Dupré, staatssecretaris voor Institutionele Hervormingen, belast met de herstructurering van het ministerie van Openbare Werken, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen, en staatssecretaris voor Kleine en Middelgrote Ondernemingen, toegevoegd aan de minister van Middenstand. — Mijnheer Tant, u spreekt dan over een feitelijke zaak, namelijk het optellen van dossiers en dergelijke. Dat kunnen wij niet in een norm gieten. Wij kunnen dat alleen bij wijze van vaststelling doen en naarmate dit op een eerlijke manier gebeurt, zal het geen problemen opleveren.

De heer Tant. — Mijnheer de minister, wanneer gebeurt dan deze vaststelling van de verhoudingen?

De heer Dupré, staatssecretaris voor Institutionele Hervormingen, belast met de herstructurering van het ministerie van Openbare Werken, toegevoegd aan de minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen, en staatssecretaris voor Kleine en Middelgrote Ondernemingen, toegevoegd aan de minister van Middenstand. — Als er geen kritiek is op de werking van de diensten, dan is er ook geen probleem. Als er wel kritiek is, moet er een controle gebeuren op het werkvolume.

De Voorzitter. — Ik breng artikel 32 in stemming.

Je mets aux voix l'article 32.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 33. § 1er. Les services institués au sein des services visés à l'article 32 de la présente loi, dont l'activité ne s'étend pas à tout le territoire de la Région de Bruxelles-Capitale, sont soumis aux dispositions prévues au chapitre III, section 3, des lois sur l'emploi des langues en matière administrative, coordonnées le 18 juillet 1966.

§ 2. Les articles 50 et 54, et les chapitres VII et VIII des mêmes lois sont applicables aux services visés au § 1er du présent article.

Art. 33. § 1. De diensten opgericht binnen de in artikel 32 van deze wet bedoelde diensten, waarvan de werkring niet het gehele gebied van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest bestrijkt, zijn onderworpen aan de bepalingen van hoofdstuk III, afdeling 3, van de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966.

§ 2. De artikelen 50 en 54, en de hoofdstukken VII en VIII van dezelfde wetten, zijn van toepassing op de diensten bedoeld in § 1 van dit artikel.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 34. Le secrétaire permanent au recrutement est seul compétent pour délivrer des certificats en vue d'attester les connaissances linguistiques exigées par les articles 32 et 33 de la présente loi.

Art. 34. De vaste wervingssecretaris alleen is bevoegd om bewijzen omtrent de bij de artikelen 32 en 33 van deze wet vereiste taalkennis uit te reiken.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 35. Les services du collège de la Commission communautaire française et les services du collège de la Commission communautaire flamande sont soumis au même régime linguistique que celui qui est applicable aux services locaux d'une commune sans statut linguistique spécial appartenant respectivement à la région de langue française et à la région de langue néerlandaise.

Art. 35. De diensten van het college van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en de diensten van het college van de Franse Gemeenschapscommissie vallen onder dezelfde taalregeling als de plaatselijke diensten van een gemeente zonder speciale taalregeling van respectievelijk het Nederlandse en het Franse taalgebied.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 36. § 1er. L'article 7, §§ 3 à 9, de la loi du 28 décembre 1984 portant suppression ou restructuration de certains organismes d'intérêt public, est applicable aux organismes d'intérêt public soumis au pouvoir de contrôle de l'Exécutif de la Région de Bruxelles-Capitale ou du collège réuni de la Commission communautaire commune.

§ 2. Dans les organismes d'intérêt public placés sous l'autorité de l'Exécutif de la Région de Bruxelles-Capitale ou du collège réuni de la Commission communautaire commune, le directeur général et le directeur général adjoint appartiennent à un rôle linguistique différent.

Sauf les exceptions prévues par l'Exécutif de la Région de Bruxelles-Capitale, toutes les décisions sont signées par le directeur général et par le directeur général adjoint.

Art. 36. § 1. Artikel 7, §§ 3 tot 9, van de wet van 28 december 1984 tot afschaffing of herstructurering van sommige instellingen van openbaar nut, is van toepassing op de instellingen van openbaar nut die onder het toezicht staan van de Brusselse Hoofdstedelijke Executieve of van het verenigd college van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie.

§ 2. In de instellingen van openbaar nut die onder het gezag staan van de Brusselse Hoofdstedelijke Executieve of van het verenigd college van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie behoren de directeur-generaal en de adjunct-directeur-generaal tot een verschillende taalrol.

Alle beslissingen, behalve degene die door de Brusselse Hoofdstedelijke Executieve worden vastgesteld, worden ondertekend door de directeur-generaal en door de adjunct-directeur-generaal.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 37. § 1er. Le jour de la reprise par l'Exécutif de la Région de Bruxelles-Capitale du personnel du ministère de la Région bruxelloise, visée à l'article 40, § 2, de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux Institutions bruxelloises, l'article 43bis inséré par la loi ordinaire du 9 août 1980 dans les lois sur l'emploi des langues en matière administrative, coordonnées le 18 juillet 1966, est abrogé.

§ 2. L'article 18 de la loi du 28 décembre 1984 portant suppression ou restructuration de certains organismes d'intérêt public est abrogé.

Art. 37. § 1. Op de dag dat de personeelsleden van het ministerie van het Brusselse Gewest door de Brusselse Hoofdstedelijke Executieve worden overgenomen, zoals voorgeschreven in artikel 40, § 2, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen, wordt artikel 43bis in de wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, gecoördineerd op 18 juli 1966, ingevoegd bij de gewone wet van 9 augustus 1980, opgeheven.

§ 2. Artikel 18 van de wet van 28 december 1984 tot afschaffing of herstructurering van sommige instellingen van openbaar nut wordt opgeheven.

— Adopté.

Aangenomen.

Chapitre VII. — Dispositions diverses applicables à la Région de Bruxelles-Capitale

Art. 38. § 1er. Le contrôle administratif et budgétaire de l'Agglomération bruxelloise et des communes de la Région de Bruxelles-Capitale ayant eu accès au Fonds d'aide au redressement financier des communes, ainsi que des communes de la Région de Bruxelles-Capitale présentant un compte en déficit, se fait à l'intervention d'inspecteurs régionaux.

§ 2. La mission des inspecteurs régionaux est d'intérêt général.

§ 3. L'Exécutif de la Région de Bruxelles-Capitale règle l'organisation et le fonctionnement de l'Inspection régionale.

Hoofdstuk VII. — Diverse bepalingen van toepassing op het Brussels Gewest

Art. 38. § 1. De administratieve en begrotingscontrole op de Brusselse Agglomeratie en op de gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest die toegang hebben verkregen tot het Hulpfonds tot financieel herstel van de gemeenten, alsook op de gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest waarvan de rekening een deficit vertoont, wordt verricht door toedoen van gewestelijke inspecteurs.

§ 2. De opdracht van de gewestelijke inspecteurs is van algemeen belang.

§ 3. De Brusselse Hoofdstedelijke Executieve regelt de organisatie en de werking van de Gewestelijke Inspectie.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 39. Le Titre IV du Code du logement annexé à l'arrêté royal du 10 décembre 1970, confirmé par la loi du 2 juillet 1971, modifié et complété par la loi du 25 mars 1981 contenant des dispositions particulières à la Région bruxelloise, est complété pour la Région de Bruxelles-Capitale par un chapitre X, rédigé comme suit :

« Chapitre X. — Le Fonds du logement des familles de la Région bruxelloise SC.

Art. 115. Les dispositions des Titres I et IV du présent Code du logement, à l'exception des articles visés à l'article 97, et les dispositions des lois et arrêtés concernant le Fonds du logement de la Ligue des familles nombreuses de Belgique sont d'application pour le Fonds du logement des familles de la Région bruxelloise SC. »

Art. 39. Titel IV van de Huisvestingscode aangehecht aan het koninklijk besluit van 10 december 1970, bekrachtigd door de wet van 2 juli 1971, gewijzigd en aangevuld door de wet van 25 maart 1981 houdende bijzondere bepalingen voor het Brussels Gewest, wordt voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aangevuld met een hoofdstuk X, luidend als volgt :

« Hoofdstuk X. — Het Woningfonds van de gezinnen van het Brussels Gewest CV.

Art. 115. De bepalingen van de Titels I en IV van deze Huisvestingscode, met uitzondering van de artikels bedoeld in artikel 97, en de bepalingen van de wetten en besluiten betreffende het Woningfonds van de Bond der kroostrijke gezinnen

van België zijn van toepassing op het Woningfonds van de gezinnen van het Brussels Gewest CV. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 40. § 1er. Dans l'article 27, § 1er, de la loi du 21 août 1987 modifiant la loi organisant les agglomérations et les fédérations de communes et portant des dispositions relatives à la Région bruxelloise, il est inséré entre l'avant-dernier et le dernier alinéa un alinéa nouveau, rédigé comme suit :

« Le Centre peut, en outre, être chargé par l'Exécutif de la Région de Bruxelles-Capitale de toute mission relative à l'informatisation de l'administration régionale bruxelloise et des organismes d'intérêt public de la Région de Bruxelles-Capitale.

En ce qui concerne l'application de l'informatique au Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale, le Centre agit sur ordre et aux frais du Conseil. »

§ 2. A l'article 27, § 7, de la loi visée au § 1er, les mots « aux organismes d'intérêt public de la Région de Bruxelles-Capitale » sont insérés entre les mots « locaux » et « en ».

Art. 40. § 1. In artikel 27, § 1, van de wet van 21 augustus 1987 tot wijziging van de wet houdende organisatie van de agglomeraties en federaties van gemeenten en houdende bepalingen betreffende het Brussels Gewest, wordt tussen het voorlaatste en het laatste lid een nieuw lid ingevoegd, luidend als volgt :

« Het Centrum kan daarenboven door de Brusselse Hoofdstedelijke Executieve worden belast met elke opdracht betreffende de informatica van de Brusselse gewestelijke administratie en van de instellingen van openbaar nut van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Wat de toepassing van de informatica in de Brusselse Hoofdstedelijke Raad betreft, treedt het Centrum op in opdracht en op kosten van de Raad. »

§ 2. In artikel 27, § 7, van de in § 1 bedoelde wet, worden de woorden « aan de instellingen van openbaar nut van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest » toegevoegd tussen de woorden « besturen » en « toekennen ».

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 41. L'arrêté royal du 8 mars 1989 créant l'Institut bruxellois pour la gestion de l'environnement est confirmé, à l'exception de l'article 8.

Art. 41. Het koninklijk besluit van 8 maart 1989 tot oprichting van het Brussels Instituut voor milieubeheer wordt bekrachtigd, met uitzondering van het artikel 8.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 42. L'article 1er, A, de la loi du 16 mars 1954 relative au contrôle de certains organismes d'intérêt public, est complété comme suit : « Institut bruxellois pour la gestion de l'environnement. »

Art. 42. Artikel 1, A, van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instellingen van openbaar nut, wordt aangevuld als volgt : « Brussels Instituut voor milieubeheer. »

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 43. L'article 3 de l'arrêté royal du 8 mars 1989 créant l'Institut bruxellois pour la gestion de l'environnement est complété par un § 4 rédigé comme suit :

« § 4. L'Exécutif peut charger les fonctionnaires de l'Institut des compétences de contrôle que les lois et arrêtés confèrent en

matière d'environnement aux fonctionnaires des services de l'Exécutif.»

Art. 43. Artikel 3 van het koninklijk besluit van 8 maart 1989 tot oprichting van het Brussels Instituut voor milieubeheer wordt aangevuld met een § 4, luidend als volgt:

«§ 4. De Executieve kan de ambtenaren van het Instituut belasten met de controlebevoegdheden inzake leefmilieu die de wetten en besluiten toekennen aan de ambtenaren van de diensten van de Executieve.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 44. Dans la loi du 26 mars 1971 sur la protection des eaux de surface contre la pollution il est inséré, au sein du chapitre II, une section 4, rédigée comme suit:

«Section 4: Dispositions particulières à la Région de Bruxelles-Capitale.

Art. 32sexies. Les articles 8, 9, 11, 14, 15, 26, 27, 28, 29, 30, 31 et 32 de la présente loi ne sont pas applicables à la Région de Bruxelles-Capitale.

Art. 32septies. Dans la présente loi les mots «société d'épuration des eaux» sont remplacés, pour la Région de Bruxelles-Capitale, par les mots «Institut bruxellois pour la gestion de l'environnement».

Art. 32octies. L'article 10, § 1er, 1., *b*) et *c*), de la présente loi est remplacé, pour la Région de Bruxelles-Capitale, par les dispositions suivantes:

«*b*) D'établir ou de faire établir les projets d'installations nouvelles et de procéder ou de faire procéder à l'exécution de ceux-ci;

c) D'assurer ou de faire assurer l'exploitation et l'entretien de ces installations.»

Art. 44. In de wet van 26 maart 1971 op de bescherming van de oppervlaktewateren tegen verontreiniging, wordt in hoofdstuk II een afdeling 4 ingevoegd luidend als volgt:

«Afdeling 4: Bepalingen eigen aan het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest.

Art. 32sexies. De artikelen 8, 9, 11, 14, 15, 26, 27, 28, 29, 30, 31 en 32 van deze wet zijn niet van toepassing op het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest.

Art. 32septies. In deze wet wordt voor het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest het woord «waterzuiveringsmaatschappij» vervangen door de woorden «Brussels Instituut voor milieubeheer».

Art. 32octies. Het artikel 10, § 1, 1., *b*) en *c*) van deze wet wordt voor het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest vervangen door de volgende bepalingen:

«*b*) De plannen om nieuwe installaties op te maken of te doen opmaken, uit te voeren of te doen uitvoeren;

c) Deze installaties te exploiteren of te doen exploiteren, te onderhouden of te doen onderhouden.»

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 45. L'Exécutif de la Région de Bruxelles-Capitale est, à l'exclusion de l'intervention de tout autre organe, compétent la première fois qu'il est procédé à la nomination aux emplois de directeur général et de directeur général adjoint de l'Office régional bruxellois de l'emploi.

Art. 45. De Brusselse Hoofdstedelijke Executieve is, met uitsluiting van de tussenkomst van elk ander orgaan, bevoegd wanneer de eerste keer een benoeming wordt gedaan in de

betrekkingen van directeur-generaal en van adjunct-directeur-generaal van de Brusselse Gewestelijke dienst voor arbeidsbemiddeling.

— Adopté.

Aangenomen.

Chapitre VIII. — Dispositions transitoires et finales

Art. 46. L'arrêté royal du 22 juillet 1987 relatif aux inspecteurs régionaux auprès de l'Exécutif de la Région de Bruxelles-Capitale est confirmé à la date de son entrée en vigueur.

Hoofdstuk VIII. — Overgangsbepalingen en slotbepalingen

Art. 46. Het koninklijk besluit van 22 juli 1987 betreffende de gewestelijke inspecteurs bij de Brusselse Hoofdstedelijke Executieve wordt bevestigd op datum van zijn inwerkingtreding.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 47. Jusqu'à l'installation du Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale, la déclaration visée à l'article 23bis, § 2, de la loi électorale communale peut également être valablement signée par au moins deux membres des Chambres législatives appartenant au groupe linguistique auquel l'acte de présentation rattache l'intéressé.

Art. 47. Tot aan de installatie van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad kan de verklaring bedoeld in artikel 23bis, § 2, van de gemeentekieswet, eveneens op geldige wijze worden ondertekend door ten minste twee leden van de Wetgevende Kamers, die behoren tot de taalgroep waar de voordracht de belanghebbende bij indeelt.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — L'article 48 est ainsi libellé:

Art. 48. L'appartenance linguistique des candidats aux élections communales du 9 octobre 1988 et des membres du conseil de l'aide sociale élus après ces élections et avant l'entrée en vigueur de la présente loi, est établie par une déclaration écrite signée par:

1) Soit au moins 100 électeurs communaux appartenant au groupe linguistique auquel la déclaration rattache l'intéressé;

2) Soit au moins deux membres du Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale ou, jusqu'à l'installation du Conseil de la Région de Bruxelles-Capitale, des Chambres législatives, appartenant au groupe linguistique auquel la déclaration rattache l'intéressé.

Pour l'application de l'alinéa 1er, 1°, l'appartenance linguistique des électeurs communaux est déterminée par la langue dans laquelle est rédigée leur carte d'identité ou, lorsque celle-ci est bilingue, par la langue dans laquelle y sont inscrites les mentions spécifiques.

Art. 48. De taalaanhorigheid van de kandidaten voor de gemeenteraadsverkiezingen van 9 oktober 1988 en van de leden van de raad voor maatschappelijk welzijn, verkozen na deze verkiezingen en vóór de inwerkingtreding van deze wet, wordt vastgesteld door een schriftelijke verklaring, ondertekend door:

1) Hetzij ten minste 100 gemeenteraadskiezers, die behoren tot de taalgroep waar de verklaring de belanghebbende bij indeelt;

2) Hetzij ten minste twee leden van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad, of, tot op het ogenblik van de installatie van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad, van de Wetgevende Kamers,

die behoren tot de taalgroep waar de verklaring de belanghebbende bij indeelt.

Voor de toepassing van het eerste lid, 1°, wordt de taalaanhoorigheid van de gemeenteraadskiezeraars bepaald door de taal waarin hun identiteitskaart is opgemaakt of, wanneer zij in de twee talen is opgemaakt, door de taal van de specifieke vermeldingen die erop zijn aangebracht.

M. Desmedt propose la suppression de cet article.

De heer Desmedt stelt voor dit artikel te doen vervallen.

La parole est à M. Desmedt.

M. Desmedt. — Monsieur le Président, cet amendement dépendant de celui que j'ai déposé à l'article 52, je me propose de le défendre au moment où ce dernier sera soumis à discussion.

M. le Président. — Le vote sur l'amendement et le vote sur l'article 48 sont réservés.

De stemming over het amendement en de stemming over artikel 48 worden aangehouden.

Art. 49. Si à la date d'entrée en vigueur de la présente loi, l'élection des membres du conseil de l'aide sociale a déjà eu lieu, les informations visées à l'article 18ter de la loi du 8 juillet 1976 organique des centres publics d'aide sociale sont communiquées à la députation permanente du conseil provincial dans les 15 jours de l'entrée en vigueur de la présente loi.

Art. 49. Wanneer de verkiezing van de leden van de raad voor maatschappelijk welzijn reeds heeft plaatsgehad op het ogenblik van de inwerkingtreding van deze wet, worden de gegevens vermeld in artikel 18ter van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, binnen de 15 dagen na de inwerkingtreding van deze wet aan de bestendige deputatie van de provincieraad toegezonden.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 50. A titre transitoire, et jusqu'à l'installation des organes de la Région de Bruxelles-Capitale, l'Exécutif de la Région de Bruxelles-Capitale, son président et ses membres visés par la présente loi s'entendent, respectivement, comme l'Exécutif de la Région bruxelloise, le président et les membres dudit Exécutif.

Art. 50. Bij wijze van overgangsmaatregel en tot op het ogenblik van de installatie van de instellingen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, moeten de Brussels Hoofdstedelijke Executieve, haar voorzitter en haar leden, bedoeld in onderhavige wet, begrepen worden respectievelijk als de Executieve van het Brussels Gewest, de voorzitter en de leden van bedoelde Executieve.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 51. L'article 45 produit ses effets au 1er mars 1989.

Art. 51. Artikel 45 heeft uitwerking met ingang van 1 maart 1989.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — L'article 52 est ainsi libellé:

Art. 52. § 1er. La présente loi entre en vigueur le jour de sa publication au *Moniteur belge*.

§ 2. Dans les communes où une réclamation ou un recours relatif à l'élection communale est introduit conformément aux articles 74 à 77 de la loi électorale communale, les dispositions du chapitre Ier n'entrent toutefois en vigueur que le jour de l'installation du nouveau conseil communal.

§ 3. L'augmentation, prévue à l'article 18, du nombre de membres du Conseil d'Etat, de l'auditorat et du bureau de coordination, entre en vigueur à la date fixée par arrêté royal délibéré en Conseil des ministres.

Art. 52. § 1. Deze wet treedt in werking de dag waarop zij in het *Belgisch Staatsblad* wordt bekendgemaakt.

§ 2. In de gemeenten waar overeenkomstig de artikelen 74 tot en met 77 van de gemeentekieswet een bezwaar of een beroep is ingediend betreffende de gemeenteraadsverkiezing, treden de bepalingen van hoofdstuk I evenwel slechts in werking de dag van de installatie van de nieuwe gemeenteraad.

§ 3. De bij artikel 18 bepaalde verhoging van het aantal leden van de Raad van State, van het auditoraat en van het coördinatiebureau treedt in werking op de bij een in Ministeraad overlegd koninklijk besluit vastgestelde datum.

M. Desmedt propose l'amendement que voici:

« Remplacer le § 1er de cet article par la disposition suivante:

« La présente loi entre en vigueur le jour de sa publication au Moniteur belge, sauf les articles 1er à 8 et 47 à 50 qui entreront en vigueur lors du prochain renouvellement des conseils communaux des communes concernées. »

« Paragraaf 1 van dit artikel te vervangen als volgt:

« Deze wet treedt in werking de dag waarop zij in het Belgisch Staatsblad wordt bekendgemaakt, behalve de artikelen 1 tot 8 en 47 tot 50 die in werking treden bij de eerstvolgende vernieuwing van de gemeenteraden van de betrokken gemeenten. »

La parole est à M. Desmedt.

M. Desmedt. — Monsieur le Président, cet amendement vise à reporter l'application des articles premier à 8 et 47 à 50 jusqu'au prochain renouvellement des conseils communaux. Les élections communales d'octobre 1988 se sont, en effet, déroulées sans que les candidats aient pu faire une déclaration d'appartenance linguistique. Alors que les conseils communaux et les CPAS sont installés et fonctionnent, il me paraît anormal que l'on demande aux candidats de justifier leur appartenance linguistique.

Personnellement, je combats le projet mais, s'il est voté, j'en admettrai l'application. J'estime cependant que c'est au moment du dépôt des listes des prochaines élections communales que les candidats devront déclarer leur appartenance linguistique. L'électeur saura ainsi exactement pour qui il vote.

Je demande donc le renvoi des dispositions relatives aux CPAS et à l'échevin supplémentaire après les prochaines élections communales.

M. le Président. — Le vote sur l'amendement et le vote sur l'article 52 sont réservés.

De stemming over het amendement en de stemming over artikel 52 worden aangehouden.

Il sera procédé ultérieurement aux votes réservés ainsi qu'au vote sur l'ensemble du projet de loi.

De aangehouden stemmingen en de stemming over het ontwerp van wet in zijn geheel hebben later plaats.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET
DES PENSIONS POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1989*Discussion générale et vote des articles*ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN
PENSIOENEN VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1989*Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen*

M. le Président. — Nous abordons l'examen du projet de loi contenant le budget des pensions pour l'année budgétaire 1989.

Aan de orde is de bespreking van het ontwerp van wet houdende de begroting van pensioenen voor het begrotingsjaar 1989.

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

La parole est à M. Bock.

M. Bock. — Monsieur le Président, je m'adresse à Mme le secrétaire d'Etat en rappelant qu'il y a deux ans se fêtaient le cinquantième anniversaire de son département. Cinquante ans de prestations de pensions, c'est pour vous, madame, et pour nous tous, un fameux héritage.

Savoir qu'au soir de sa vie, et vous êtes au début de la vôtre, mais un jour viendra ...

M. Wyninckx. — Si elle en a encore le temps!

M. Bock. — Je pense qu'avec un ami anversoïse comme vous, monsieur Wyninckx, elle pourrait durer très longtemps et c'est, en tout cas, ce que je lui souhaite. *(Sourires.)*

Savoir qu'au soir de sa vie, dis-je, son œuvre faite, le citoyen pourra compter sur la solidarité de ses compatriotes et percevoir, à son tour, le juste retour de ce qu'il aura donné pendant son activité, quelle sécurité, quelle tranquillité! Et pour les plus démunis, quelle chance!

Nous ne devons pas oublier non plus que tous ceux qui reçoivent aujourd'hui sont ceux qui ont contribué à créer la richesse et le patrimoine que nous avons accumulés.

C'est le résultat de la chaîne de la solidarité humaine qui doit se baser sur deux principes, deux principes simples, mais réels et combien importants: la justice et la solidarité.

Mon intervention se limitera à un seul point: la pension des travailleurs indépendants.

J'ai réclamé pour eux, madame, l'application de deux principes: la justice et la solidarité.

Après la dette publique, c'est votre budget qui vient, en ordre d'importance, dans les dépenses de l'Etat. Il en constitue plus de 10 p.c.

A l'occasion du cinquantième budget des Pensions, votre prédécesseur a déclaré que les salariés représentent, dans ce domaine, environ 30 p.c. des dépenses et les indépendants 10 p.c. seulement.

Il y a quelques mois, à la commission des Classes moyennes, le secrétaire d'Etat aux Classes moyennes, en votre présence d'ailleurs, madame le secrétaire d'Etat aux Pensions, a souligné le rôle des Classes moyennes dans la création d'emplois et donc, dans la résorption du chômage, dans notre pays.

C'est, en effet, dans les petites et moyennes entreprises que les progrès les plus importants se sont réalisés et c'est tout autant de ce côté qu'il faut poursuivre l'œuvre et pour créer des emplois, et pour créer la richesse, en même temps que pour moderniser et développer notre activité.

Il a montré combien les Classes moyennes sont un outil plus qu'important, vital, pour l'expansion et l'avenir du pays.

Il est essentiel toutefois que les indépendants sachent qu'en contribuant ainsi à la prospérité nationale, le temps venu, à 65 ans, ils pourront percevoir, eux aussi, une retraite digne de ce qu'ils ont fait, de ce qu'ils ont apporté, de ce qu'ils ont donné.

A l'heure actuelle, les pensions de retraite des indépendants sont encore inférieures au montant du revenu garanti aux personnes âgées.

Ce que je souhaite, madame, je vous l'ai dit en commençant, c'est tout simplement que justice leur soit rendue et que la solidarité leur accorde, à eux aussi, un montant au moins égal au revenu garanti aux personnes âgées.

En fait, le revenu garanti constitue un minimum vital.

Ce n'est pas à une personne comme vous ou à un homme aussi lettré que le ministre des Pensions, M. Van der Biest, qu'il faut rappeler ce qu'est le sens vital.

Vous réalisez bien qu'en dessous de ce minimum vital, la vie devient pratiquement impossible. Or, à l'heure présente, un indépendant qui a cotisé pendant plus de quarante-cinq ans perçoit une pension de retraite et son conjoint, une pension de survie, qui sont inférieures, et même largement, en pourcentage, au revenu minimum garanti à des personnes âgées qui, malheureusement, n'auraient pas pu travailler.

Vous conviendrez que cela n'est pas juste et, j'en suis convaincu, que cela n'est pas digne.

Certes, le gouvernement précédent avait déjà décidé d'opérer un rattrapage en cinq ans. Certes, cette opération est en cours et l'écart a diminué puisque le temps a avancé. Mais la progression est trop lente, le temps est trop long.

Le 3 février 1986 déjà, j'ai déposé une proposition de loi stipulant que la pension minimum des indépendants ne peut être inférieure au revenu minimum garanti. Elle n'a pu être adoptée, faute de moyens.

Je sais que la pyramide des âges peut inquiéter. Depuis 1970, en quinze ans, 75 000 emplois de travailleurs indépendants actifs ont été perdus alors que dans le même temps, un nombre double de pensionnés supplémentaires était enregistré.

Toutefois, la situation est plus rassurante aujourd'hui. Le nombre de pensionnés tend, en effet, à se stabiliser.

Par ailleurs, les mesures prises pour réduire le chômage et créer de l'emploi, en évitant des dépenses et en créant des richesses poussent les jeunes, comme l'a dit le secrétaire d'Etat aux Classes Moyennes en commission, à s'installer à leur compte.

Les mesures prises réduisent le nombre de chômeurs et, en même temps, accroissent celui des actifs qui cotisent. Chaque mois les statistiques montrent que des milliers de sans-emploi ont trouvé une occupation et que la masse des chômeurs a diminué.

D'ailleurs, la situation du régime des indépendants s'améliore puisque, en 1987, le surplus dépassait 250 millions. L'année précédente, il avait déjà atteint 377 millions.

Dans ces conditions, il est possible d'agir et d'agir tout de suite.

Je vous demande, madame, de ne pas permettre que se prolonge la situation d'iniquité faite aux indépendants qui perçoivent une pension inférieure au minimum garanti aux personnes âgées.

Toute leur vie, les travailleurs indépendants ont pourtant contribué largement à la constitution du patrimoine national. Avec leurs collègues des autres secteurs, ils ont créé la prospérité du pays. Il est donc juste qu'ils perçoivent la pension que nous réclamons pour eux.

L'âge de la retraite ne correspond pas seulement à une diminution des possibilités physiques mais, en même temps, à une plus grande crainte, face à l'avenir, à une plus grande fragilité, à la peur de la maladie et de la solitude. A ce moment, le pensionné doit savoir que son pays lui garantira une pension en rapport avec ses mérites et ses besoins.

Je vous demande donc d'éviter tout atermoiement et d'aligner la pension de retraite et de survie des indépendants, des artisans, des commerçants et des agriculteurs, sur le montant garanti aux personnes âgées.

Si le présent budget ne vous permet par d'atteindre cet objectif, je vous demande de prendre l'engagement ici, au Sénat, qu'en tout cas il le sera, au plus tard, à l'occasion du dépôt du prochain budget des Pensions, celui de 1990.

Vous aurez ainsi tout simplement fait œuvre de justice.

Je vous demande, madame, d'apporter votre conviction, votre solidarité et, si vous me permettez cette remarque personnelle, votre générosité, afin de faire aboutir ce souhait.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Anthuenis.

De heer Anthuenis. — Mijnheer de Voorzitter, het pensioenbeleid in ons land heeft nog nooit zoveel politieke verantwoordelijken gehad als nu, heeft ons nog nooit zoveel geld gekost als nu en heeft ons nog nooit zo weinig opgebracht als nu.

Ik licht deze balans even toe. Bij de bespreking van de begroting van Pensioenen voor het jaar 1988 wees ik er reeds op dat er in de huidige regering ten minste drie leden belast zijn met de pensioensector. Hun kabinetten werken nu reeds meer dan één jaar en kosten ons op jaarbasis zo'n 88 miljoen. Dit is de som van de kabinetsuitgaven van de minister van Pensioenen, van de staatssecretaris van Pensioenen en de helft van de uitgaven van de staatssecretaris van Middenstand en Oorlogsslachtoffers, omdat hij een dubbele functie heeft.

Elke belastingbetaler en elke politicus die een beetje verantwoordelijkheidsgevoel heeft, mag hopen dat met zoveel financiële middelen — ik herhaal het nog eens: met 88 miljoen — en de daarbij behorende 102 medewerkers na een vol jaar denken over onze pensioenen een positieve balans in de vorm van een overdracht «pensioenplan-voor-de-toekomst» ter tafel ligt. Dit is echter niet het geval.

Behalve een voorontwerptekst die — zo wordt toch beweerd — de regering werd voorgelegd, maar onmiddellijk werd weggeveegd en behalve persconferenties en een regeringsmededeling voor de televisie en de radio werd er niets gedaan om de toekomst van de pensioensector te beveiligen en te waarborgen.

Reeds op 29 september 1987 — dus onder de vorige regering — bracht de Nationale Arbeidsraad een omstandig advies uit over de vraag van de regering naar de «veralgemening van de pensioengerechtigde leeftijd op 65 jaar met berekening van het pensioen in 45en en gelijktijdige invoering van een stelsel van flexibele uittreding tussen 60 en 65 jaar op grond van loopbaanjaren».

Het grote nadeel van dat advies is de grondige verdeeldheid waarmee het werd uitgebracht. De standpunten van de vertegenwoordigers van de werkgevers, van de middenstand en van de werknemers lagen op verscheidene punten zeer ver uit elkaar.

Het grote voordeel van datzelfde advies is echter dat de regering een ruim aantal alternatieven krijgt aangeboden, waarvan telkens de financiële weerslag op korte, middellange en lange termijn werd berekend. Liefst 24 hypothesen en varianten werden bekeken en uitgetest. Het lijkt er dan ook op dat de regering hieruit slechts een keuze moet doen en misschien hier of daar wat moet bijschaven. Dertien maanden besluiteloosheid — of moet ik zeggen: dertien maanden van onverzoenbare en onoverbrugbare standpunten binnen de regeringscoalitie — bewijzen dat er meer aan de hand is. Misschien kan de staatssecretaris toch al een sluier oplichten van het pensioenraadsel.

Ik durf veronderstellen dat de respectieve kabinetten en — laten we hopen — ook de regering zelf het al eens is over de parameters die ons toekomstig pensioenstelsel zullen beheersen.

Een belangrijke parameter is ongetwijfeld de evolutie van onze bevolking. Hij geeft ons niet alleen inzicht in het deel van de populatie dat een of andere pensioenregeling zal kunnen genieten, maar ook in het bevolkingsaantal, de actieven, die de lasten zullen moeten dragen. Daarom vernam ik graag van de

minister met welke vruchtbaarheidstendens hij rekening zal houden en welke cijfers over de levensduur, dus de levensverwachting van de pasgeborenen, hij zal hanteren. Een andere zeer belangrijke parameter is ongetwijfeld ook het aandeel van de vrouwenarbeid. Met welke prognoses werd daarbij rekening gehouden?

Tenslotte — ik geef onmiddellijk toe dat het een moeilijk te kwantificeren factor is — vernam ik graag met welke «gedragshypothesen» er werd gewerkt. Ik verklaar mij nader. Het is niet door bijvoorbeeld de BTW op een bepaald produkt te verdubbelen, dat de Staat daaruit ook dubbele inkomsten haalt. De fiscale verhoging kan ook het menselijk gedrag beïnvloeden. Er wordt van die produkten minder gekocht of er zal een vervangingsprodukt worden gezocht. Door deze gedragswijziging zal de verhoogde BTW zelfs een lagere, eerder dan een hogere opbrengst kunnen geven. Eenzelfde fenomeen kan zich ook in de pensioensector voordoen, als bijvoorbeeld de pensioenleeftijd uniform tot 65 jaar wordt opgetrokken, of tot 60 jaar wordt verlaagd, als er een flexibiliteit van 5 jaar wordt ingevoerd, als de 5 procent-vermindering bij vervroeging wordt behouden of afgeschaft.

Dit vergt studiewerk, maar met twee en een half kabinetten, 88 miljoen frank middelen en 102 medewerkers zal u van deze tendensen toch reeds enigszins op de hoogte zijn. Zo hoop ik toch. Trouwens, er werd mij ook meegedeeld dat aan het Planbureau een studieopdracht in verband met de pensioenen werd toevertrouwd. Kan u, mevrouw de staatssecretaris, mij dat bevestigen? En in het positieve geval, kan u mij meedelen wat de precieze omschrijving van de studie is, welke uitgangspunten u meegaf en — vooral — tegen welk tijdstip deze studie zou moeten ter beschikking zijn?

Het grote probleem dat bij het pensioenbeleid rijst betreft uiteraard de financiering. Zowel in de 24 hypothesen, die in het advies van de Nationale Arbeidsraad zijn terug te vinden, als in de verklaringen en plannen van de regering lijkt één zaak duidelijk: het omslagstelsel, dat nu als financiële techniek wordt gebruikt, wordt nergens betwist. Ongetwijfeld heeft dat systeem voordelen — de staatssecretaris zal dat zeker omstandig bevestigen. Maar ook het vroeger toegepaste kapitalisatiestelsel heeft zijn voordelen. De situatie van de pensioensector in Nederland is er een duidelijk voorbeeld van.

Het gaat er niet om ons voor de keuze te stellen of we ofwel het ene stelsel dan wel het andere moeten kiezen. Alleen al de gehele overgang van het ene naar het andere stelsel zou — zeker op korte termijn — voor grote financiële problemen kunnen zorgen. En dat willen we juist vermijden.

Ik denk evenwel dat een duurzame oplossing van ons pensioenstelsel gelegen is in het evenwichtig uitbouwen van een gemengd stelsel, dat zowel op het omslagsysteem als op het kapitalisatiesysteem steunt. Ik zal hier nu niet verder op ingaan en slechts hopen dat wij daar binnen korte tijd de nodige ruimte zullen voor krijgen in de bevoegde senaatscommissie. Ik geef nu slechts de idee ter overweging aan de regering, met de wens dat het syndicale veto niet zo sterk zal zijn dat zelfs deze denkoefening in de regering niet is geoorloofd.

Ter afsluiting van mijn uiteenzetting wens ik nog twee belangrijke, actuele problemen aan de bevoegde staatssecretaris voor te leggen. In de eerste plaats is er het brugrustpensioen, of ruimer alle pensioneringsmogelijkheden die afwijken van het algemene principe en die de jongste jaren ten voordele van de werknemers en van de tewerkstelling werden ingevoerd.

Dat er vroeg of laat een einde zou worden gemaakt aan deze voordelige systemen lag voor de hand. Maar de realiteit toont aan dat er zich een aantal onrechtvaardige toestanden kunnen voordoen. Afhankelijk van de precieze geboortedatum zal de ene werknemer nog ten volle een voordelig pensioenstelsel kunnen genieten, zoals bijvoorbeeld het brugrustpensioen, terwijl de andere — die misschien maar één dag later werd geboren — elk voordeel moet missen. Dit probleem is de minister ongetwijfeld bekend. Overweegt hij om hieraan iets te doen? Bijvoorbeeld met overgangsmaatregelen of met een uitdovend systeem? Of zal hij het zwaard van Damocles hanteren?

Een tweede probleem betreft het onderzoek naar de bestaansmiddelen voor de toekenning van een gewaarborgd inkomen aan bejaarden of voor de toekenning van sommige pensioenen aan zelfstandigen. Hierover stelde ik de minister van Financiën op 1 juni jongstleden een mondelinge vraag. Ik deelde hem toen mee dat — onder meer door personeelsgebrek — de controle-diensten van het ministerie van Financiën bij de behandeling van de dossiers andere prioriteiten leggen dan de verificatie van de formulieren voor het gewaarborgd inkomen voor bejaarden en voor sommige pensioenen van zelfstandigen. Een aantal lage inkomsttrekkers dreigen hiervan het slachtoffer te worden.

In zijn antwoord zegt de minister van Financiën dat, indien hij kennis zou hebben van concrete gevallen waarin ongeoorloofde vertragingen zouden bestaan, hij niet zou nalaten een onderzoek te laten instellen indien hem de naam en het adres van de betrokken belastingplichtigen worden meegedeeld.

Dit is uiteraard een hoopvol antwoord, maar het lijkt me niet gerechtvaardigd dat alleen de gevallen die ik ken, zouden worden behandeld. Ik denk dat een algemene maatregel vereist is zodat alle lage inkomsttrekkers — die een beroep willen doen op een gewaarborgd inkomen voor bejaarden of op een minimumpensioen van zelfstandige — vlug hun recht kunnen genieten.

Daarom zou ik de regering en de ter zake bevoegde ministers willen vragen om de betrokken pensioenadministraties die op de hoogte zijn van de wantoestanden en van de ingediende aanvragen, een lijst te laten opstellen van al de aanvragen voor het gewaarborgd inkomen en voor het zelfstandigenpensioen en die lijst over te zenden aan het ministerie van Financiën. Dit zou een billijke maatregel zijn voor heel wat burgers die met een laag inkomen verder moeten. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Wyninckx.

De heer Wyninckx. — Mijnheer de Voorzitter, ik had niet de bedoeling aan dit debat elementen toe te voegen waaruit zou blijken dat het onderwerp eigenlijk een vrij folkloristisch gegeven is geworden, naar het is onduidelijk dat een minister van Pensioenen zich veroorlooft in dit begrotingsdebat afwezig te blijven.

Mocht ik nog voorzitter zijn van een oppositiefractie, dan zou ik verder gaan dan de twee vorige sprekers, dan zou ik u nu vragen, mijnheer de Voorzitter, de vergadering te schorsen tot de minister hier aanwezig is. Als fractievoorzitter heb ik dit in het verleden herhaalde malen gedaan.

Ik vind de afwezigheid van de minister onduidelijk zelfs — en zo kom ik tot mijn tweede element — als een niet te noemen aantal collega's al even weinig belangstelling voor dit debat aan de dag leggen.

Begrotingsdebatten lokken sinds vele jaren bijna geen belangstelling meer uit. Dat is overigens te begrijpen. Door de opeenvolgende regeringen werd in de voorbije jaren niet de minste eerbied aan de dag gelegd voor de eerste en belangrijkste rol van het Parlement, namelijk het goedkeuren van inkomsten en uitgaven van de Staat.

Als ik het goed heb begrepen, hebben wij daarnet een historische wet besproken. De minister van Begroting en andere sprekers waren onder de indruk van de nieuwe begrotingsprocedure. Ik hoop dat het hele opzet lukt.

Ik heb in dit huis maar al te vaak meegemaakt dat niet alleen de Rijksmiddelenbegroting, maar ook alle uitgavenbegrotingen lang na de maand oktober werden ingediend. Volmachtenwetten, programma- of financiewetten vervulde het scenario.

Een van de fundamentele redenen voor het langzaam afsterven van de parlementaire controle is dus niet alleen het dubbel mandaat en al evenmin een aantal nadelen van het huidige tweekamerstelsel, maar wel het steeds minder opbrengen van respect door de opeenvolgende regeringen voor de eerste en belangrijkste rol van het Parlement. De eerste en belangrijkste verwachting van de burgers ten aanzien van volksvertegenwoordigers en senatoren is het toezicht op de inkomsten en de uitgaven van de regering.

Dit is uiteraard geen kritiek op uw beleid, mevrouw de staatssecretaris, noch op het beleid van de huidige regering. Het is een vaststelling gegroeid uit een vrij lange ervaring in dit huis. Hoe ook de politieke samenstelling was van de opeenvolgende regeringen, zij hebben doorheen de jaren steeds minder kans gegeven aan Kamer en Senaat om op volwaardige wijze hun oorspronkelijke functie, hun historisch gesproken primordiale taak te vervullen. De opeenvolgende regeringen, van welke politieke samenstelling ook, hebben het zich steeds gemakkelijker gemaakt. Sommige excellenties aarzelen daarbij niet om de schuld te schuiven op Kamer en Senaat. Sommige partijvoorzitters beweren vanuit een prille ervaring dat het Parlement dood is. Wanneer het Parlement dan al ziek en verzwakt is, is de besmetting er in de eerste plaats gekomen door het gebrek aan eerbied vanwege de opeenvolgende regeringen, veeleer dan door de schuld van kamerleden en senatoren.

Uit het debat van enkele dagen geleden in de Kamer bleek het gebrek aan belangstelling, terwijl het toch gaat om een begroting van bijna 200 miljard, een van de belangrijkste sinds jaren, waarbij ongeveer één Belg op vier is betrokken. Hoe kan men hier trouwens spreken van een echt debat met zo weinig aanwezigen? Het is zelfs te laat begonnen om volgens de Britse normen te kunnen worden bestempeld als een thee-uurtje.

De begroting houdt een enorm en toenemend budgettair pakket in, dat in de toekomst zal blijven aangroeiën. Maar in de parlementaire mallemolen van nu tot begin juli zal het een van de vele begrotingen voor dit jaar zijn, die op een drafje wordt afgehandeld. Dit is ook zo de vorige jaren gebeurd. Een groot en fundamenteel debat over de nieuwe vormen van solidariteit met de derde leeftijd die tegen de eeuwwisseling moeten tot stand komen, willen we aan een van de meest fundamentele opdrachten van onze beschaving en van onze tradities blijven voldoen, met name het waarborgen van een verantwoorde en gewaarborgde levensstandaard aan de derde leeftijd, zo'n debat zal ook nu andermaal niet tot stand komen.

Hiervoor is overigens ook nog een andere reden. De ingewikkeldheid van onze politieke structuren bracht mee dat de zorg voor de derde leeftijd verspreid ligt over nationale, gemeenschaps- en gewestinstanties. Een totale visie, laat staan een totale aanpak behoren niet meer tot het domein van de mogelijkheden. Nochtans leven bejaarden niet van hun pensioen alleen. Van hun levensstandaard maken ook andere pakketten deel uit: hun gezondheidszorg, hun huisvesting, hun vrijetijdsbesteding, hun verzorging thuis, hun verblijf in aangepaste instellingen, hun veiligheid. Meer dan welke groep van de bevolking ook hebben zij het recht zich veilig geborgen te voelen in hun woning, in hun buurt, in hun stad of dorp, in hun gewest of gemeenschap, in ons land, en waarom vandaag niet zeggen in Europa — waarvoor uw minister vol geestdrift campagne voert terwijl hij afwezig blijft bij dit debat — en in de wereld. Hebben zij niet het recht zich veilig geborgen te weten, beschermd tegen vergrijzing, verarming en vereenzaming?

Waar zal het nog mogelijk zijn de situatie van meer dan één vijfde van onze bevolking bij een groot debat op het parlementaire niveau te ontleden, te bespreken en te helpen oplossen? Het begrotingsdebat wordt sinds enkele jaren gevoerd in de taal van de cijfers. De diepmenselijke problemen van onze maatschappij en van onze bejaarden en toekomstige bejaarden komen hierbij niet ter sprake. Wij zijn vandaag zover gekomen dat een debat over de 200 miljard, die wij vandaag besteden aan dat vijfde van de bevolking, nauwelijks een namiddagvergadering van Kamer en Senaat in beslag neemt. Maar achter dit bedrag gaat zelden de humanitaire bezorgdheid schuil voor dat groeiend aantal medeburgers. Het is één van de vele uitingen die wijzen op een malaise in onze instellingen. Waar het hart is verloren gegaan, blijft enkel nog ruimte voor kille cijfers, die vele diepmenselijke problemen moeten verbergen.

Mevrouw de staatssecretaris, ik hoopte mij tot de minister te kunnen richten. Ik had hem willen zeggen dat een dichtertoepicus als hij en een warmhartige politica als u hiervan akte zouden moeten nemen, evenals de vele collega's, ook degenen die hier niet aanwezig zijn.

In een kort tijdsbestek — wat betekent één jaar in een ministeriële loopbaan — hebt u beiden uw taak naar behoren vervuld. Ik heb u vorig jaar veel succes toegewenst. Vermits u met twee de last draagt die ik enkele jaren geleden alleen heb gedragen bevindt u zich in een bevoorrechte positie om de belangen te behartigen van een bevolkingsgroep die mij nog steeds zeer na aan het hart ligt, om redenen die u wel bekend zijn.

De begroting steeg met twee procent. Voor de gepensioneerden kwam er een lopsverbetering, daar de pensioenen opnieuw nauwer aansluiten bij de stijging van de levensduur. Van het herstel van het onrecht dat de gepensioneerden onder de vorige regeringen werd aangedaan, is vooralsnog geen sprake. Het koopkrachtverlies ingevolge volmacht- en andere wetten, bedroeg minstens vijftien procent. Er werden maatregelen genomen op diverse gebieden, zoals gezondheidszorg, hospitalisatie, huurprijzen enzovoort. De gewaarborgde minimumpensioenen in het stelsel van de werknemers verhoogden met twee procent en bedragen nu voor een gezin 27 111 frank en voor een alleenstaande 21 695 frank. Het is een stap in de goede richting, maar het zou ten minste om 31 000 frank en 24 850 frank moeten gaan.

Dan zou de jarenlange achterstand ongeveer zijn ingelopen. Ook dan zou er nog heel wat moeten gebeuren in verband met specifieke vormen van sociale achteruitgang waarvan bejaarden het slachtoffer werden. Het werd dus de hoogste tijd socialistische te belasten met het pensioenbeleid.

De hoognodige aanpassingen ten voordele van de gepensioneerde zelfstandigen — ik onderschrijf de argumenten van collega Bock — worden verder toegepast, alsmede het optrekken van het gewaarborgd inkomen voor bejaarden. De regering heeft zich ertoe verbonden het koopkrachtherstel te bevorderen en de kleinste pensioenen te verhogen. Er werd weliswaar werk van gemaakt, maar het zijn desalniettemin slechts stappen in de goede richting.

Er blijven vragen rijzen, onder meer in verband met dit gewaarborgd inkomen voor bejaarden dat nu 21 740 frank bedraagt voor een gezin en 14 391 frank voor een alleenstaande. De regering moet zich bezinnen over de criteria gehanteerd bij de toekenning van dit gewaarborgd inkomen. De verarming bij sommige bejaarden is van die aard dat wij er terecht op aandringen de toekenningsvoorwaarden te versoepelen.

Ik weet dat dit ook consequenties zou moeten hebben voor de zelfstandigen, die nu als gezin 18 528 frank en als alleenstaande 14 391 frank pensioen genieten. Het zou billijk zijn mochten zij een bedrag krijgen gelijk aan het gewaarborgd inkomen. Verscheidene wetsvoorstellen werden ter zake ingediend. Ik besef dat dan, wat nu reeds een probleem is, nog een groter probleem zou worden. Immers, de financiering van de tweede fase van het meerjarenplan ten voordele van de gepensioneerde zelfstandigen is nu reeds bedreigd. Het moet geheel worden uitgevoerd en het moet zelfs worden aangepast, want er komen meer en meer onvolkomenheden aan de oppervlakte.

Hierover wil ik volgende vragen stellen.

In het kader van het meerjarenplan dat tot doel heeft het bedrag van het minimumpensioen der zelfstandigen op het niveau te brengen van het gewaarborgd inkomen vallen de gepensioneerden die noch in de regeling voor zelfstandigen, noch in die voor werknemers twee derde van een volledige loopbaan kunnen bewijzen, uit de boot, ook al bewijzen ze een volledige loopbaan of een loopbaan die minstens gelijk is aan twee derde van een volledige loopbaan in beide regelingen samen.

Mevrouw de staatssecretaris, u moet er over nadenken op welke wijze aan deze categorie van gepensioneerden deze verhoging zal worden toegekend.

De organieke toelage van het RSVZ ingeschreven in de begroting 1989 is dezelfde als die van de begroting 1988 uitgedrukt aan indexcijfer 148,59. Is de financiering van de tweede fase van het meerjarenplan dan wel mogelijk?

Ann. parl. Sénat de Belgique — Session ordinaire 1988-1989
Parlem. Hand. Belgische Senaat — Gewone zitting 1988-1989

Vele kleine zelfstandigen, die voor en na de tweede wereldoorlog, ingevolge crisis en werkloosheid, een winkeltje hebben opgezet, en ondanks hard werken geen schatten hebben bijeengebracht, beleven nu, tijdens de avond van hun leven, trieste dagen. Ook hen treffen verarming en vereenzaming. Wij mogen hen niet vergelijken met in weelde levende oudere zakenlui of bankiers. Bij de bespreking van de regeringsverklaring vestigde ik er de aandacht op dat senioren en gepensioneerden in het verleden zwaar hebben ingeleverd. Hun koopkracht werd zwaar aangetast. Na één jaar beleid kan worden gezegd dat de doelstelling van de SP, namelijk dat het pensioen een weerspiegeling dient te zijn van de levensstandaard tijdens het actieve leven tussen redelijke minimum en maximum grenzen, nageleefd wordt.

Een aantal minima zijn opgetrokken en ook voor 1990 en 1991 worden aanpassingen van de minimumpensioenen in het vooruitzicht gesteld. Mag ik nogmaals vragen een vergrijzingspremie toe te kennen op de leeftijd van 75 en 85 jaar? Ik pleit daar reeds lang voor. De levensstandaard van de hoogstbejaarden wordt immers bedreigd door hun toenemende uitgaven voor gezondheidszorg, huisvesting enzoverder. Door ons berekeningssysteem genieten de hoogstbejaarden de laagste pensioenen. Voor hen moet dringend iets worden gedaan.

Dan is er de pensioenleeftijd. Voor ons, SP-parlementsleden, mag niet de leeftijd, maar wel de duur van de beroepsloopbaan doorslaggevend zijn. Een billijke oplossing zou zijn na 40 jaar beroepsloopbaan tussen 60 en 70 jaar een volledig pensioen uit te keren. Ik vraag de staatssecretaris voor Pensioenen hoever het staat met de voorstellen inzake de flexibiliteit, de pensioenleeftijd en de berekeningswijze van het pensioen. Zeer vele 59-jarigen stellen de vraag of zij al dan niet op 60 jaar zullen kunnen vertrekken. Is het mogelijk uitsluitel te geven over de toekomst van brugpensioenen en brugrustpensioenen?

Mevrouw de staatssecretaris, al behoort het misschien niet expliciet tot uw bevoegdheid, toch vraag ik uw aandacht voor de gevolgen van de fiscale decumulatie die ook de gepensioneerden ondergaan.

In tegenstelling echter tot andere categorieën van de bevolking blijft het probleem van de belastingaftrek bestaan. Kan de regering niet overwegen tijdens de begrotingsronde die over enkel weken aanvangt, ter zake voorstellen te doen?

Voorstellen zijn aangekondigd in verband met pensioenen in de overheidssector. De Vlaamse socialistische hebben de voorstellen die zij samen met de Waalse socialistische onder de vorige legislatuur hadden ingediend, nu opnieuw ingediend. Kan u, mevrouw de staatssecretaris, meedelen welke concrete punten die in het wetsvoorstel Wyninckx-Lallemand voorkwamen, overgenomen zijn door de regering?

Het ging over volgende onderwerpen:

- De wederoprichting van de Kas voor weduwen en wezen;
- De wijze van berekenen van het overlevingspensioen;
- De verdeling van het overlevingspensioen tussen de gescheiden echtgenoot en de overlevende echtgenoot;
- Het minimumbedrag van de rust- en overlevingspensioenen;
- De cumulatie van een overlevingspensioen;
- De cumulatie van een overlevingspensioen met een rustpensioen;
- De cumulatie van een pensioen met beroepsarbeid.

De overheidspensioenen worden verhoogd, maar dit lost de onrechtvaardigheden niet op. Door overleg met de syndicaten van het overheidspersoneel, in de zin van het wetsvoorstel dat ik samen met collega Collignon heb ingediend, moet het mogelijk zijn veel geleden schade goed te maken, voornamelijk in verband met de situatie van de weduwen van ambtenaren.

Het is een specifieke groep, die niet aan de aandacht mag ontsnappen.

In het debat over de betaalbaarheid van de pensioenen rond de eeuwwisseling, sluit ik aan bij het begin van mijn betoog. Verlaging van de pensioenleeftijd kan ik niet loskoppelen van een grote flexibiliteit. De meer dan 55-jarigen, en vooral de meer dan 65-jarigen mogen niet worden aangewend als een conjunctuurbarometer. Vandaag gaan opnieuw stemmen op om de toegelaten arbeid te versoepelen en de pensioenleeftijd op te trekken.

Dit kan en mag natuurlijk niet ten nadele van de jonge generatie, en zeker niet van de duizenden jonge werklozen, maar er rijst een sociaal, een psychologisch, een moreel en een humanitair probleem. Er is geen pasklare oplossing, maar de bejaarden zijn geen wegwerpartikelen, die men later te gepasten tijde kan recyclen. Er werden de voorbije jaren een groot aantal waardevolle mannen en vrouwen, om economische en crisisredenen, uit het arbeidsproces gestoten. Zij bevinden zich ook vandaag nog in de kracht van hun leven. Om redenen van individuele of van professionele aard hebben zij zich bij deze situatie neergelegd, en ernaar gaan leven. Velen in deze vergadering kennen echter hun miseries, die niet zozeer van financiële, dan wel van psychische en fysieke aard zijn.

Ik deel het standpunt van PS-voorzitter Spitaels over het verlagen van de pensioenleeftijd. Er zijn drie fundamentele voorwaarden. In de eerste plaats dienen de sociale bijdragen te worden verlaagd in sectoren die minder zwaar worden belast en worden verhoogd voor het regime van de pensioenen. Vervolgens dient het fonds voor het financieel evenwicht van de sociale zekerheid structureel te worden herschikt ten gunste van de gepensioneerden. Tenslotte zou een demografische pensioenreserve moeten worden aangelegd zolang de toekomst onrustwekkend blijft.

Als deze voorzorgsmaatregelen niet worden genomen, dreigt het systeem tegen de eeuwwisseling onoverkomelijk uit evenwicht te raken. En dat zou koren zijn op de molen van de liberale pleitbezorgers van een privatisering van de pensioenen. Het verlagen van de pensioenleeftijd kan en mag het stelsel niet uit zijn evenwicht brengen, ook in een verdere toekomst. De belangrijkste methode om dit te vermijden is natuurlijk een zo volledig mogelijke tewerkstelling. Meer actieven maken meer oprustgestelden mogelijk door een vernieuwde solidariteit. Volgens het Planbureau is dit één van de belangrijkste factoren. Velen die met mij in het verleden verklaarden dat de problemen niet zozeer bij de gepensioneerden liggen, maar wel bij de actieven, krijgen gelijk van het Planbureau. De pensioenuitgaven zouden na de eeuwwisseling stijgen met drie procent, waarvan twee procent ingevolge de stijging van de pensioenbedragen, en slechts één procent door de stijging van het aantal gepensioneerden. De inkomsten daarentegen zouden slechts met twee procent stijgen, wegens het verder dalen van het aantal actieven. Dat is de ware uitdaging. In het Europa van de 21e eeuw zal men één op vier Europese burgers niet uit het sociale en economische debat kunnen weren.

Ook daarom is het zo belangrijk dat Europa eensgezind en welvarend naar een steeds grotere eenmaking gaat. Vermits ik geen kandidaat ben voor de verkiezingen van 18 juni — en ik niet, zoals de minister van Pensioenen, campagne moet voeren op het ogenblik dat zijn begroting wordt besproken — ...

De heer Luyten. — Ik ben kandidaat!

De heer Wyninckx. — ... kan ik deze aanbeveling richten tot alle kandidaten. Vandaag behoort één op vijf Belgen tot de categorie van gepensioneerden; in het jaar 2000 zullen één op vier Europeanen in het Europa van de nieuwe eeuw u beoordelen naar de resultaten van uw werk. In eigen land zou ik zeggen, mij richtend tot de staatssecretaris en de afwezige minister: «U hebt samen goed werk geleverd maar er moet nog een lange weg worden afgelegd.»

Ik beveel ze aan deze belangrijke opdracht met zulke aanzienlijke financiële middelen en voor zo een belangrijk gedeelte van

de bevolking — een bijna historische en humanitaire opdracht — te vervullen met hart eerder dan met de taal van de cijfers. Dat is wat wij, en met ons het groeiend aantal bejaarden in ons land, verwachten. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Mijnheer Wyninckx, ik wil even ingaan, niet op uw uiteenzetting, maar wel op uw opmerking in verband met de afwezigheid van de minister van Pensioenen. Hij heeft zich op geldige manier laten verontschuldigen bij de Senaat.

Zowel hijzelf als de regering zijn op volwaardige en bevoegde wijze vertegenwoordigd door de staatssecretaris. Een van de functies van een staatssecretaris is de minister te vertegenwoordigen.

Men kan het jammer vinden dat de minister afwezig is, maar men mag dit niet beschouwen als een onhoffelijkheid ten opzichte van de Senaat of als een inbreuk op de goede werking van onze instelling.

De heer Wyninckx. — Mijnheer de Voorzitter, ik begrijp uw beleefdheid ten opzichte van de minister. Ik vind dat hij in geweten moet oordelen of hij hier aanwezig moest zijn of zich op hoffelijke manier verontschuldigt.

De heer Luyten. — Ik vind de vervanging zeker zo charmant!

De heer Wyninckx. — Ik vind ze zelfs beter!

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris Detiège.

Mevrouw Detiège, staatssecretaris voor Pensioenen, toegevoegd aan de minister van Pensioenen. — Mijnheer de Voorzitter, de minister heeft inderdaad nadrukkelijk gevraagd hem te verontschuldigen.

De heer Bock heeft aspecten aangehaald in verband met de pensioenen van de zelfstandigen. Ik zal in naam van de minister van mezelf antwoorden op zijn vragen en op de vragen van de heer Wyninckx.

De pensioenen van de zelfstandigen liggen op het ogenblik nog steeds beneden het gewaarborgd inkomen voor bejaarden. Als wij de verhouding pensioenen-bijstand bekijken, merken wij dat de zelfstandigen vaak «steuntrekkers» zijn van het gewaarborgd inkomen voor bejaarden.

Voor de zelfstandigen is er een vijfjarenprogramma gestart tijdens de vorige regering. De tweede fase was uitvoerbaar vanaf 1 januari 1989.

Vanaf dat ogenblik werd het bedrag van het minimumpensioen voor zelfstandigen met een volledige loopbaan verhoogd met een vierde van het verschil tussen het gewaarborgd inkomen en het gewaarborgd minimumbedrag voor zelfstandigen in 1988. Mijnheer Bock, bij andere gelegenheden heb ik u reeds gezegd dat wij rekening hebben gehouden met de stijging van het gewaarborgd inkomen voor bejaarden op 1 januari 1989, waardoor in 1989 eigenlijk meer werd gegeven dan men oorspronkelijk van plan was.

U vraagt mij om volgend jaar de drie volgende schijven in één keer uit te voeren. Ik moet u teleurstellen, omdat wij over de begrotingscijfers voor 1990 nog voorstellen moeten doen. Tegelijkertijd moeten wij in de begroting voor 1990 een ander probleem, vermeld in de regeringsverklaring, aanpakken, namelijk dat van de mensen die een gemengde loopbaan hebben, maar eigenlijk toch een volledige carrière achter de rug hebben. Ook voor hen wensen wij volgend jaar een tegemoetkoming te doen door hen een verhoging van hun pensioen te geven. Wij zijn op het ogenblik met de nodige berekeningen bezig en tijdens de bespreking van de begroting van 1990 zullen wij u daarover uitsluitsel kunnen geven.

Voor de zelfstandigen hebben wij een grotere inspanning kunnen leveren dan voor de andere sectoren, maar de drie volgende schijven kunnen wij niet in één keer uitvoeren. Tussen 1 januari van vorig jaar en 1 januari van dit jaar zijn de minima voor een gezin met 1 400 frank per maand verhoogd. Voor een

alleenstaande en voor de overlevingspensioenen bedraagt de verhoging 908 frank. Voor de werknemerssector bedroegen de verhogingen respectievelijk 1 000 frank, 842 frank en 828 frank. Ik geef u nochtans volkomen gelijk. De pensioenen van de zelfstandigen moeten zo vlug mogelijk het niveau van het gewaarborgd inkomen bereiken.

Over de flexibiliteit van de pensioenleeftijd en de berekeningswijze van de pensioenen, punten die werden aangehaald door de heer Wyninckx en de heer Anthuenis, worden op het ogenblik besprekingen gevoerd. De minister sprak daarover reeds in de Kamer, waar de begroting van Pensioenen in openbare commissie werd behandeld. Misschien was er daarom in de openbare vergadering van de Kamer minder belangstelling.

De heer Wyninckx. — Hier is het een privé-vergadering!

Mevrouw Detiège, staatssecretaris voor Pensioenen, toegevoegd aan de minister van Pensioenen. — De begroting wordt hier inderdaad ongeveer op dezelfde manier behandeld. Over de problematiek van de pensioenleeftijd bracht de Nationale Arbeidsraad tijdens de vorige regering advies uit. In dit advies werd de pensioenleeftijd verhoogd tot 65 jaar voor mannen en vrouwen in het werknemersstelsel, met een berekening van 45en. In de praktijk zou het pensioen van de vrouwen daardoor in koopkracht dalen met ongeveer 13 pct. Ook de heer Wyninckx heeft vermeld hoeveel de pensioenen aan koopkracht hebben ingeboet. Het kan niet de bedoeling zijn in die richting verder te gaan. In de preambule van het interprofessionele akkoord van november 1988 werd verklaard dat « de sociale gesprekspartners positief staan tegenover de organisatie van een driedelig overleg in verband met de problematiek van de pensioenen, waarbij volgende doelstellingen zullen worden nagestreefd: een flexibele pensioenleeftijd waarbij mannen en vrouwen onder dezelfde voorwaarden hun pensioen kunnen nemen tussen 60 en 65 jaar; het onderzoek van de voorwaarden waaronder volledige rechten vanaf 60 jaar kunnen worden georganiseerd ».

Op grond van de preambule van het interprofessioneel akkoord die door de regering werd goedgekeurd werd een initiatief genomen in een interkabinettenwerkgroep. Rekening houdend met de adviezen nummer 858 en 872 van de Nationale Arbeidsraad werden een aantal zaken vooropgesteld.

Zowel de werkgevers als de werknemers zijn het eens over de flexibiliteit van de pensioenleeftijd tussen 60 en 65 jaar en over het principe van de gelijke behandeling voor mannen en vrouwen. Er waren echter meningsverschillen over de begrotingsevenwichten en over de berekeningen. Daarvoor werden nieuwe berekeningen gemaakt.

Om budgettaire redenen stelden de minister van Pensioenen en ikzelf voor een stelsel in te voeren waarbij er een neutralisatie zou zijn van de effecten van de vermindering van de carrière van vijftienveertigsten naar veertigsten, met toegangsvoorwaarden tot de flexibiliteit en een aantal overgangsmaatregelen die van toepassing zijn op invalide werklozen en bruggepensioneerden. Het komt erop neer dat degenen die nu in een stelsel zitten van brugpensioen, werkloosheid of invaliditeit ofwel dat stelsel kunnen blijven genieten, ofwel vanaf de invoering van de flexibiliteit daarop kunnen overschakelen.

Enerzijds, zijn er de uitgaven voor de pensioenen, maar, anderzijds, zijn er diverse stelsels met de tijd gegroeid die tamelijk veel kosten.

Voor de brugrustpensioenen is de huidige meerkost ongeveer 10 miljard. Volgens de cijfers verwacht men — uitsluitend voor het brugrustpensioen — tegen het jaar 2000 een bijkomende meerkost van 11 miljard per jaar, in totaal dus 21 miljard.

Vandaag zijn er in België een groot aantal verschillende soorten gepensioneerde mannen. Vrouwen tellen in die systemen niet mee omdat zij meestal op de leeftijd van 60 jaar gepensionneerd zijn.

De bruggepensioneerden zijn in feite werklozen; de gegevens daarvan zijn niet opgenomen in de begroting van Pensioenen.

De mannelijke vervroegd gepensioneerden op 60 jaar derven voor de rest van hun leven 25 pct. pensioen, indien zij het brugrustpensioen niet kunnen genieten. Sommige bruggepensioneerden ontvangen tot de leeftijd van 65 jaar compensatie voor het verlies dat ze lijden.

Deze compensatie is in feite een vergoeding voor degenen die tewerkgesteld waren in ondernemingen in moeilijkheden. De gepensioneerde zal, naargelang de patroon voor wie hij heeft gewerkt, tot een of ander systeem behoren. Dit zal in de toekomst niet houdbaar zijn.

De collectieve arbeidsovereenkomst verlengt het brugpensioen tot eind 1990.

Het systeem van de brugrustpensioenen werd door de programmawet van december 1988 tot eind 1989 verlengd.

Degenen die nu 59 jaar zijn en op pensioen willen gaan, vragen zich af wat hen te wachten staat. De regering meent dat er ter zake ten laatste in de maand juli een beslissing moet worden genomen. Ofwel moet het huidige systeem worden verlengd, ofwel moet het stelsel worden aangepast zoals is voorgesteld.

Het kernkabinet heeft op het ogenblik nog geen overeenkomst bereikt over de berekeningen die op dezelfde basis waren opgesteld als tijdens de vorige regering. Men meende immers dat men verder moest gaan dan het jaar 2000. Het jaar 2000 bleek echter voor de minister van Pensioenen en mijzelf een aanvaardbaar tijdstip om realistische prognoses te maken. Er werd ons echter gevraagd nieuwe berekeningen te maken op grond van demografische gegevens die het Nationaal Instituut voor de statistiek aan het Planbureau ter beschikking heeft gesteld. Op het ogenblik zijn deze besprekingen bijna rond. In de eerstkomende weken komt er daarover een overleg met de sociale partners.

De vruchtbaarheidstendens is in 1988 lichtjes gestegen tegenover 1987. In 1987 was die 1,55. Door de fiscale decumulatie, door de verbetering van de economische toestand en ook andere redenen zijn er vorig jaar een aantal uitgestelde huwelijken en uitgestelde geboorten geweest waardoor we op een vruchtbaarheidsgraad 1,58 kwamen. We weten niet hoe dat gaat evolueren, maar het Planbureau houdt rekening met een progressieve stijging tot 1,8 in 2040.

De levensverwachting voor mannen wordt tegen 1995 op 73,3 jaar geraamd en op 80,3 jaar voor vrouwen. Tegen het jaar 2000 zou het 73,6 jaar voor de mannen en 80,6 voor de vrouwen zijn, en tegen 2040 75,6 jaar voor de mannen en 82,6 jaar voor de vrouwen.

Wat belangrijker is in deze discussie, zeker op korte termijn zoals de heer Wyninckx heeft aangestipt, is de evolutie in de herkomst van de bijdragen. En daar hebben we een grote evolutie in de activiteitsgraad. In 1987 bedroeg die voor vrouwen 33 pct. Tegen het jaar 2000 verwacht men 47 pct., tegen het jaar 2020 66 pct. en tegen het jaar 2040 72 pct.

Dan is er nog een ander aspect. Bij de berekening van iemands pensioen moet men bijna vijftig jaar teruggaan. Het loonbedrag van de voorbije carrière speelt hierbij een belangrijke rol. De nepstatuten die we de jongste tien jaar hebben gekend, zullen in de jaren 2020, 2030 en 2040 hun invloed doen gelden.

De pensioengegevens die door het Planbureau aan de recentste demografische evolutie werden aangepast, zullen eerlang aan het kernkabinet en dan aan de sociale partners worden voorgelegd.

Daarna zal worden beslist of we het huidige systeem behouden dan wel of we voor het nieuwe systeem vanaf volgend jaar of vanaf 1991 kiezen. Meer kan ik daarover nu niet zeggen. Ik wacht de beslissing af.

Een globale aanpak van het bejaardenbeleid is niet meer mogelijk op nationaal niveau, hoezeer ik dat ook zou wensen. Voor het ogenblik kan dat ook niet in de Gewesten. U weet, mijnheer Wyninckx, dat ik een hoge raad voor de derde leeftijd heb voorgesteld waarin het pensioenprobleem ter sprake zou kunnen komen. Voor de gepensioneerden is niet alleen verzorging en huisvesting belangrijk, maar ook het bedrag van het

pensioen zelf. Dat is vaak bepalend voor de beslissing of ze in een instelling moeten, thuisblijven of wat anders. Diep menselijke problemen zijn inherent aan de pensioensector. Ongeveer 2 miljoen mensen leven uitsluitend van hun pensioen.

Mijnheer Anthuenis, ik ben het met u eens dat het systeem van het wettelijk pensioen zeer belangrijk is.

Uit de vooruitzichten van het Planbureau kunnen wij opmaken dat een eventuele overschakeling van repartitie naar kapitalisatie dezelfde problemen doet rijzen in de toekomst. De muntontwaarding speelt inderdaad een rol. Wij kunnen ter zake een vergelijking maken met de systemen van aanvullende pensioenen en levensverzekeringen die wij vandaag kennen.

Mijnheer Wyninckx, op uw opmerking in verband met de koopkracht wil ik hetzelfde antwoord geven als aan de heer Bock. Rekening houdend met de armoedegrens zoals die op heden is vastgelegd, zouden de minimumpensioenen moeten worden opgetrokken tot circa 31 000 frank. Budgettair is dit niet mogelijk. Wij hebben echter getracht een eerste stap te doen in de richting die u wenst en die u kenbaar hebt gemaakt tijdens uw toespraak vorig jaar ter gelegenheid van de bespreking van de regeringsverklaring. Wij hebben gepoogd de kleinste pensioenen te verhogen. Met het oog hierop hebben wij voor het stelsel van de werknemers een driejarenprogramma uitgewerkt met driemaal een verhoging van 2 pct. en voor het stelsel van de zelfstandigen ook een aantal aanpassingen uitgevoerd. Wij hebben een verhoging voorgesteld van het gewaarborgd inkomen voor bejaarden. In het verleden was het gewaarborgd inkomen voor bejaarden steeds gekoppeld aan het indexcijfer, terwijl de pensioenen indexsprongen hebben gekend. Dit probleem blijft echter bestaan.

De heer Anthuenis wierp het probleem op van het onderzoek naar de bestaansmiddelen. Dit wordt op het ogenblik door het kabinet van minister Van der Biest en mijn kabinet bekeken en wij zullen ter zake maatregelen uitwerken. Het onderzoek naar de bestaansmiddelen kost vaak meer dan het opbrengt.

Wij hebben een aantal voorstellen gedaan met betrekking tot de overheidspensioenen. Uw voorstel, mijnheer Wyninckx, om terug te gaan tot vóór de wet van 1984 is niet in éénmaal te verwezenlijken. Dat weet u zelf. Budgettair is dit nagenoeg onmogelijk. In de programmawet, die morgen in de kamercommissie wordt besproken, wordt een versoepeling van de cumulatierегeling van een overlevingspensioen met een rustpensioen voorgesteld. Dit is een eerste stap in die richting voor de kleine pensioenen uit de overheidssector. Er worden in die programmawet een aantal andere punten ter bespreking voorgelegd.

In een verdere fase, hopelijk nog voor het reces, maar zeker in het begin van het najaar, zal er een ander ontwerp worden ingediend, dat reeds door de Ministerraad is goedgekeurd en dat thans voor advies bij de Raad van State is. In dit ontwerp worden voor de pensioenen uit de overheidssector een aantal verbeteringen van de vorige wetgeving voorgesteld. Zij zijn het resultaat van de onderhandelingen die onlangs werden gevoerd met de overheidssector. Door dit ontwerp zullen een aantal anomalieën uit de wetgeving van 1944 worden weggewerkt. In de wetgeving van 1944 was er, bijvoorbeeld, sprake van personen die met paard en koets geldtransporten moesten doen, daar waar het thans in feite gaat over de PTT-ambtenaren. Zulke zaken zullen uit de wetgeving verdwijnen.

In het ontwerp worden ook een aantal grondige wijzigingen voorgesteld, onder meer in verband met de pensioenen van uit de echt gescheidenen. Zo wordt er in het ontwerp ook een verhoging van het pensioen voor de tweede of de derde echtgenote voorgesteld.

Er worden op het ogenblik ook een aantal onderhandelingen gevoerd. Voor het rijdend personeel van de NMBS zullen een aantal scheefgegroeide situaties uit de tijd van de eenheidswet worden rechtgetrokken en dit door analogie met eerdere maatregelen voor het varend personeel van de Regie voor Maritiem Transport. In die onderhandelingen moet ook de hele problematiek van de «lastige beroepen» aan bod komen. In heel wat sectoren vraagt men om niet alleen op 60 jaar, maar zelfs nog vroeger met pensioen te kunnen gaan.

Dit is een probleem waar grondig zal moeten over worden gepraat en waar wij bepaalde functies zullen moeten afbakenen omdat daar ernstige budgettaire problemen kunnen rijzen. Wanneer wij spreken over de leeftijdsgrens en de flexibiliteit tussen 60, 65 of 70 jaar, moeten wij toegeven dat er zich daar een kentering heeft voorgedaan. De werkgevers pleiten opnieuw voor het in dienst houden van werknemers boven een bepaalde leeftijd, maar er zijn nog slechts 20 pct. werknemers tussen 60 en 65 jaar actief op de arbeidsmarkt. De anderen verlieten de arbeidsmarkt uit eigen beweging of werden uitgestoten door de werkgever. Wij moeten de zaak realistisch bekijken. Het verhogen van de leeftijdsgrens voor de vrouwen zou bijvoorbeeld een stijging van het aantal minder-validen en zieken tot gevolg kunnen hebben.

Mijnheer de Voorzitter, ik heb geprobeerd, in de mate van het mogelijke, te antwoorden op de gestelde vragen. Het probleem van de pensioenleeftijd en de flexibiliteit zal weldra in Kamer en Senaat aan bod komen. In de programmawet zullen een aantal punten in verband met de overheidspensioenen worden voorgesteld. Wij hopen dat de achterstand inzake begrotingen zal zijn ingelopen voor de begroting voor 1990, zodat zij in het najaar in de Senaat zal kunnen worden ingediend. Wij zullen dan tegelijkertijd de voorstellen in verband met de verhoging van de minima bespreken. De heer Bock zal dan ook het probleem van het pensioen voor zelfstandigen opnieuw te berde kunnen brengen. (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à M. Bock.

M. Bock. — Monsieur le Président, si Mme le secrétaire d'Etat a répondu aux questions qui lui ont été posées, toutes les réponses sont malheureusement négatives et je le déplore.

C'est devant une assemblée clairsemée et en l'absence des collègues de la majorité ...

M. Wyninckx. — L'intérêt que l'opposition marque à cet égard n'est pas beaucoup plus grand, monsieur Bock.

M. Bock. — ... que nous avons examiné un budget important, non seulement en raison de sa masse financière, mais aussi parce qu'il intéresse une population qui mérite que l'on se préoccupe de son sort.

Il s'agit, en effet, de personnes âgées, et donc plus fragiles, qui ont plus que d'autres droit à notre aide. Les pensions des indépendants sont inférieures au revenu minimum. Or, le revenu minimum est garanti. *Quid* de la garantie à cet égard?

Une légère augmentation est intervenue en 1989, mais n'est-ce pas la moindre des choses? Outre les cotisations perçues, dans le boni de 2,050 milliards des prestations familiales pour les indépendants, le gouvernement a prélevé une somme d'environ 1,5 milliard. Ce montant a été affecté aux pensions des indépendants. Ce serait un comble que de prélever l'argent des prestations familiales pour les destiner aux pensions sans que le montant de celles-ci soit relevé d'au moins 2 p.c.

Mevrouw Detiège, staatssecretaris voor Pensioenen, toegevoegd aan de minister van Pensioenen. — Het is veel meer dan 2 pct. Het is wel 6,5 pct.

M. Bock. — Je reconnais, madame le secrétaire d'Etat, que vous respectez généralement les engagements du gouvernement précédent: les pensions ont été augmentées de 2 p.c. Je serais cependant heureux d'obtenir les éléments sur lesquels vous établissez vos calculs, lorsque, d'une part, 2 p.c. d'augmentation sont octroyés et que, d'autre part, un prélèvement de 1,4 milliard est effectué sur le boni des prestations familiales.

Le montant de la pension des indépendants a été augmenté de 1 400 francs et celui des salariés de 1 000 francs pour être porté respectivement, comme le rappelait M. Wyninckx, à 18 000 et à 31 000 francs.

M. Wyninckx. — Vous faites erreur, monsieur Bock. Le retard, c'est vous et votre majorité qui l'avez causé. C'est votre gouvernement et non pas l'actuel qui est à la base de la différence de 4 000 francs.

M. Bock. — Qu'en serait-il du pouvoir d'achat des pensionnés s'il n'avait été porté remède par le gouvernement précédent au désordre de 1981?

Tout à l'heure, à juste titre, M. Wyninckx a plaidé en faveur des indépendants. Il a également évoqué le cumul de la pension de retraite et de survie, les allocations pour les orphelins et les allocations de pension pour les salariés du secteur privé et du secteur public.

Les mesures que vous avez prises suscitent déjà des réclamations. Les premières réactions — le journal *Le Soir* en fait état — proviennent des aînés du PSC et de l'Union chrétienne des pensionnés qui estiment que seuls les pensionnés du secteur privé ne bénéficient pas d'une amélioration de leurs revenus. Des critiques émanent de la majorité, mais je n'aperçois pas de progrès dans ce régime des pensions.

Je me permets de vous poser une petite question : où est le retour du cœur et de la justice sociale ? Où demeurent ceux qui en parlent ?

M. Wyninckx a évoqué la privatisation des pensions pour la retarder. Je voudrais vous proposer un remède très facile au problème de la privatisation des pensions. Il vous suffirait simplement d'accorder rapidement des pensions équitables et les menaces disparaîtraient.

Sans vouloir donner des conseils, je suis persuadé que si les dix ou douze propositions de loi introduites ces six dernières années par l'opposition étaient rencontrées pour moitié seulement, plus aucune discussion ne surviendrait sur nos bancs. Nous pourrions essayer tous ensemble d'améliorer les pensions de chaque bénéficiaire. Telle est la recette que je vous propose, madame le secrétaire d'Etat.

Comme vous disposez sans doute de moyens supérieurs aux nôtres, je voudrais que vous demandiez à chacun — ainsi que le préconisait M. Serge Moureaux tout à l'heure — de tenir le même langage dans quelque enceinte que ce soit.

M. Wyninckx a parlé des élections européennes. A cet égard, permettez-moi de rappeler ce que M. Deprez écrit à l'occasion de ces élections : « Notre message, c'est d'apporter le cœur. Dans l'Europe que nous voulons, personne n'aura moins de protection sociale et moins de droits. » Je n'ai pas entendu d'échos de cette volonté au cours de ce débat.

Madame le secrétaire d'Etat, vous avez promis de présenter d'autres propositions pour 1990. Je voudrais que vous fassiez encore un pas supplémentaire.

Je vous demande, en particulier, d'accéder aux souhaits de M. Wyninckx. Après 1990, il ne vous restera plus qu'une seule année à honorer. Nous serions heureux si vous pouviez agir tout de suite dans le bon sens afin de nous orienter très rapidement vers un peu plus de justice sociale et de dignité humaine. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

Daar niemand meer het woord vraagt, is de algemene beraadslaging gesloten en gaan wij over tot de bespreking van de artikelen van het ontwerp van wet.

Personne ne demandant la parole dans la discussion des articles du tableau, je les mets aux voix.

Daar niemand het woord vraagt in de behandeling van de artikelen van de tabel, breng ik deze in stemming.

— Ces articles sont successivement mis au voix et adoptés. (*Voir document n° 7/2-1, session 1988-1989, du Sénat, et documents n°s 4/3-787-1 et 2, session 1988-1989, de la Chambre des représentants.*)

Deze artikelen worden achtereenvolgens in stemming gebracht en aangenomen. (*Zie stuk nr. 7/2-1, zitting 1988-1989, van de Senaat, en stukken nrs. 4/3-787-1 en 2, zitting 1988-1989, van de Kamer van volksvertegenwoordigers.*)

M. le Président. — Les articles du projet de loi sont ainsi rédigés :

Crédits pour les dépenses courantes (Titre I)

Article 1er. § 1er. Il est ouvert pour les dépenses afférentes au budget des Pensions pour l'année budgétaire 1989, des crédits s'élevant aux montants ci-après (en millions de francs) :

	Crédits non dis- sociés
TITRE I	
Dépenses courantes	198 504,2
Total	198 504,2

Ces crédits sont énumérés dans la colonne « Crédits 1989 après la réforme de l'Etat » au Titre I du tableau annexé à la présente loi.

§ 2. Les allocations de base qui résultent de la ventilation des crédits entre divisions organiques et programmes d'activités, telles qu'elles sont reprises dans les tableaux de moyens budgétaires du programme justificatif, font l'objet d'un suivi comptable.

§ 3. Le contrôleur des engagements et la Cour des comptes veillent à ce que les dépenses soient correctement imputées sur les allocations de base et à ce que ces dernières ne soient pas dépassées.

Kredieten voor de lopende uitgaven (Titel I)

Artikel 1. § 1. Voor de uitgaven betreffende de begroting van Pensioenen voor het begrotingsjaar 1989, worden kredieten geopend ten bedrage van (in miljoenen franken) :

	Niet- gesplitste kredieten
TITEL I	
Lopende uitgaven	198 504,2
Totaal	198 504,2

Die kredieten worden opgesomd in de kolom « Kredieten 1989 na de staats hervorming » onder Titel I van de bij deze wet gevoegde tabel.

§ 2. De basisallocaties die voortvloeien uit de ventilatie van de kredieten over organisatieafdelingen en activiteitenprogramma's, zoals ze hernomen worden in de tabellen van de begrotingsmiddelen van het verantwoordingsprogramma, maken het voorwerp uit van een boekhoudkundige opvolging.

§ 3. De controleur der vastleggingen en het Rekenhof zien erop toe dat de uitgaven op de basisallocaties juist worden aangerekend en zorgen bovendien ervoor dat deze laatste niet overschreden worden.

— Adopté.
Aangenomen.

Dispositions particulières relatives aux dépenses courantes

Art. 2. Les dotations inscrites dans le budget des Pensions pour l'année budgétaire 1989 aux articles énumérés ci-après peuvent également couvrir les dépenses des années antérieures:

Titre I:

Pensions civiles, ecclésiastiques et militaires: les articles 11.02, 11.04, 11.05, 11.06, 11.31, 33.02, 33.21, 33.22, 33.23, 33.24, 42.13, 01.01, 01.02, 01.03, 03.01.

Pensions de guerre: les articles 33.01, 33.03, 33.04, 33.05, 33.06, 33.07, 41.11, 33.26, 33.27, 42.14, 33.41.

Pensions sociales: l'article 42.02.

Bijzondere bepalingen betreffende de lopende uitgaven

Art. 2. De dotaties ingeschreven onder de hiernavermelde artikelen van de begroting van Pensioenen voor het begrotingsjaar 1989 mogen eveneens de uitgaven van voorgaande jaren dekken:

Titel I:

Burgerlijke, kerkelijke en militaire pensioenen: de artikelen 11.02, 11.04, 11.05, 11.06, 11.31, 33.02, 33.21, 33.22, 33.23, 33.24, 42.13, 01.01, 01.02, 01.03, 03.01.

Oorlogspensioenen: de artikelen 33.01, 33.03, 33.04, 33.05, 33.06, 33.07, 41.11, 33.26, 33.27, 42.14, 33.41.

Sociale pensioenen: artikel 42.02.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 3. Les dépenses à imputer sur les crédits des articles 11.07, 11.08, 11.10, 11.12, 11.13, 11.14, 11.15, 11.16, 11.17, 11.18, 11.19, 11.20, 11.21, 11.22, pourront être liquidées à charge d'avances de fonds dont le montant maximum ne pourra excéder le tiers des crédits alloués à chacun des ministères ordonnateurs. Les secours alloués à titre de complément à une pension ou un traitement de disponibilité minimale seront payés par mensualités. Seule la liquidation du premier terme s'effectuera sur visa préalable de la Cour des comptes, au vu de l'arrêté royal ou de l'arrêté ministériel d'allocation.

Art. 3. De uitgaven op de kredieten van artikelen 11.07, 11.08, 11.10, 11.12, 11.13, 11.14, 11.15, 11.16, 11.17, 11.18, 11.19, 11.20, 11.21, 11.22, aan te rekenen, zullen mogen vereffend worden bij middel van geldvoorschotten waarvan het maximumbedrag een derde van de kredieten, toegekend aan elk ordonnancerend ministerie, niet zal mogen overschrijden. De hulpelden, toegekend als aanvulling van een gering pensioen of wachtwedde, zullen maandelijks uitbetaald worden. Alleen de vereffening van de eerste termijn zal geschieden mits voorafgaand visum van het Rekenhof op overlegging van het koninklijk of ministerieel toekenningsbesluit.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 4. Le produit de la cotisation spéciale et temporaire à charge des isolés et des familles sans enfants du secteur public versé au Fonds des pensions de survie (art. 66.03.B), est affecté au financement des dépenses en matière de pensions de retraite du personnel de l'Etat (art. 11.01), de l'armée et de la gendarmerie (art. 11.03) et de l'enseignement subventionné (art. 40.01).

Le produit de cette cotisation est estimé à 2 050,0 millions de francs pour l'année budgétaire 1989.

Art. 4. De opbrengst van de bijzondere en tijdelijke bijdrage ten laste van de alleenstaanden en van de gezinnen zonder kinderen van de openbare sector, gestort op het Fonds voor overlevingspensioenen (art. 66.03.B) wordt aangewend voor de

financiering van de uitgaven inzake de rustpensioenen van het rijkspersoneel (art. 11.01), van het leger en de rijkswacht (art. 11.03) en van het gesubsidieerd onderwijs (art. 40.01).

De opbrengst van deze bijdrage wordt geacht 2 050,0 miljoen frank te bedragen voor het begrotingsjaar 1989.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 5. En application de l'article 61 de la loi du 15 mai 1984 portant mesures d'harmonisation dans les régimes des pension, l'excédent du produit de la contribution personnelle au financement des pensions de survie enregistré à l'article 66.03.B, est affecté au financement des dépenses en matière de pensions de retraite du personnel de l'Etat (art. 11.01), de l'armée et de la gendarmerie (art. 11.03) et de l'enseignement subventionné (art. 40.01).

Cet excédent est fixé à 4 800,0 millions de francs pour l'année budgétaire 1989.

Art. 5. In toepassing van artikel 61 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen, wordt het overschot van de opbrengst van de persoonlijke bijdrage voor de financiering van de overlevingspensioenen geregistreerd op artikel 66.03.B, aangewend voor de financiering van de uitgaven inzake de rustpensioenen van het rijkspersoneel (art. 11.01), van het leger en de rijkswacht (art. 11.03) en van het gesubsidieerd onderwijs (art. 40.01).

Dit overschot wordt vastgesteld op 4 800,0 miljoen frank voor het begrotingsjaar 1989.

— Adopté.

Aangenomen.

Section particulière (Titre IV)

Art. 6. Les opérations effectuées sur les fonds spéciaux figurant au Titre IV du tableau joint à la présente loi, sont évaluées à 31 027,8 millions de francs pour les recettes et à 32 144,5 millions de francs pour les dépenses.

Le mode de disposition des avoirs mentionnés à ces fonds est indiqué en regard du numéro de l'article se rapportant à chacun d'eux.

Les fonds dont les dépenses sont soumises au visa préalable de la Cour des comptes sont désignés par l'indice A.

Les fonds et comptes sur lesquels il est disposé à l'intervention du ministre des Finances sont désignés par l'indice B.

Afzonderlijke sectie (Titel IV)

Art. 6. De verrichtingen op de speciale fondsen die voorkomen in Titel IV van de tabel gevoegd bij deze wet, worden geraamd op 31 027,8 miljoen frank voor de ontvangsten en op 32 144,5 miljoen frank voor de uitgaven.

De wijze van beschikking over het tegoed vermeld voor deze fondsen wordt aangeduid naast het nummer van het artikel dat betrekking heeft op elk dezer.

De fondsen waarvan de uitgaven aan het voorafgaand visum van het Rekenhof worden voorgelegd, worden door het teken A aangeduid.

De fondsen en rekeningen waarop door tussenkomst van de minister van Financiën wordt beschikt, worden door het teken B aangeduid.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 7. Le Trésor est autorisé à consentir des avances lorsque les comptes courants des opérations de Trésorerie 80.07.01.00.B

(pensions de retraite du personnel de certains organismes d'intérêt public), 80.07.02.00.B (indemnisation en matière d'accidents du travail pour le personnel de certains organismes d'intérêt public) et 82.01.02.60.B (pensions du personnel communal — Régime commun) se trouvent en position débitrice.

Art. 7. De Schatkist wordt ertoe gemachtigd voorschotten te verlenen indien de lopende rekeningen van Schatkistverrichtingen 80.07.01.00.B (rustpensioenen voor het personeel van sommige instellingen van openbaar nut), 80.07.02.00.B (toelage in verband met arbeidsongevallen voor het personeel van sommige instellingen van openbaar nut) en 82.01.02.60.B (pensioenen voor het gemeentepersoneel — Gemeenschappelijk regime) zich in debettoestand bevinden.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 8. La liquidation des indemnités de funérailles, accordées en vertu de l'article 6 de la loi du 30 avril 1958 aux ayants droit de pensionnés de l'Etat, a lieu sur avances de fonds conformément à l'article 15 de la loi du 29 octobre 1846, le montant de chacune de ces avances ne pouvant dépasser 10 000 000 de francs.

Art. 8. De vereffening van de begrafenisvergoedingen toegekend krachtens artikel 6 van de wet van 30 april 1958 aan de rechthebbenden van gepensioneerde rijksambtenaren gebeurt op fondsenvoorschotten overeenkomstig artikel 15 van de wet van 29 oktober 1846; het bedrag van elk van die voorschotten mag niet meer bedragen dan 10 000 000 frank.

— Adopté.

Aangenomen.

Art. 9. Le ministre des Finances peut consentir des avances à valoir sur l'indemnité prévue par l'article 6 de la loi du 30 avril 1958 instituant une indemnité de funérailles en faveur des ayants droit de pensionnés de l'Etat.

Art. 9. De minister van Financiën kan voorschotten toestaan op de vergoeding bedoeld bij artikel 6 van de wet van 30 april 1958 tot instelling van een begrafenisvergoeding ten gunste van de rechthebbenden van gepensioneerde rijksambtenaren.

— Adopté.

Aangenomen.

M. le Président. — Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

We stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Dames en heren, hiermede is onze agenda afgewerkt.

Notre ordre du jour est ainsi épuisé.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Indiening en inoverwegingneming

PROPOSITION DE RESOLUTION

Dépôt et prise en considération

De Voorzitter. — De heer Gijs c.s. heeft ingediend een voorstel van resolutie ter veroordeling van het militaire optreden tegen protestbetogers in de volksrepubliek China.

M. Gijs et consorts a déposé une proposition de résolution condamnant l'intervention de l'armée contre les manifestants en république populaire de Chine.

Ik stel voor dat wij onmiddellijk tot de inoverwegingneming overgaan en dat wij deze tekst verwijzen naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen.

Je propose de procéder immédiatement à la prise en considération de cette proposition et de la renvoyer à la commission des Relations extérieures.

Geen bezwaar?

Pas d'opposition?

Dan is aldus besloten.

Il en est ainsi décidé.

Het voorstel van resolutie is dus in overweging genomen.

La proposition de résolution est donc prise en considération.

Het zal onmiddellijk worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Elle sera aussitôt traduite, imprimée et distribuée.

De Senaat vergadert opnieuw morgen, donderdag 8 juni 1989, te 15 uur.

Le Sénat se réunira demain, jeudi 8 juin 1989, à 15 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(De vergadering wordt gesloten te 19 h 20 m.)

(La séance est levée à 19 h 20 m.)

2588